

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת ויחי תשפ"א

צו באקומען די און אנדערע ספרים און קונטריסים:

היכל הקודש וויליאמסבורג

Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית ברסלב

ליבערטי
Heichal Hakodesh
Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

היכל הקודש בארא פארק

Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

Visit Our Web Site:

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

חיזוק פאר די
אידישע שטוב
212-444-9169

קול
ברסלב
212-444-9191

חיזוק יומי

צו באקומען די חיזוק יומי
טעלעפאון מעסידזשינג
347-630-2876
אימעיל
chizikyomi@gmail.com

פסחים. כל שעה רף לו עמוד א - מתוך מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזלץ)

האיכל נבילה ביום הכפרים - שנגג פגור - שחטאת, דאן איסור יום הכפרים חל על איסור נבילה. ואם בו ביום נתגבלה - אפילו הו' היה אסורה קודם יום הכפרים, משום אבר מן החי. מירי בליב' כתיב - קרא ממשע, וכל מי שאיסור תמין נהג בו, אתה יצא בדמיון רבי שמעון באיסור בבת אחת מזהו יד לומר. אפילו נתגבלה ביום הכפרים ונבילה בבת אחת

האיכל נבילה ביום הכפרים פגור. רבינא אמר: אפילו תימא רבנן, מי שאיסורו משום כל האיכל תמין בלבד, יצא זה שאין איסורו משום כל האיכל תמין בלבד, אלא משום כל האיכל מכלל. מדיי "בלבד" כתבי? אלא מפורתא קרוב ששפת. תנו רבנן: וכול יוצא אדם די חובתו במעשר שני בירושלים - תלמוד לומר: "לחם עוני" - מה שנאכל באננות, יצא זה שאינו נאכל באננות, והוא אדם ששפתו כשפתו, וכל יום יום יצא אדם ליש - תשרף מיד. ומועד קמור, ביום כיום טוב. דרבערה של אלא לערוך היא. ועלבי ירוק. דאמי לילע. מי פירוח אין מחמיצין - כל שפא קר, דאיתו אין הייבן על חימוצו כרת' קאמר, ולא ר' הו' חמץ גמור, אלא חמץ נוקשה הו'. ואמי ר' ר, ואתו דמזין הו' מותרין לחמץ, ואמי אפשר לישתא, והביים אמרין: תאכל - דקסברי אפשר לישומיה. ודבא לא גרסין מדי - וכו'. שבתו ויהי. רגל חסא אודי אצל רבי אליעזר רבי יודע, פקפון - טוין פניה לאוד פריחתה. פשוין - מותרין לחמץ. ים ראשון - לילה הראשון, שומצת חובה, בענין לחם עוני. אין לשון עיפה בחלב - כל ימות השנה, ביום יאכל של עיפה עונה. בעין תורא - מעט ענין של שר מותר לילש חלב, ודאכל ליה מיד בבת אחת, ולא משהו ליה דלישע שילוש בחלב. ומאי שנא מנחות - דתנו בוד דבא מצות, ואפילו הכי נלושת בפשוין, ומשכחן לא יחמיצו. הכי גרסין: בתינו שריין. הו' ליתיה - לשון ביום מעט, ולבוחשן במנחתה להסיר מורסין, כדי שתהא סולתן קנה. ליתיה לוחא ברויין - בשמנציה הו' כבר היא סולת. לישא - כגון מנחת מנחת ומנחת ומנחת מאפה תגור, שאיפין אותה תחילה לישא חלות, ואחר כך מפתח אתה שן שמחזיקן לטלת, כדכתיב (ויקרא ב') "פחת אותה פחית", ואחר כך נתון שכן ובלילה, ויצע וקמץ, וכטאפא תחילה לישא בפשוין. לישר על יציקה ובלילה בו - דהיי במנחת מאפה תגור לא לישא אפייה ופתיחה ניתו. במקום וריים איתא - בעורה, שתמכתה דחמשתת לבי שרת, וכן חנוה של מקיש. וכין בעורה איתא - הו' לא כתיב: ומלמדין אוהו ליהודי. בה ומאי שנא - שאר מנחות דקמור שמואל אין לוחתין אותה מנחת העומר דתנו בה לוחתין אותה, ועוברין אותה שיחוב מימיה. ציבור שאני - מנחת העומר קרבן ציבור היא, וכל עסקן שלה נעשין על פי בית דין, קערתה, ודחובת שלה, וליתיה - הכל בבית דין, וברויין הוא, ואיבא אמרי: צבור שאני, הדואל ועוברין אותה - מנחה זבין ואין מחמיצין, ולא מילתא היא. חרוא בדתפסתא קניי לה, ולא קניי ועוברין אלא מורין, ועוד, אי איתא תקתא כעבר - (של) דיטש של מנחות נמי ליתיהו ויבציתו. בכבורים - כגון כות שרביאו לו חסין בכורים שרשלים. בכורים אין נאכלין אלא בירושלם - בכורים מותרים. מירי אין בכורים - (בכורים פרק ראשון משנה ג') אלא בכורים אלא משענה מיני, כדכתיב "מארצך" - משענה ארץ, במנחות בפרק "כל קרבנות" (פ"א) ולקמן ב"מקום שנהרג" (ג"א).

האיכל נבילה ביום הכפרים פגור. רבינא אמר: אפילו תימא רבנן, מי שאיסורו משום כל האיכל תמין בלבד, יצא זה שאין איסורו משום כל האיכל תמין בלבד, אלא משום כל האיכל מכלל. מדיי "בלבד" כתבי? אלא מפורתא קרוב ששפת. תנו רבנן: וכול יוצא אדם די חובתו במעשר שני בירושלים - תלמוד לומר: "לחם עוני" - מה שנאכל באננות, יצא זה שאינו נאכל באננות, והוא אדם ששפתו כשפתו, וכל יום יום יצא אדם ליש - תשרף מיד. ומועד קמור, ביום כיום טוב. דרבערה של אלא לערוך היא. ועלבי ירוק. דאמי לילע. מי פירוח אין מחמיצין - כל שפא קר, דאיתו אין הייבן על חימוצו כרת' קאמר, ולא ר' הו' חמץ גמור, אלא חמץ נוקשה הו'. ואמי ר' ר, ואתו דמזין הו' מותרין לחמץ, ואמי אפשר לישתא, והביים אמרין: תאכל - דקסברי אפשר לישומיה. ודבא לא גרסין מדי - וכו'. שבתו ויהי. רגל חסא אודי אצל רבי אליעזר רבי יודע, פקפון - טוין פניה לאוד פריחתה. פשוין - מותרין לחמץ. ים ראשון - לילה הראשון, שומצת חובה, בענין לחם עוני. אין לשון עיפה בחלב - כל ימות השנה, ביום יאכל של עיפה עונה. בעין תורא - מעט ענין של שר מותר לילש חלב, ודאכל ליה מיד בבת אחת, ולא משהו ליה דלישע שילוש בחלב. ומאי שנא מנחות - דתנו בוד דבא מצות, ואפילו הכי נלושת בפשוין, ומשכחן לא יחמיצו. הכי גרסין: בתינו שריין. הו' ליתיה - לשון ביום מעט, ולבוחשן במנחתה להסיר מורסין, כדי שתהא סולתן קנה. ליתיה לוחא ברויין - בשמנציה הו' כבר היא סולת. לישא - כגון מנחת מנחת ומנחת ומנחת מאפה תגור, שאיפין אותה תחילה לישא חלות, ואחר כך מפתח אתה שן שמחזיקן לטלת, כדכתיב (ויקרא ב') "פחת אותה פחית", ואחר כך נתון שכן ובלילה, ויצע וקמץ, וכטאפא תחילה לישא בפשוין. לישר על יציקה ובלילה בו - דהיי במנחת מאפה תגור לא לישא אפייה ופתיחה ניתו. במקום וריים איתא - בעורה, שתמכתה דחמשתת לבי שרת, וכן חנוה של מקיש. וכין בעורה איתא - הו' לא כתיב: ומלמדין אוהו ליהודי. בה ומאי שנא - שאר מנחות דקמור שמואל אין לוחתין אותה מנחת העומר דתנו בה לוחתין אותה, ועוברין אותה שיחוב מימיה. ציבור שאני - מנחת העומר קרבן ציבור היא, וכל עסקן שלה נעשין על פי בית דין, קערתה, ודחובת שלה, וליתיה - הכל בבית דין, וברויין הוא, ואיבא אמרי: צבור שאני, הדואל ועוברין אותה - מנחה זבין ואין מחמיצין, ולא מילתא היא. חרוא בדתפסתא קניי לה, ולא קניי ועוברין אלא מורין, ועוד, אי איתא תקתא כעבר - (של) דיטש של מנחות נמי ליתיהו ויבציתו. בכבורים - כגון כות שרביאו לו חסין בכורים שרשלים. בכורים אין נאכלין אלא בירושלם - בכורים מותרים. מירי אין בכורים - (בכורים פרק ראשון משנה ג') אלא בכורים אלא משענה מיני, כדכתיב "מארצך" - משענה ארץ, במנחות בפרק "כל קרבנות" (פ"א) ולקמן ב"מקום שנהרג" (ג"א).

האיכל נבילה ביום הכפרים - פירש הקונטרס: אפילו נתגבלה ביום הכפרים - לא חילא עלה איסור יום הכפרים, דהיי' הוה עלה איסור אבר מן החי. וקשה לרבינו יצחק, דהא כל פקע איסור אבר מן החי - חיל עלה איסור יום הכפרים ונבילה בבת אחת. דמודה רבי שמעון באיסור בבת אחת מזהו יד לומר. אפילו נתגבלה ביום הכפרים ונבילה בבת אחת

עוני - כתיב בה - היא רגבי לולב (סוכה לב"ב) קרין עלמא מרור דרפפת כתיב. ולא אמר יבפוח' קרין, ורצתין שני לולבים לישולו אמר רבינו יצחק. משום דהתם סמטין אקרא "פרי עץ חור" - דלא משמע אלא תו, לכך מרוד הו' כלי עלמא דדרשינן מסורת.

במקום איתא - וכו'. אמר: הוא חבא בענתת מאפה תגור, מירי, שיהיה נילושא בפשוין, ואותה מנלן שנבלת בעורה ושאר מנחה שנבלת בעורה - לא בשבטילה היתה בכל שרתו שני לומר. דגם מאפה תגור הו' לרבינו אפרים בר אפרים הגבור מפרש. דעל כן הו' דענין אותה בעורה, לא שהו מודדין אותה בענין של קודש, כדנתן פתח שתי מרות (מנחות פ"א.) עשרין מה היה משמע - בו מרוד לכל המנחות.

מה מרוד שאין בכורים - לויכא למימר: מרוד היינו שיהא זית מר, כדרשינן (סנהדרין ק"ב.) "זמנה עלה זית מרפ' פיה" אמר: יונה יתי מונותי מרורים בות יכו, דלקמן (ט"ז.) אמר: מרוד דומיא דנצה, מה מצה מין זרעים - אף מרוד, כן ועדי. שות - האולן מר ולא הפרי, כדמשמע "עלה זית". ואמרין נמי (מילתא פרק בשלח.) "זיורה ה' עץ" - וזו זית, שאין כן באלנות בות.

אוציא

על מנחת העומר קניי לה, ולא קניי ועוברין אלא מורין, ועוד, אי איתא תקתא כעבר - (של) דיטש של מנחות נמי ליתיהו ויבציתו. בכבורים - כגון כות שרביאו לו חסין בכורים שרשלים. בכורים אין נאכלין אלא בירושלם - בכורים מותרים. מירי אין בכורים - (בכורים פרק ראשון משנה ג') אלא בכורים אלא משענה מיני, כדכתיב "מארצך" - משענה ארץ, במנחות בפרק "כל קרבנות" (פ"א) ולקמן ב"מקום שנהרג" (ג"א).

1 **אוציא** חטין ושטרין שיש בימין ביכורים - אין לקשות! אם כן נוציא כל חמשת המינין
 2 שיש במינין ביכורים. דאנו לום בעיקר, דמנעמטין לעיל אורו ודחן.
 3 **א** מצות מצות ריבה אפילו ביכורים גמי - ומיה לרבינו יצחק: גימטא אתרי ריבוי לרבות
 4 יש במינו ביכורים ואיתי מיטע למעט ביכורים ויש לומר: דסברא הוא, אי מרבין הוא
 5 - מרבין נמי לא הא.

6 **דאמר** רבי אליעזר - ריבא לרבינו יצחק: דהא 1
 7 דאצטריך למעט ריבוי אליעזר - 2
 8 היינו אי מחיצה לקלות דארייתא. אבל אי 3
 9 מחיצה לקלות דרבנן - לא עריך דרבי אליעזר, 4
 10 דהא נאכל בכל מושבות, שיכול להציגו חוץ 5
 11 לירושלים ולפירותו. ומיזו רבי אליעזר מני סבר - 6
 12 מחיצה לקלות דרבנן ואצטריך פרק לענטא. 7
 13 שיכול לפחות אפילו בירושלים, ואם תאמר: דהא 8
 14 מעשר שני נפק בתרא ביה ישראל. בונב ונבענן, 9
 15 כדדענן נפק בתרא דחובים (ק"בב). באו אלנו 10
 16 ונבענן - דהערך המושבות. קרשי קרשא אנכלי 11
 17 לפנים מן הקלעים, קרשים קלים ומעשר שני 12
 18 נאכלין בכל ערי ישראל. ולקמן חשבנין דהא 13
 19 'נאכלין בכל מושבות' גבי הלוח תודה ורקיץ 14
 20 ניה. דקאמר ריש לקיש: הלוח תודה ורקיץ ניה 15
 21 נאכלין בונב ונבענן. ולכן מפיק ליה מקרא 16
 22 אצרינא מ'משטרותם' ולא מצי מפיק ליה מ'בבל 17
 23 מושבותיכם'. וביכורים גמי נאכלין בונב ונבענן 18
 24 ובבל ערי ישראל. ומאי שנא? ויש דחובי מנעמטין ליה 19
 25 מ'בבל מושבותיכם? ויש לומר: דהבא לא 20
 26 מנעמטין ליה מ'בבל מושבותיכם' אלא לום בית 21
 27 עולמים, ולא לום בונב ונבענן. ולקמן, גבי הלוח 22
 28 תודה ורקיץ ניה - ואצטריך למרדש 23
 29 מ'שטרותם' ורבינו נא, ונבענן, ולא נפק בית 24
 30 עולמים.

31 **מאן** שמעה ליה דאמר מעשר שני נמי כרבי ריה 31
 32 עקיבא - אף על גב דכמה תני דרשי 32
 33 מסורת ולא מקרא, ולירידו נפיק במעשה שני. 33
 34 דלא דרשנין אנוי - מבול מוקא: אף על גב 34
 35 דסבירא ליה דמסורת עיקר - אי' דלא דרשי 35
 36 המקרא לשום דרשה.

37 **ורבי** יחי' הגלילי תיפוק ליה שאינן נאכלין 37
 38 לאונן - והא תאמר: לרבי: ויש הגלילי, 38
 39 מעשר שני תיפוק ליה מ'בבל מושבותיכם' כמו 39
 40 ביכורים, ויש לומר: דאי לאו עוני - דהא אמינא 40
 41 דמושבותיכם אתא דוקא לביכורים. אבל מעשר 41
 42 שני שיכול להיות לו היתר בכל מושבות, אם 42
 43 נטמא ריבוי אליעזר - דהא אמינא מצות מצות 43
 44 ריבה.

45 **מה** תרומה מותרת אף ביכורים - תישה 45
 46 לרבינו יצחק, בדפיק בתרא דנכות (ז"א). 46
 47 קתני: 'וזרומת דר' - אלו וביכורים. אמר רבי 47
 48 שמעון: וכי מה בא זה ללמדך? אם לאכלן חוץ 48
 49 לחומה, פירוש: דכתיב בירשא דקרא 'לא תוכל 49
 50 לאכול בישירך' - קל וחומר מנעשר הקל, וכו' 50
 51 ודשאו נטמא דאצטריך קרא. דאי לאו קרא - 51
 52 למילף מנעשר טפי. לפי ששנינו ענין אחד הו, שנינו טענין קריאה והבאת מקום.

53 **פרט** לחלות - שמעון דחלוטו לוי לום, אלא דלא הוי לום עוני. והא דאמרין בסמוך: מאי הלוח המסות - הלוח של בעלי בתים שמעו דלא הוי לום. מפרטנן מן החלות. לקמן מיייר 53
 54 בבבלינו לום כמו שאפשר ללום, אי גמי: בהא ברודרי אפיה בתור. אי קשה, דאמרין ב'החולץ' (בבבא ז"א). אף על גב דלחיה מעיקרא, אף על גב דהא דאפיה בתור ואי באלפס 54
 55 - לום קריין ביה. ואדם רציא יחי' חובות בפסח ואומר רבם: ודודם גמי מייירי בבבלינו רבה. דקודם אפיה לום הוא כלל, ואורי אפיינו ודא דחשיב לום. ודחשיב לום עוני, כיון 55
 56 - בבבלינו רבה.

1 הדר ביה רבי עקיבא - מוך הקישא דמעה ומרור. וילף ביכורים מ'בבל מושבותיכם'. 1
 2 **אף** מעשר גמי - בירושלים, הוואל ואינו נאכל בכל מושבות. משהבא, 2
 3 לירושלים - שוב אתי: יכול לחלל לאכול בחוץ, כדאמרין במסכת מכות (ז"א). דאם נטמא 3
 4 לקלות מדרבנן, דמשקטוהו מחצות - שוב אתי נפדה. כרבי אליעזר - דאם נטמא 4
 5 פריך אותו ואוכלין אותו בכל מקום. הלכך, כי 5
 6 לא ניטמא גמי, ולא נפדה - ניפק כרבי - שאתו. 6
 7 כשלא תוכל לאכול, כגון זה שנטמא - וינתת 7
 8 בכסף. מאן שמעת ליה חי רבי עקיבא - לעיל, 8
 9 במרייתא קמייתא. וקמנעט ליה לביכורים 9
 10 מ'בבל מושבותיכם', ולא מהקיש מצה ומרור. 10
 11 ורבי יחי' - למה ליה למיעוף בכורים מ'בבל 11
 12 מושבותיכם? תיפוק ליה מ'לחם עוני'. מדיכא 12
 13 דנפקא ליה מעשר שני. בשלמא רבי עקיבא - 13
 14 לא פירש אנוי, ואמר פר - במסכת מכות (ז"א). 14
 15 אלו ביכורים - דכתיב ביה ד', וילקח הבן 15
 16 הטנא מידך (ויכרים כו). תיפוח מותרת לאונן 16
 17 - ביבמות ב'הערל' נפקא לן מ'זבל וז' 17
 18 יתירא, ורות אמרתי לך ולא אנטות. הכי 18
 19 ג'סיס' שמחה תבי' כמו 'ושמחת בכל טוב'. 19
 20 וכן שמחה. בונק קציצה ולקטה, שאדם לוקט 20
 21 בתאוות ולבו שמח. הוצרכו הדתוב קרייה 21
 22 ד'ארימי אובד אבי', מעצרת - דהנן במנחות 22
 23 (ס"ב). אין מביאין ביכורים קודם לעצרת, 23
 24 ששתו הלחם של עצרת מותרין ביה בטרין. 24
 25 דביכורים אקידו. דבתובי' ז'כוב' הביכורים 25
 26 בהקריבכם מנחה חדשה וגו'. ועד הני - 26
 27 שבתך חזון הוה זמן לקשה, ושמה במעשיו. 27
 28 מתוך ועד הנבוא - אינו זמן שמחה, ואינו קורא. 28
 29 ומנוחה ונאכלין איתו זמן תהוה. דתיבא בספרי 29
 30 'אשר הביא מארבע' - לן כמו ששנינו על פי 30
 31 ארץ, שלא כלו ליהי' מן השדה. הלוח - 31
 32 אישקל'ר, וחשבותה הוא. 'איש' - גלוסקה 32
 33 גדולה. הדיאא - שנוטל כל הדרת. ודיעני פת 33
 34 קרב. של שלמה - שדחה מעונג, כלומר: סלת 34
 35 נקיה. גיבא דהדיאא - איהל של יין. 35
 36 וכמה

אוציא חטין ושטרין שיש בימין ביכורים! תלמוד 1
 2 לומר: "מצות מצות" - ריבה. אי "מצות מצות" ריבה 3
 4 אפילו ביכורים נמי! הדר ביה רבי עקיבא. דתניא: 5
 6 'יכול יצא אדם ידי חובתו בביכורים - תלמוד לומר: 7
 8 'בכל מושבותיכם תאכלו מצות' - מזה הנאכלת בכל 9
 10 מושבות, ויצאו ביכורים שאינן נאכלין בכל מושבות, 11
 12 אלא בירושלים. יכול שאני מוציא אף מעשר שני - 13
 14 תלמוד לומר: "מצות מצות" ריבה. ומה ראית לרבות 15
 16 מעשר שני והוציא ביכורים - מרבה אני מעשר 17
 18 שני שיש לו היתר בכל מושבות כדכרי אלקינו, 19
 20 ומוציא אני ביכורים שאין להן היתר בכל מושבות. 21
 22 ואמר רבי אליעזר: מנין למעשר שני שנמא שפרין 23
 24 אותו אפילו בירושלים - תלמוד לומר: 'כי לא תוכל 25
 26 שאהו', ואן שאת אלא אכלה - שנאמר: 'וישא 27
 28 משאת מאת פניו'. מאן שמעת ליה דתניא: במעשר 29
 30 שני נפק ביה - רבי עקיבא, וקמנעט ליה לביכורים 31
 32 מ'בבל מושבותיכם'. שמע מיה: הדר ביה. ורבי יחי' 33
 34 הגלילי, תיפוק ליה מ'לחם עוני' - מי שנאכל באוני, 35
 36 יצא זה שאין נאכל אלא בשמחה! - סבר ליה כרבי 37
 38 שמעון, דתניא: ביכורים אסורין לאונן, ורבי שמעון 39
 40 מותר. מאי טעמא דרבנן דכתיב: "לא תוכל לאכל 41
 42 בשירך" ואמר קר: "תרומת דר" - אלו ביכורים, 43
 44 דאיתקש ביכורים למעשר, מה מעשר אסור לאונן - 45
 46 אלו ביכורים אסור לאונן. ורבי שמעון: תרומת קרינהו 47
 48 רבמא, פתרומה; מה תרומה מותרת לאונן - אף 49
 50 ביכורים מותרת לאונן. ורבי שמעון, הוי דחיקיש ליה ליה שמחה מיהא מיקתב בתויבא 51
 52 בהו, דכתיב 'ושמחת בכל טוב!'. הווא לזמן שמחה הוא דאחא, דהנן: מעצרת ועד 53
 54 החג - מביא וקורא, מההך ועד הניפה - מביא ואינו קורא. תנו רבנן: 'לחם עוני' - 55
 56 פרט לחלות ולאישיה. יכול לא יצא אדם ידי חובתו אלא בפת הדראה - תלמוד לומר: 57
 58 "מצות מצות" - ריבה, ואפילו פמזות של שלמה. אם כן מה תלמוד לומר: 'לחם עוני' 59
 60 פרט לחלות ולאישיה. ומאי טעמא דתניא אישיה לישא דחשבותא - דכתיב: 'וילקח 61
 62 לכל העם לכל המון ישראל וישא ועד אשר חלת לחם אחת ואשפר אחד 63
 64 ואישיה אחת וגו'. ואמר רב תנן בר אבא: "אשפר" - אחד מ'מששה פפר' "אשפר" - 65
 66 אחד מ'מששה באפה. ופליגין דשמואל, דאמר שמואל: 'אישיה - גרבא דחמרא, דכתיב: 67
 68 'ואהבי אישש ענבים'. תנו רבנן: אין אוסין פת עבה ביום טוב בפסח, דרבי בית שמאי, 69
 70 וביה 71

72 **פרט** לחלות - שמעון דחלוטו לוי לום, אלא דלא הוי לום עוני. והא דאמרין בסמוך: מאי הלוח המסות - הלוח של בעלי בתים שמעו דלא הוי לום. מפרטנן מן החלות. לקמן מיייר 72
 73 בבבלינו לום כמו שאפשר ללום, אי גמי: בהא ברודרי אפיה בתור. אי קשה, דאמרין ב'החולץ' (בבבא ז"א). אף על גב דלחיה מעיקרא, אף על גב דהא דאפיה בתור ואי באלפס 73
 74 - לום קריין ביה. ואדם רציא יחי' חובות בפסח ואומר רבם: ודודם גמי מייירי בבבלינו רבה. דקודם אפיה לום הוא כלל, ואורי אפיינו ודא דחשיב לום. ודחשיב לום עוני, כיון 74
 75 - בבבלינו רבה.

76 **פרט** לחלות - שמעון דחלוטו לוי לום, אלא דלא הוי לום עוני. והא דאמרין בסמוך: מאי הלוח המסות - הלוח של בעלי בתים שמעו דלא הוי לום. מפרטנן מן החלות. לקמן מיייר 76
 77 בבבלינו לום כמו שאפשר ללום, אי גמי: בהא ברודרי אפיה בתור. אי קשה, דאמרין ב'החולץ' (בבבא ז"א). אף על גב דלחיה מעיקרא, אף על גב דהא דאפיה בתור ואי באלפס 77
 78 - לום קריין ביה. ואדם רציא יחי' חובות בפסח ואומר רבם: ודודם גמי מייירי בבבלינו רבה. דקודם אפיה לום הוא כלל, ואורי אפיינו ודא דחשיב לום. ודחשיב לום עוני, כיון 78
 79 - בבבלינו רבה.

פסחים. פרק שני – כל שעד חזף דף עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קלא תוספות

1 זכמה פת עכה טפח – ואפילו הכי שרו בית הלל בעליה אבל טפי מטפח – לא. שכן מצניו בלחם הפנים – שהוא אסור לכא מין, כדאמרין במנחות (כ"א): "כל המנחה אשר תקריבו
2 וגו' – לרבות לחם הפנים ולחמץ. לאוודיה הלל וחיימו. ואפילו הכי עובי פתונו טפח. ודיינו לחם שדיו לו פנים. ואין פנים פחותין מטפח. אם אסור – והיתרו עובי טפח. לויין
3 – כדכנס שבקיאן בשימורו שלא לחמץ. יתירו לכל אדם שאנו וידין בפת עפילה – שאינה ממורת לחמץ. שעמילתה מעכבתה. עפילה – ברייא. כדתן (מנחות ע"א.) כל
4 המנחות טענין שלש מאות שיפה והמש הואט בעיטה. כמורו חם – בכל יום תמיד היו מסיקין תנור של מקדש לאפית מנחות ולחמי תורה. ושל מנחת ידיו. כדאמר בחובים בפרק
5 ד"ם פסחים (ע"ב.) ענינים כ"ש"כ. שהיו

6 מביאים אותן מימות הדמה. כדאמרין בתענית
7 (לא.) ומתעשה שער חבא ואילך שער כחד
8 של חמת. ולא היו כורחין עובי מעשרה. פת
9 מרובה – הרבה חררין ביחד. ולא משום הימחן
10 נקט לה. ובתנרין דקיס קאמו. ומשום דקא טוח
11 סירחא ולא קיטין. כידור – כידור – בית לבני
12 רביה דרבי ירמיה – רב. ורביה רב – רביע
13 הקדוש. לישנא אחרין: כידור – כבורה. כמו
14 יזידה – כידור ששם ארון נגדו (וימא גרא.)
15 בלישה – בלשון אותה חמא נמי הכי – ולאו משום
16 כשהיא כולה כידור. הכי רבינו: תניא נמי הכי
17 בית משני אמורים און אופין פת עבה כיום טוב.
18 ולא גרסינן בפסח. תניא נמי הכי – ולאו משום
19 חמץ נקט. אלא משום סירחא. הוא דכא לא
20 תנא פסח. ובספיקן המעשרים – מנחת
21 המצריחה. ומה אף על פי שאסורו לבתולה אסור
22 – דיעבד שיהיה רמי. שוחח עליהן – לציין.
23 ואין מנחה מנור לחנוה. ובתמיזין. אשיר עישה.
24 העורה בדפוס. וקבענה כסריק. בין – כלומר
25 מזה. ברדחיה אחת. אסורו כל השריקן אסורין
26 ושל בית יתום מותרין – שהיו רוב בתומין אין
27 להם אותו דפוס. לא של כל אדם אסור –
28 לאסור. ובעל הבית העשה אתו לעצמו אינו
29 דחש לייפותו כל כך. ואינו שוחח עליהן. אלא
30 של בתומין – העשין למכור. ומקפיד על
31 נדיה. ושוחח על עיון. איבא דאמרי לא של
32 בתומין אסור – לאסור. שרגילין ובקיאן
33 דבר. ריש דהן דפוסין. עושין ספיקין – מעצורין
34 במין רקיקין. ובבלב שהו דקין וקלושין דאין
35 ממחרין לחמץ. אבל לא מעצורין את העבים
36 בגלוסקאות. דמתוך עובין ממחיצין בשדויה
37 מעוטה. הסופנין – עשירין כספון. והיובשנין –
38 מוטונין ברבש. ובולן מין לחם. והיובשנין –
39 עשירין בצפודיות. דמתרומנין אסקיריטן שמות
40 טז. שלשין עסקת רוח מאר. הספרת – תרומם
41 של מנחת. ופסורין מן חתלה – דכתיב (מכילת
42 טז.) "באכלכם מלחם הארץ" – והני לאו לחם
43 ינדה. ולקיהה פורש טעמא. והמרופע – דחילין
44 שנפלה תרומה לתוכן – פטור. דירומין
45 תרומה' כתיב. ולא שכבר היה תרומה. חלש
46 של בעלי בתים – אינו נעשה תנחן לחם. ריש
47 לקיש אבולוה קאי. ולא אצלמו אררין ודעושי
48 מן לוי אתא. מעשה אילשן מן – ולפיכך לאו
49 לחם. הוא דקא נטק אין לחם אלא האפי
50 בתנור. כדכתיב: "לחמכם בתנור אחר" (ויקרא כ"ב.) והללו – לחכי פטורין. לפי שעשאן בחמה ולא באור. שרתית – האיילס אודר כך הרביק בה הלחם. ודוה ליה כעין משה תנור
51 – הלכך חיבין. הני – אינה אפיה כל חוצבה. לשון "אל תאכלו ממנו נא" (שמות י"ג.) העשית באילס – ואף על גב דלחם בעין. כדכתיב: "לחם עני" (ירמיה ט"ו.) מאי מצה היא
52 – כלומר כמה תאפה ודאי יוצא בהו שפורה – שמשברה. לשון פרשה. וכן לענין לחמי תורה. אמר שם החוב עליהן. מאור שנאפת בעין הוא – קדש הלחם. והרודה כשירה.
53 – ה"דאילן וקרמו פריד. דתנן במנחות – כי יאיר גזנא בעינן.

1 **והנא** קמא מאי שנא הליטה - תימה לרבינו יצחק: מאי קבעי מיניה? נימא דמר סבר
 2 עילאה גבר, ומר סבר תתאה גברו ותיקין רבינו יצחק: דקפסיק ותני, אף על גב דלית
 3 ביה אלא שיעור חלי מעוממם, ולרבינו קמא: שני רבין עילאה גבר ובין תתאה גבר -
 4 אלא אפשר שלא יתקבל מעט מן חסדו ליה משיעוריה.

5 **אמר** ר' רבי יוחנן גמאי הוא ונתניא - א
 6 אימתיקן לאטכחוד גמאי אלא לישטא
 7 דאמר ליה זו חיה לפטור, אבל לישטא דהוה חיה
 8 לחוב - איבא נתניא גמאי ברייתא גופא, דעל
 9 כרתיך אלא דמתיבא - היינו באילפס. דאי בתורה,
 10 אבל באילפס פטור - א"כ כן ר' ישמעאל ברבי
 11 יוסי היינו דבזבמם. **דבבלי** עלמא מעשה אילפס
 12 פטורים - פסק רבינו גמאל כרש לקיש,
 13 מדיקמאר דבלי עלמא מעשה אילפס פטורין.
 14 ועוד: דייב רבה רב דסיק איתרביה דר' יודא -
 15 אליבא דרש לקיש מיידי. ולרבינו יצחק נראה
 16 דרבי יוחנן פטורין קין, ומרלא תשיב לה בחיולין?
 17 (בימות לוא.) בהדי שלשה דחלבה כרש לקיש
 18 לגבי רבי יוחנן. ואמר רבינו יצחק: דעל ידי
 19 משק מדה ר' יוחנן דמעשה אילפס פטורים
 20 ואין מברך עליו "המציא" כדמכח בירושלמי
 21 דמסכת חלה פירק פראק חלה, אמר ר' יוחנן כל
 22 שהאור מולך תחתיו - חייב בחלה, ומברכין
 23 עליו "המציא" ואם יוצא בעי ידי וחתכו בפסת
 24 ריש לקיש שרי: אמר ר' חייב בחלה. אמר ר' מברכין
 25 עליו המציא ואם יוצא בידו וחתכו בפסת
 26 האמר ר' יוחנן: ובלבד שיהא על ידי משקין. ואומר
 27 רבינו בעי דיוקן בבליהו רבה פליגי: דר' יוחנן
 28 סבר: אפיתו באילפס עשיתו לחם, חייב בחלה.
 29 ורש לקיש סבר: אין עשיתו לחם, ופטור. אבל
 30 בליתו עבד - כולי עלמא מודו דחייב בחלה.
 31 אפילו על ידי משק. דהא חיוב חלה דר' משה
 32 לגלגל, כדמכח בכמה דוכתי וכן משמע ממכתב
 33 חלה (פרק ראשון משנה הו' דתנן: עשה
 34 שתלתה וסופה סופנין - פטורה מן החלה.
 35 שתלתה סופנין וסופה עשה. חלתה עשה
 36 וסופה סופנין - וחיבת בחלה. ונראה לרבינו הם
 37 דהכי בני מברכין עליו "המציא", ומביא ראייה
 38 ממתניתא (טהר) ומכירכו מברכין (ברכות ל"ג).
 39 דאמר: יחי עומד ומקריב מנחה בירושלים אמר
 40 "שחורין", נטלו לאכול - אמר: "המציא".
 41 וקפסיק ותני כל המנחות, אפילו מנחת מחבת
 42 ומזרחת, שא על פי שטונגות בשמן, ואין סברא
 43 להלך בן מים לעלמן, אם כן, על לפגועלי
 44 ומפיעטלי אמר "בורא מיני מנחות", ועל גלוטין
 45 וירכילי מברך "המציא", ועל אפלטקי: נראה
 46 שאין מברך "המציא" אף על פי שטושין אותו
 47 בלא משק - דאין עליתם חוראתא דהנאות.
 48 תרע, שרדי אין מפרשישן מנטו חלה, אפילו ש'
 49 הרבה סדי ארז כשיעור חלה, אף על פי שהסל
 50 מפרשן חלטה, ואף על גב דבריתא אמיתין
 51 בכיכוד מברכין (שם) דחייב בחלה, ומברכין עליו "בורא מיני מנחות" -
 52 "המציא", דלית ביה חוריתא דגמא. אף על גב דמסתמא חייב בחלה. **לחם** שאין אפיו בתורה ארז - ואם תאמר: מנול חלקל בין בלילה רכה ובין בלילה קשהו חלה אינו תליתא לר'
 53 יהודה אלא כפי שעתא חוריתא ואמר רבינו. אמר ר' פירוש: לר' יהודה לחם האפיו בתורה. **הדרבנן** מפנים הורחתי מברכין
 54 מרז - לפרוש הקונטרס, ומפרש דמיייר באילפס - תימא אם כן במאי רבה דפליגי רבי יוחנן ורש לקיש - על כרחיך בהרביק מנפנים הורחתי מנפנים, אם כן מאי מביעאי ליה לרב
 55 יוסף ברה דבי: הדרביק מנפנים ואמבק כנגדו מרז: ונראה לרבינו יצחק: דבאב בהרביק בתנור מיידי, ומביעאי ליה: כיון דתנור הוא - לא תשיב מעשה אילפס, או דילמא: לא שני. ולרב
 56 יוסף מביעאי כשהרביק בתנור ולא דסיק, אלא מתחבל מדיקס כשנגדו, וכן פירש רבינו תנאל.

1 אחד מכל קרבן - "ורחמה לה לבחן חוריק" וגו', ארבעת מינן דהוה ביה של עשר עשר
 2 חלות, ומכל מין ומין נתון אחד לבקו, והשאר לבעלים. ובתיב "אחד" - שלא יתן לו
 3 פרוטה. המעיסה - ההליטה. פוטרין - מן החלה. מולשין - ורחוקין. ותנא קמא בי
 4 - בירשא מהדר גמרא לפרשטא דבריתא, דלא תהוי משבשתא. והדר מסיים מילתיה
 5 ומותיב ויובחא מינה לרבי יוחנן. במחלוקת בו
 6 - כלומר, מתייבב בו - מתייב בו, והפוסט
 7 בו - פטר בו. וירשא דמפיק פלוגתייהו -
 8 לאו דהא גמא אמרינן וקשיין אחרדי, ומי
 9 ששנה זו לא שנה זו. היא גמא את ליה
 10 דמחומרי בית שמאי ומקולי בית הלל היא.
 11 ותנא חליטה תהא דתיקן למעשה. והיא את
 12 ליה דמקולי בית שמאי וחומרי בית הלל היא,
 13 ותנא מעשה חלה דתיקן אילפס. הברא -
 14 ששני אחרדי. קמא קמא סבר מעשה אילפס
 15 חייבין - והכי קאמר. יכול תהא המעשה
 16 והחליטה חייבין בתלה - תלמוד לומר: לחם,
 17 ותני לאו לחם נהוה, וקדום לישתן במטבלין
 18 ברחוקין קו. אבל מעשה אילפס, שלא נאפו
 19 אלא על האור - קרובין קו למעשה תנור,
 20 ולחם נהוה, וחיבי, ואפילו הדביק ולבסוף
 21 דרית, ואמר ליה רבי יהודה: ולבסוף אילפס
 22 נמי פטורין, דאין לחם אלא האפי כהנור. שיחוד
 23 ואפאן כהנור - למעשה אילפס. והכי קאמר
 24 גמא קמא: תלמוד לומר "לחם" - ויהי לאו
 25 לחם נהוה, דמבושלים במים קו. והוא הדין
 26 למעשה אילפס נמי, שהדביק ולבסוף דרית
 27 נמי לאו לחם נהוה. אבל תו ואפאן כהנור -
 28 לחם קרינא ביה, ורבי יהודה סבר - אפיו
 29 בתנור אחד בעיקו, ולא בשני תנורים. כגון
 30 אילפס וחתר. הדביק מנפנים - הלחם
 31 באילפס. וריתח מבחין - ששנה על דאור,
 32 כמו שאנו עושים. מרז - מי דחי לחם, הי נהו
 33 אלו קו מעשה אילפס שחלקו בו כמבינים
 34 רבי יוחנן ורש לקיש. ואמבק כנגדו -
 35 מלמעלה, דחוב האש לוהט באילפס וממדר
 36 אפיתו מרז: מי דחי בעין תנור או לא, חב
 37 ענייני עושין - כל מעשה אילפס כן, שאין לחם
 38 עינים, ובכך הוא מנהר לאפה. לחברי רבי
 39 שאיר - דאמר פירק שני וקדושין נר"ב,
 40 ממש מתוך גבוה הוא - פטורה מן החלה,
 41 כדמפרש, ד"שיוסתיבם" כתיב, ולא על גבה,
 42 ובמה

1 **אמר** ליה רבה לרבי יודא: בעי מנייה מעולא: הדביק מנפנים וְהִרְחִיתָ מִכַּחֲוֵין מִהוּ? **אָמַר**
 2 **לֵיה:** **מֵאֵי אִימָא לִיה?** **דֵּא אָמֵינָא לִיה,** **אָמַר לִי:** **הִי נִיהוּ מַעֲשֵׂה אִילְפָס? אָמַר לִיה**
 3 **רַב יוֹסֵף לְרַבִּי יוֹדָא:** **בְּעוּ מִיְנֵיהּ מַעוּלָא,** **הִדְבִּיק מִנְפָּנִים וְאִבְוֵקָה נִגְנְדוּ מִהוּ. אָמַר לִיה:**
 4 **מֵאֵי אִימָא לִיה? דֵּא אָמֵינָא לִיה,** **אָמַר לִי:** **רוּב עֵינִים עוֹשִׂין כּוּן. אָמַר רַב אֲסִי:** **עוֹשֵׂה**
 5 **שֵׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי, לְדַבְרֵי רַבִּי מֵאִיר - פְּטוּרָה מִן הַחֲלָה, לְדַבְרֵי חֲכָמִים - תֵּימִיב בַּחֲלָה,**
 6 **מִנְחָה**
 7 **בְּכִיכוד מִבְּרִכִּין (שם) דְּחֵיב בְּחֵלָה, וּמִבְּרִכִּין עֲלִיו "בּוֹרֵא מִיני מְנוּחָה" -**
 8 **הָדָא כְּדִמְפָּרֵשׁ חֵחַם דְּגוּבְלָא בְּעֵלְמַא הוּא, וְאוּט סִיעֵד הֵלֵב. וְרַבִּינֵי מִן הֵיא אִמּוֹר דָּאֵל עַל גִּרְמִילֵי אֵין מִבְּרִךְ**
 9 **"הַמְצִיא", דְּלִית בִּיהוּ חוֹרִיתָא דְּגַמָּא. אֵף עַל גַּב דְּמַסְתָּמָא חֵיב בְּחֵלָה. **לָחֵם** שְׁאִין אִפִּיו בְּתוֹרָה אֲרִז - וְאִם תֵּאמַר: מְנוּל חֲלֻקֵל בֵּין בִּלְיָלָה רַכָּה וּבֵין בִּלְיָלָה קִשְׁתָּהוּ חֵלָה אִינוּ תְּלִיתָא לִר' יְהוּדָה אֲלָא כַּפִּי שְׁעֵתָא חוֹרִיתָא וְאִמּוֹר רַבִּינוּ. אִמּוֹר ר' פִּירוּשׁ: לִר' יְהוּדָה לָחֵם הָאִפִּיו בְּתוֹרָה. **הַדְּרַבָּנִים** מִפְּנֵים הוֹרַחְתִּי מִבְּרִכִּין**
 10 **מִרְז - לְפִירוּשׁ הַקּוֹנְטְרָס, וּמִפְּרָשׁ דְּמֵייר בְּאִילְפָס - תִּימָא אִם כֵּן בְּמֵאִיר רַבָּה דְּפִלְגִי רַבִּי יוֹחָנָן וְרִשְׁ לִקִּישׁ - עַל כְּרַחֲךָ בְּהַרְבִּיק מִנְפָּנִים הוֹרַחְתִּי מִנְפָּנִים, אִם כֵּן מֵאִי מִיבְעִיא לִיה לִרְבִּי יוֹסֵף בְּרַח דְּבִי: הַדְּרַבִּיק מִנְפָּנִים וְאִבְוֵקָה כְּנִגְדוּ מִרְז: וְנִרְאָה לְרַבִּינוּ יִצְחָק: דְּבִאֵב בְּהַרְבִּיק בְּתוֹרָה מֵייר, וּמִיבְעִיא לִיה: כִּיּוֹן דְּתוֹרָה הוּא - לֹא תִשְׁיֵב מַעֲשֵׂה אִילְפָס, אוּ דִילְמָא: לֹא שְׁנֵא. וְלִרְבִּי יוֹסֵף מִיבְעִיא כְּשֶׁהַרְבִּיק בְּתוֹרָה וְלֹא דְּסִיק, אֲלָא מִתְחַבֵּל מִדִּיקָס כְּשֶׁנִּגְדוּ, וְכֵן פִּירֵשׁ רַבִּינוּ תִּנְאֵל.**

פסחים. פרק שני - כל שעה דף על עמוד א - מותר מהדרות "אבן ישראל" (שינויוולף)

תוספת

קבא

1 ומעו של מעשר בו לרבי רבי מאיר אין אדם יוצא בו - ואפילו לא דרשי עני
 2 לשון אבינו - בעינן מעה שלו, ולא של גבוה. ולקמן פרקי. מי כתיב 'מזמנבם?' הוי
 3 קאמי - לימא סייסעא דא לכל מילתיה דאסי, דמרבאא פליגי - באחרונ גמי
 4 פליגי. תרי יומי - אבל תחתיה "לכם" מלמדי שאלו גוול. אבל אחרונ של מעשר
 5 שני, והא דאיתויבא ליה לאכיבא - אלא חביבא - פניב ביה.
 6 ואפילו לרב מאיר, דרבי יוסי תנליה - דאמרי
 7 לעיל: יצא זה שאינו נאכל באינונו. בחולין -
 8 אחר שנטהא חלות, לא נפק בחולין דרידה.
 9 כי תביע לך לרבי עקיבא - דלא דרש אנו.
 10 ומיהו, דהוא במושבות בעי, כדמיטע לעיל
 11 בכורים עומא טעמא. ומעשר שני ריבא משום
 12 דאית ביה היתר מושבות אפילו לאחר שבנסב
 13 לירושלמי אם נטמא, אבל אית היתר במושבות
 14 אוהל - דהרומה נטמא אסורה באביה.
 15 ובעדה טורחה אין לה היתר במושבות משום
 16 דמעשר שני הוא. ובתרי דקלטהו מדיחית -
 17 לית לה פרייה. וא דילמא הואיל ואילו לא
 18 קרא עליה שם חלה אית לה היתר במושבות
 19 - אם נטמא ונפק - השתא נמי לא פקע
 20 תורת מעה מינה משום קריאת שם חלה. דהו
 21 חלה בעלמא שוב את נפקא מכלל מצבה, כדחנן
 22 מתניתין: והכתובים בחלה. אלא את לחודה -
 23 משום דאחרית ליה במושבות. ואמרין הואיל
 24 ונפק. הלוקח בכסף מעשר שני - בירושלמי.
 25 כדכתיב 'ונתתה הבסק בכל אשר תאווה נפשך'
 26 וגו'. ואיכא רבנן - דפליגי עליה דרבי
 27 יודיה, ואמרין לוקח בכסף מעשר שנטמא -
 28 פיהה דאלימא לתמספ פרינו. לא תביע לך.
 29 דאף על גב דדך נפקא מכלל מצבה, ברוחן
 30 דכל זמן שלא נטמא אין לה פרייה בירושלמי.
 31 ומשכנתא שוב את אית לה היתר אביה - דהא
 32 חלה היא - אפילו וכו' אמרין: הואיל ואילו
 33 לא קרא עליה שם חלה לא היתר במושבות
 34 על ידי טומאה, דנפק בה אף בירושלמי -
 35 השתא נמי נפק, כדאמרין במעשר גופיה. יקבר
 36 - כל לוקח בכסף מעשר שני שנטמא. מושבות
 37 דקלישא קדושתיה וכו' אמרין: הוי בירושלמי
 38 פריניה. ואי נמי לא קרא עליה שם חלה -
 39 אל תהי ליה היתר במושבות. מאי מי אמרין
 40 הואיל ואי לא קראת הוא - כלומה, הואיל
 41 ומעשר שני נפקת דאית אינה ממחיה. וקיל
 42 האי מניה - נפקין במצה דרידה, דאית ליה
 43 היתר במושבות על ידי טומאה. והא דאית ליה
 44 היתר חלה - לא וכו' אמרין: הואיל וכו' אמרין:
 45 קראל הוא. משום דלא אלים לתמספ פרינו.
 46 הלכך לא חמייר כדמיעקרא. ואי משום חלה
 47 הוא, וכלוא לוקח נמי לית ליה היתר - הבא
 48 נמי נטמא "הואיל" אחרתא: הואיל ואילו לא
 49 קרא עליה שם חלה לוקח הוא. ואי דילמא
 50 הואיל אמרין - כן חלה מעשר גופיה. ולא
 51 נפק בה אלא על ידי "הואיל" ואי לא קרא
 52 עליה שם יד, ואילו לא לוקח לא נפק
 53 בה אלא על ידי "הואיל" ואי לא קרא לא נפק

54 בה אלא על ידי "הואיל" ואי לא קרא לא נפק
 55 הואיל איבא, "הואיל" ואי לא קרא עליה שם. והואיל ואי נטמא פריק לה ואית ליה
 56 היתר במושבות - הבא לא קרינא הואיל דבר שיש בידו לעשות - לגרסה לה טומאה
 57 מיה, ופריק: סמכתא ש מעשר חו הוא - וכו' היכי דנפק במעשר גופיה - נפק
 58 בחלתו, הואיל ושם חלה לא נפק בעלמא ככלל מעה. נפק נמי בחלה ולקוח, דהא
 59 מוכח מעשר באו, ולא מחמרין ליה מנייה.

1 **אתיא** לחם לחם - הקשה דרב רבנן יעקב דאורלינא: כיון דלפנין לחם לחם, דבעינן
 2 מעה שלכם. אמאי איצטרך לעיל למעטי שני יצא בטבל מי שאסורו משום "כל
 3 האכל ומצין כור: תיפוק ליה דבעינן שלכם, וטבל אינו שלכם: דהא אתרום של ומאי דמכשר
 4 בית הלל כ"לובל הגוול" (סוכה להג). מלפנין החם: משום דאי בעי נפקך לכנסיה דהוי עני,
 5 וחוי שלו - השתא נמי לכנסיה קרינן ביה. משום
 6 דכלל נמוך לא חשיב שלכם: ותריצין רבנן יעקב:
 7 אתרום של טבל לא חשיב של - כיון שצריך
 8 ליתן ממנו לכוון וללול, ובעינן שיהא כל האתרום
 9 שלו. אבל מעה, שאם אבל כל כך שאם היה נותן
 10 ממנו תרומה או מעשר מעה שאכל אבותי אבל
 11 שיעור מצה - חשיב שפיר שלו. ורבינו גמולין
 12 אבררם תירץ: דאיצטרך לעיל קרא להכיבא שמה
 13 שפירשי שיהי חלה כגון אם הוא כן או ילי או
 14 ישראל עני. ונטל ממנו ככר תרומה ומעשר
 15 ראשון, דשלכם קרינן ביה. **אבל** חלתו דאי
 16 ממימא - דהוסיא נטמן דאמר (מכות כ"א).
 17 מדיחיה לקלות דאורייתא. דאי מדרבנן - שן יל
 18 היתר מושבות. דאי יצאה חוץ למדינה פריית
 19 אפילו טורחה. אי נמי כיון מדרבנן אין לחם
 20 פרייה - לא חשיב נאכל בכל מושבות.
 21 **איהו** דילמא הואיל ואילו לא חלה - בתמה
 22 לרבינו יעקב אי אמרת דהואיל, אם כן בבורים
 23 שני נאכלים בכל מושבות. הואיל ולא קרי קלה
 24 שבו ושן עמי: ולא דמי, דשם בבורים אפילו נאכל
 25 בכל מושבותיכם. אבל הבא - שם חלה נאכל
 26 בכל מושבותיכם, וכן שם חלה תחלה נאכל
 27 בכל מושבותיכם. הלכך, במעשה מעשר אמר שפיר
 28 הואיל ולא קרי לה שם. ועוד וקשה: אי אמרת
 29 דהואיל - מעשר שני נמי נאכל בכל מושבותיכם
 30 הואיל אל תחלו לירושלמי. ואמאי איצטרך
 31 לאקמא לעיל (להג) כדבי אלעזר: ריש לומי. דאי
 32 לא משום דרבי אלעזר - לא חשיב שם מעשר
 33 שני נאכל בכל מושבותיכם משום דהואיל ולא
 34 תגדלה לירושלמי - כמו שאין נאכל חוץ ברוחן
 35 קרא לו שם מעשר. **רבי** יודיה אמר יקבר -
 36 טעמיה דרבי יודיה משום דירשיב כשאין רשון ולא
 37 כסף שני, ולכך אינו נאכל חוץ היתר ברוחן
 38 מקום. והוא הדין שאין נפדה טמא כקרבן מקום.
 39 דתרייהו חמד קרא נפקי. מ"לא תוכל שאחר.
 40 ורבנן לא דרשי כן, כשאין רשון ולא כסף שני, וטברי
 41 דלקוח טורח נפדה ברוחן מקום. והוא הדין טמא
 42 כקרבן מקום. וקשה לרבינו משטון בן אברהם.
 43 דברשי איהוהו מקומן (בבא מציעא ט"ז). אמרין:
 44 מאיטע שפיל חבור נמי העיקר: דרבי מעשר הוא
 45 נפדה. ולקוח אינו נפדה. דחנן: הלוקח שנטמא -
 46 פיהה, נטמא - אין, לא נטמא - לא. והייט
 47 ברוחן מקום. דכתיב: ונזמא מעשר עצמו פריה.
 48 ובענין אחר לא הוי טפל חבור נמי העיקר. אלמא:
 49 לקוח חבור נמי אינו נפדה טורח ברוחן מקום
 50 דרבנן יעקב יעקב: דחבם חמירי מדרבנן.
 51 **חלות** תורה ורוקיעי נזר - נראה לרבינו יעקב
 52 כפירוש הקונטרס, דמייירי שלא נטחו
 53 עליהם חובה. ולא הקודש. דאי הקודש - תיפוק ליה דבעינן 'מזמנבם' דגמרין לעיל לחם
 54 לחם. ועוד, וקאמר: למכור בשוק יוצאין בוק, משום דכלא הקודש מייירי. ודכרי פירושו:
 55 מעה המשמרת לשם מעה - יצאה זו ששמשמרת לשם תבא. כשיקדשה. וכן שאין באכלין
 56 אלא ליום אחד - אקרא שמשמרת טורח, דבעינן שתהא נשמרת לשם שבעה. או דפרקי:
 57 ותפיק ליה שאין נאכלין באינונו. ושאין נאכלין בכל מושבות - דכרי פירושו: שאין נפק
 58 לאכול בכל מושבותיכם ואכול באינונו. והא דלא פריי: שאין נעשה ליהוה מצחבם. אלא
 59 לגבוה - כיון דלא כתב כדחייא פסול דמעמבם - לא שייך למיקח חכי.

1 **זאת** אומרת הלות תודה ורקיקי נוד - פירש הקונטרס: דלא אתי כר' שמעון, דאמר בפרק
 2 קמא דמגילה (ט.ו.) לא קרבו אלא ספחים וחובות הקבוע להם זמן, אבל שאר קובץ
 3 להם זמן - לא. ופירוש משמע בפרק ב' דאורייתא (ק.קא), דהניא תהום: כל הנידיר ונידב
 4 - קרב בבמה, ושארין נידר וכו' רבין ר' מאיר, ובתמיס אומרים - לא קרבו אלא עלות
 5 ושלמים בלבד, רבי שמעון אומר: איך ציבור קרב

6 הקרבו אלא חובות הקבוע לזמן זמן, משמע
 7 דמורה ר' שמעון להבטיח דלא קרבו מנחה
 8 ונידיר בבמה, וקשה דברק קמא דמגילה (ט.ו.)
 9 תתן און בין במה נודלה לבמה קטנה אלא ספס.
 10 זה הכלל: כל שנידיר ונידב - קרב בבמה, שאון
 11 נידר וכו', ואמר בגמרא: מני - ר' שמעון, הניא: אם
 12 כן לר' שמעון קרבה מנחה בבמה, נידיר ונידב
 13 תוא, ונידיר מני קרב לירידיה בבמה, דהא ר'
 14 מאיר קרבה בתיא לישנא: כל שנידיר ונידב קרב
 15 בבמה, וסבר רוקי נודר איכא בבמה, דאמר תהום:
 16 מני טעמא דר' מאיר - אמר קרב, ללא תעשו
 17 ככל אבא אגונו עשית' וגו', אמר ליה משה: כי
 18 עליתון קארין - שירות אקריבו, חובות אל
 19 אפיקו, ונודתו ונידיר שירות נידתו, דנידיר
 20 ונידיר, ונודתו ונידיר הניא, אף על בג דהקרבנות
 21 תתיב, ורבנן שירות תהום וסברין אין מנחה בבמה,
 22 ונידירות אף על בג נידיר הוא - מכל מקום הקרבו
 23 ונידיר, ונראה לרבינו יצחק דהיינו פירושא
 24 דמדינתיה דמגילה דאין חילוק בין במה נודלה
 25 לבמה קטנה אלא ספחים. זה הכלל: כל הנידיר
 26 ונידב, הקרב בבמה נודלה - קרב בבמה קטנה
 27 וכל שאון קרב וכו', ולא נודת אלא פירש מה
 28 ששה הגדולה לקטנה, אבל שי נידר ונידב כמו
 29 מנחה ונידירות שאינן קריוכו לא בו ולא בו.
 30 **נאכלים** בנות ובעות - הקשה רבינו נסים:
 31 כן הדין מנעט ביכורים מביב
 32 מושבות', הוא ביכורים וזו חובה הקבוע לזמן זמן
 33 במונ שמחה, דמערערת עז הנה מביא וקורא - אם
 34 כן קריבים בנות ובעות כמו ספחים, שהיו קריבים
 35 לכבלי עלמאן ושי לומר: דביכורים, הואיל ויש
 36 להם מן גדול כלן - לא חשיבו מן קבוע, ורבינו
 37 שמעון: כן באדם - מנעט: דמנעט הכי והו'
 38 ביכורים חובה שאון לזמן זמן קבוע, כיון שאם אין
 39 לו פירות - לא יביא ביכורים.
 40 **אמורא**

29 **רבה: כל לשון אימולוכי וממלך, אמר: אי מודבן - מודבן, אי לא מודבן איפוק בהו אמא.**

דלא כמאן דאמר בפרק ב' דאורייתא (ק.קא), כאן ובאן - במה נודלה רוב ובעות, ובמה קטנה שדיה עשה בראש וגו' - לא קרבו ליחד אלא עלה ושלמים, ועל אותן שקרבו

בנות ובעות הדין להביא ראיא מדימורתם את המנחה' ומימנחה תאכלו' וגו', דלא נפק מיביב מושבותיכם' - דאית להו היתיר בכל מושבות, שהיו יכולין להילקין בכל מקום
 שירצו בתוך זמן אכילתן, דהתן בפרק ב' דאורייתא (ק.קב), באו לטוב ובעות - הותרו הבמות, קדשי קדשים נאכלין לפנין מן הקלעים, קדשים קלים ומעשר שני בעל שיראל.
 עד עלה הוהק המשכן וזו מנות מותרות ועבודה בבמורות, משדוקים ומעשן עבודה בבתיים ונאסרו הבמות, עברו את החרון והוקבעו בגלגל שבעה שכבישו ובעתה שחילקו - זה
 הבמות ומותרות, באו לשילה לאורי' שחילקו, והוקבע משכן שם - נאסרו הבמות, וכולהו מפרש מקראי' בפרק ב' דאורייתא, חרבה שילה בימי עלו, כשנעשה הארון בארץ פלשתים
 באו לתנו, ולא היה שם משכן, אלא בית של אבנים היה, והוקבע שם מנחת הנחשת, אבל ארון לא היה שם, כשנעשה החרון פלשתים ששה עשר עמלק
 דוד והביאו לצינן, ובעתו עמד על שבעה שלמה בית המוקדש, כדכתיב (מלכים א' ח') 'ויבאו הכהנים את ארון ברית ה' וגו', ומנחת הנחשת היה בנוב כל ימי שלמה ושמאל' כדכתיב
 (שמואל א' בא) 'ויאמר און לחם חול אלא תחת ידי כי לא חם קודש וגו' והמסורים מלפני ה', חרבה נוב על רבר זה, שהרגם שאול מפני שנתנו לחם לודו, והוא לבנו, וניתן
 שם מנחת הנחשת על שבעה שלמה הבית, כדכתיב ב' דאורייתא (ק.קא) - ב' דאורייתא - בחמייה אמר ליה ובי יון החרבים רב, דלא בעי טעמא בחלבה למשה
 מסיני' ונעמא טאי - גמרא בעי לה טעמא מני טעמאן למכור בשוק לטורכי' חרדה ויצא בתן אם לא מודבן, אלא שם ובח' איפוק בחו אמא - ידי

41 חובה מצדה.

1 **וְשִׁמְרֹתֶם אֶת הַמִּצְוֹת קְבִיר לֹה טְמִירָה לְשֵׁם מִצְחָ -** כל שישמרה שאתה משמרה שלא

2 תחמיץ ותחוקן לשם מצה של מצוה יצאת כותב - לאו דלאו שם מצה של מצוה פסח עביד

3 לה, אלא לשם מצה של זכות שאינה נאכלת לישקע - דלא לרודי וזו וליהה היא נותר

4 כדכתיב (ויקרא יא') 'וישער ובח חרדת שלמיו ביום קרבנה' וגו', והיכא דלא נשחט עליון

5 הוחב, אף על בג דרעבשי יא לה היתיר לשבעה,

6 מידו כי עברד - לאו לשם מצה הדיאיה

7 למצוה איתבוך, דכי עברד ארשטא אפסולו

8 ביזם וליהה עברד, ואית ליה לרב יוסף

9 דרשה (דרכא) דבעתן שימור לשם מצוה,

10 ואהוהו קרא סמך, ובהא פליג: דאי נמי איכוון

11 לה לה נמי לשימור מצוה, למפיק בה משום

12 תורה ומשום מצה - לא נפק, דבעתן שימור

13 לשום מצה לה שבעה, והיופיק לו' דאינה

14 נאכלת לאונן - ולמה לי קרא אחרונא דכל

15 קדשים אסורין לאונן, ביכמות (עגב) אחיא לן

16 אבלת כותני, בשר קודש תמור - לא לב שקני:

17 כבר לה כתיב עקיאב ואפר - לעיל (ל.א.א.)

18 במצוה של מעשר שני נפק, ואף על בג דאסור

19 לאונן, דלא ריש עניי לשון אונ, אלא עני

20 מנאסרת, ודריש ליה - כיון דודיש עני - זה

21 לאו מצוה ענייה היא, דהא נולושה בשמן,

22 בקל דהומה, מה מעשר הקל אברה חרדה' ילא

23 דרעה, וחזבי לעשר חלות תורת רוקיקן, וחזבי

24 לריבכה, במסכת מנחות בפרק 'שהי מרות'

25 (פ.ט.א.), ונבירות אלה היתה ריבכה אלא חלות

26 ורוקיקן, וכל היה מביא אלא רביעה, דראמתי

27 נמי תהם, הלכך, רביעית שמן לעשרים חלות

28 גדולות עשעושת משבע עשירות פרות שלש

29 עשרות, שזה הוא שיעורן כדאמרינן תהם

30 'בתורה' - אף כאן עשר, והיופיק ליה אגין

31 נאכלות בכל מושבות - אלא בירושלים,

32 מדינת קדשים קלים לפנין מן הוומה,

33 כדכתיב (דברים יב) 'ואבולת לפני ה' וגו' וכל

34 נדרך אשר תחור', ואם יצאו נפסקו, דכתיב

35 (שמות כב) 'וישער בשדה טרפה' וגו', כיון

36 שיצא בשך דמן לחמיניתו - נאסר, ואית אמרת

37 - מרלא נפקא ליה מיביבל מושבותיכם' -

38 קסבר, חלות תורה ורוקיקי נודר נאכלות בנות

39 ובעת, דלא כרבי שמעון דאמר בפרק קמא

40 דמגילה (ט.ו.) ד, אלא קרב בנות ובעות, דהיינו

41 מנה נודלה, אלא ספחים וחובות הקבוע לזמן

42 זמן, אבל חובות שאון לזמן זמן קבוע - לא,

43 דלא כמאן דאמר בפרק ב' דאורייתא (ק.קא), כאן ובאן - במה נודלה רוב ובעות, ובמה קטנה שדיה עשה בראש וגו' - לא קרבו ליחד אלא עלה ושלמים, ועל אותן שקרבו

44 בנות ובעות הדין להביא ראיא מדימורתם את המנחה' ומימנחה תאכלו' וגו', דלא נפק מיביבל מושבותיכם' - דאית להו היתיר בכל מושבות, שהיו יכולין להילקין בכל מקום

45 שירצו בתוך זמן אכילתן, דהתן בפרק ב' דאורייתא (ק.קב), באו לטוב ובעות - הותרו הבמות, קדשי קדשים נאכלין לפנין מן הקלעים, קדשים קלים ומעשר שני בעל שיראל.

46 עד עלה הוהק המשכן וזו מנות מותרות ועבודה בבמורות, משדוקים ומעשן עבודה בבתיים ונאסרו הבמות, עברו את החרון והוקבעו בגלגל שבעה שכבישו ובעתה שחילקו - זה

47 הבמות ומותרות, באו לשילה לאורי' שחילקו, והוקבע משכן שם - נאסרו הבמות, וכולהו מפרש מקראי' בפרק ב' דאורייתא, חרבה שילה בימי עלו, כשנעשה הארון בארץ פלשתים

48 באו לתנו, ולא היה שם משכן, אלא בית של אבנים היה, והוקבע שם מנחת הנחשת, אבל ארון לא היה שם, כשנעשה החרון פלשתים ששה עשר עמלק

49 דוד והביאו לצינן, ובעתו עמד על שבעה שלמה בית המוקדש, כדכתיב (מלכים א' ח') 'ויבאו הכהנים את ארון ברית ה' וגו', ומנחת הנחשת היה בנוב כל ימי שלמה ושמאל' כדכתיב

50 (שמואל א' בא) 'ויאמר און לחם חול אלא תחת ידי כי לא חם קודש וגו' והמסורים מלפני ה', חרבה נוב על רבר זה, שהרגם שאול מפני שנתנו לחם לודו, והוא לבנו, וניתן

51 שם מנחת הנחשת על שבעה שלמה הבית, כדכתיב ב' דאורייתא (ק.קא) - ב' דאורייתא - בחמייה אמר ליה ובי יון החרבים רב, דלא בעי טעמא בחלבה למשה

52 מסיני' ונעמא טאי - גמרא בעי לה טעמא מני טעמאן למכור בשוק לטורכי' חרדה ויצא בתן אם לא מודבן, אלא שם ובח' איפוק בחו אמא - ידי

53 חובה מצדה.

54 חובה מצדה.

1 **משנה** אלו יקרות שאדם יוצא בן ידי חובתו בחזרת ובתפארת ובעולשין ובחריבא ומביר - כולוה מפרש בגמרא. בבושין - בחומץ. שלוקין - מבושלים ורביה מאד עד שנימחין.
 2 מבושלין - כדרך בישול. ומצטרפין לבית - אם אין לו נאחז מחו בית, אבל יש לו מזה חצי זית ומזה חצי זית - ממטרסה זה עם זה כדי לצאת ידי חובתו. וברפאי ובעשירי ראשון
 3 ב' - אבל מבטל לא. ואף על גב דמעשה דיק רבנן - היא לה מצוה הבאה בעבירה. דומיא דעצמן שאינו נקוב דאמרן בפירקין. **נמרא** - חסא - לטיגיא. היטיבי - משעב שקרין
 4 קרשפליא: אמתא - טרוביא. אצותא דיקרין - סיב ונבל ונבך כסב לדקל שקרין ודיליא. מריריא - אמירפוייל וזיא פפרין. חללין - לא אפרש שמו. ומחזין -
 5 חזרת. עולשי שדה - אף על גב דיש להן שם

6 לוי, היה זה כעולשי גינה. עסוס ומרוא וכו' -
 7 ריחא - מני יקרות. היירדופין - שם מפרשיש
 8 אלדשינא. חזרת גליב - שם לויז הוא. ערקלין
 9 - מפרשי בסוף פרק שני דעירובין. אצותא
 10 חרייחא, הוא סיב גדול ועב ומין לעצמו הוא.
 11 וחזתי על גב דתלמידי - של רבי אליעזר,
 12 ובקשתי לה דבר לסייעני ששטמו דבר זה מפני.
 13 ולא מצאתי. שרף - כשוסחטין אותו במקום
 14 דחיתבו יוצא מן שרף לבן חלב. וקרין
 15 לטיגין. בבפשיין - אינו קרין מאד כחתי, אלא
 16 פלדשי. על דיק מר - תריוויה אית ליה. יש לו
 17 שרף ופניו מכסיפין, וקרין קרן סימני מר. מרבי
 18 כולן - כל המפרשיש שמות היקרות. כגון
 19 מתניקתא, ותנא דבי שמואל - רבי יהודה. רבי
 20 מאיר, ותנא דבי שמואל - מבטל לויז ומבי
 21 שמורדי יש לו שרף ופניו מכסיפין. שכל
 22 היקרות הללו רואין אנו בתן הסימנין האלו.
 23 אמרייחא - פפרין. וזא - אגן רישא דכולהו
 24 חזרת תני, ותנא דבי שמואל - נמי חזרת תנא
 25 ברישא. אלמא: היא קרני לכלוה. מצוה בחזרת
 26 כדמפרש טעמא כדכרא רבי יוחנן. מאי חסא
 27 - מאי טעמא קרין ליה חסא - משום דרבי
 28 הוא. דחס רחמנא עלה, אלמא להכי קיימא. לפה
 29 נשפלי מרור - דרבינא (שמות א') 'ומרור את
 30 יחידיה'. תחילה רבה - בתחילה נשתכרו לתן
 31 על ידי שבר שהיו שותקין אותו, מרור כופו קשה
 32 ורקקו שלו מתיקשה בעיני. חרדי - לא
 33 אספק עד. חרדיה דבינא - מרה של גז
 34 ששמו בן. כי מצא - שרדו דיקשה. חירוף -
 35 עץ שהמתיק בו משוה את מי מרה. ואמרין
 36 (בסוטה) 'מכלתא פרשת בשלח' נס כתיב נס
 37 שרדא היה מר. וזאת היירוף. חרדי - מין ורע
 38 וסם המות לבחמה הוא: חרדיפ אינו נתיק בבקב
 39 מעשר - דאיתו פרי מאכל, ואגן אובלכא דבינן.
 40 דומיא דין ועבר ובקך רגא, כרבינא וברביס
 41 ד'א' 'זנתתה בבקב ככל אשר תאהו נפשך' וגו'
 42 ואימא חרדי - מינא הוא מתוך יקרות. ולא
 43 כל דהני, אלא מי שבבולן. ברישין - כרתי.
 44 ברישין של גינה. כרשי שדה - שלויישי.
 45 חרדינא - מין דלעת הוא. בדרעין נרדים
 46 (א.א.) מפרשי קרא קרקואיא: אינו בלאים ב' מה
 47 - אף על גב שיש שם לויז לאחור - אינו בלאים
 48 בחבירו. חזרת בחזרת גלין - וכן עולשין
 49 בעולשי השדה, (וגזות וגזות כמו שדון שניקין).
 50 ובי תימא כלוהו בחרי חרדי קתי - ודבכל ליה
 51 קאמר דאינו בלאים זה בזה. חזרת עולשין
 52 וברישינן. וזות וזות - חזרת וחזרת גלין, אף

1 **משנה** ואלו יקרות שאדם יוצא בן ידי חובתו
 2 בפסח: בחזרת, בתמקא, ובחרבינא, ובעולשין,
 3 ובמורו. ויצאין בתן בין לחין בין ובשין. אגל לא
 4 בבושין ולא שלוקין ולא מבושלין. ונצטרפין לבית,
 5 ויוצאין בקלח שלקין. ובדמאי, ובמעשר ראשון שנמלה
 6 תרומתו, ומעשר שני והקדש שפגרו. **נמרא** חזרת
 7 - חסא. עולשין - היודיבי. תמקא, אמר רבה בר
 8 רב: **תנה:** תמקא שמה. תרבינא, אמר רבי שמעון בן
 9 לקיש: אצותא דיקלא. ובמורו - מרדחא. תני רב
 10 קמרא; אלו יקרות שאדם יוצא בן ידי חובתו בפסח:
 11 בעולשין, ובתמקא, בתרלילין, בתרבינא, ובחזרין. רב
 12 יהודה אמר: אף עולשי שדה, ועולשי גינה, וחזרת.
 13 **עולשי גינה וחזרת?! היא תנא לה רישא! הכי קאמר:** אף עולשי שדה בעולשי גינה וחזרת.
 14 **רבי מאיר אומר:** אף עסוס, וטורא, ומר ירואר. אמר ליה רבי יוסי: עסוס וטורא - אחד
 15 הוא, ומר - זה הוא ירואר. תני דבי רבי שמואל, אלו יקרות שאדם יוצא בן ידי חובתו
 16 בפסח: בחזרת, בעולשין, ובתמקא, ובתרבינא, ובחרבינא, ובחרדינא. רבי יהודה אומר: אף
 17 חזרת וילין וחזרת גלין ביוצא בתן. רבי אילעא אומר: כשום רבי אליעזר: אף ערקבלים. והתרמי
 18 על כל תלמידינו ובקשתי לי חבר, ולא מצאתי. ובשפאתי לפני רבי אליעזר בן עקיב תודה
 19 דרבי. רבי יהודה אומר: כל שיש לו שרף. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: כל שפניו מכסיפין.
 20 **אחרים אומרים:** [כל] ירק מר של שרף שפניו מכסיפין. אמר רבי יוחנן: מדבחי כולן נלמא:
 21 ירק מר יש לו שרף שפניו מכסיפין. אמר רב הונא: הלמה פאחרים. רבינא בשרה שאכלה היירופין -
 22 בריה דרבא דהנה מתירא אמריתא. אמר ליה: מאי דעמיך - דמרירין ספי, והא חזרת תנן,
 23 ותנא דבי שמואל חזרת, ואמר רבי אשעיא: מצוה בחזרת, ואמר רבא: מאי חזרת - חסא.
 24 מאי חסא - דחס רקמא עילוינן. ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: למה נמשלו
 25 מצריים במרור - לומר לך: מה מרור זה שתחילתו רך וסופו קשה, אף מצריים - תחילתן
 26 רכה וסופן קשה. אמר ליה: הרדי בי. אמר ליה רב רחמיא לאביו: ממאי דתאי מרור מין דק
 27 הוא? אימא מרדחא דכופיא! דומיא דמצה, מה מצה גידול קרקע - אף מרור גידול קרקע.
 28 ואימא היירוף! דומיא דמצה, מה מצה מין ורעים - אף מרור מין ורעים, ואימא היירופי!
 29 דומיא דמצה, מה מצה שגיפתת בקבא מעשר - אף מרור שגיפת בקבא מעשר. אמר ליה
 30 רבה בר רב הונן לאביו: אימא מרור חד! מרורים כתיב - ואימא מרורים תרי! דומיא דמצה,
 31 מה מצה מניין תרבה - אף מרור מניין תרבה. אמר רבה בר רב הונא אמר רב: יקרות
 32 שאמרו חכמים שאדם יוצא בן ידי חובתו בפסח - פילין ונרעין בערוגה אחת. למימרא
 33 דלית בהו משום פלאים. מתיב רבא: חזרת וחזרת גלין. עולשין ועולשי שדה, ברישין וברישי
 34 שדה, פוסקין ופוסקי שדה, תריל תריל מצוה, דלעת המצוה והרמוצה - אינם פלאים זה
 35 בזה. חזרת וחזרת גלין - אף, חזרת ועולשין - לא! וכי תימא פוליה פהרדי תתני להו -
 36 והא אמר רב: וגזות וגזות תתני! מאי נרעין דאמר רב - נרעין פהלקתן - פהלקתן תנא!
 37 ערוגה

53 חסא - כולן נרעין בשרה אחת, דאמר רב רעלי? נרעין בחלקתן קא אמר, כדי שלא ינקו
 54 עד מזה. כגון חמשה ורעונן בעירוהו של ששה על ששה נספחים, כדכתיב במסכת שבת (פ.ב.)

ערוגה בת ששה טפחים וזרעין לתוכה חמשה זרעים - ואם תאמר: הואיל וזרוע שלשה טפחים - לא ינקי מהרדי. הוא אומענת אינה זרועה מן האחרות אלא שלשה טפחים, דברפק דר' עקיבא (שבת פ"א) משום דארבעה מארבע רוחות הערוגה לא בקרנה. אלא באמצע הרוחות. אם כן יזרע לתוכה תשעה זרעים. שלש שורות של שלש שלש, וזאת הרוקיה זו מה שלשה טפחים ואומר:

רבי יצחק דבבא אינה שוקה ירקוק, אלא משום
 עירוב, לאחר שזרעו גדלים. ולא רצו חכמים
 להחריז יותר. והרע, דאפילו תשעה לא היו
 מתירים אי לא ודקפא לן בשבת בפרק דר'
 עקיבא (גם לו שם) בהדיא מקרא. אף על גב
 דקיס ליה לרובו דהנשה בשיתא לא ינקי -
 וזרעין משום דאיכא למיחש לערוביא, ואם
 תאמר. ואין זרועים בתוכה חמשה זרועים: הוא
 אין זרועה לו מזה שלשה טפחים. הוא איכא מקום
 ידועה וזרעין רבינו הם דתפסום של כלאים
 שחוקה. כדמוכח בריב עירובין (י"א). ורבינו
 יצחק אומר: דגמירי דרביני לא ינקי, אף על פי
 שיש מקום זרעים.

לא שולוקן ולא מבושלי - משמע דשליקה דזר'
 טפי מבושלה, דאי לאו הכי - הוה זו ואין
 צריך לומר זו. וכן משמע בכמה דוכתי. והא דרזנן
 בפרק "שלשה מינים" (נויר מה"ב) היה מבושל
 הלשונות או שולוק - אף על גב דשליקה דזר' טפי
 מבושלה לא הוה חזם זו ואין צריך לומר זו. וקא
 משמע לן דבשליקה אינו יזרע תורת בישול.
 ה"ב

זרעה שיהא ששה על ששה ספחים - זרועין פתובה
הקשה זרועין ארבע על ארבע רוחות הערוגה אחת
באמצע. מהו דתימא: הני מיילי - בורעין, אכל בירקות
לא, קא משמע לן. למוקרא זרקות אלקיא מרעום?
והתנן: כל מיני זרעים אין זרועין פרוגה אחת, כל
מיני ירקות וזרועין פרוגה אחת! מהו דתימא: הני
מירור מין זרעים ניהו, קא משמע לן. זרעים סלקא
דעתך?! והא תנן "ירקות" ותני בר קפרא ירקות,
ותני דבי שמואל ירקות! הורת איצמריא ליה, סלקא
דעתך אמאי: הואיל וסופה לתקשות - ניתיב של
ירוקה מפי. לא אמר רבי יוסי ברבי תינא: קשה של
ברוב שרוקשות - מרחיבין לו בית רובע. אלקיא: פון
דסופו לתקשות - והכיני ליה רוחא טפי. הכא נמי
ניתיב לה רוחא מפי, קא משמע לן. "יזאין פתן
פון לחין פון יבשין כו". אמר רב הסדא: לא שנו
אלא בקלה, אבל בעליה, לחין - אין, ובשין - לא.
והא מדקתני סיפא "פקלה שלהן" מכלל דירשא עלין!

פרזיש קא מפרש, רתני "פון לחין פון יבשין" - אקלה. מתיבי: יזאין פתן וקבלה שלהן,
פון לחין פון יבשין, דבריי רבי מאיר. ותקמי אומרם: יזאין פתן, יבשין - אין יזאין
פתן. תשין שזיזאין פתן מבושין, אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלים. ככלו של דבר:
כל שיש בו טעם מרור - יזאין בו, וכל שאין בו טעם מרור - אין יזאין בו. תרגומא
אקלה. תנו רבנן: אין יזאין פתן מבושין, משום רבי אלעזר ברבי צדוק אמרו: יזאין פתן
מבושין. בעי רמי רב הקאו: מהו שזאין אדם ידו חזקתו כמרור של מעשר שני בירושלים?
אליבא דרבי עקיבא לא תיבעי לה - השתא כמזה דאורייתא נפיק - כמרור דרבנן מיבעיא?
פי תיבעי לה - אליבא דרבי יוסי הגלילי מאי? כמזה דאורייתא הואי הלא נפיק - אבל
מרור דרבנן נפיק, או ילימא כל דתקינו רבנן - פעין דאורייתא תקון, אמר רבא: מסתברא,
מזה המרור. מושגתה אין שרורין את המרורן לתרגומים, אבל לחומין האשה לא תשרה
את המרורן שתוליד בנה למרחין, אבל שפה היא בכשרה יבש. לא ילעום אדם חיסין
ונית על מפתו, מפני שהן מחמיצות. גמרא תנו רבנן, אלו דברים שאין לא ידו חיסין:
האפיו, והמבושלי, והלזט שקלטו ברוחחין. מבושלי? אדמכשל ליה מחממו! אמר רב פפא:
האפיו שבישלו קאמר. תניא, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: קמה שגפול לתוכו דלהך - אפילו
כל היום כולו - אינו בא לדי חיסין. אמר רב פפא: והוא דעביד טרף להדי טרף. אמר
רבי רבי שילא: ותיקא שרי. והתניא: ותיקא אסור: לא קשיא: הא - דעבידה במישחא
ומילתא, הא - דעבדיה במיא ומילתא. אמר רב וסמרא: לא לימחי איניש קדקא בקמחא
דאבישנא, דילמא לא בשל שפיר, ואתי לדי חיסין. אמר רב יוסף: לא לחלוט איניש
חר.

אבל בירקות לא - דירקות ינקי טפי. לשימא ירקות אליא - ליקן טפי מרועים
 דאיצמריך ליה למימר דאף ירקות נזרעין חמשה מינין בערוגה של ששה. כל מיני זרעים
 אין נזרעין בקרוגה אחת - אפילו בשיעור הוה. משום דיקן טפי. הוא דתנן: זרועין פתובה
 חמשה זרועין - בירקות קאמר. נזרעים בחלבוקן. מה דתימא ידו מריר מין זרעים

ניהו - ולא חזרו בערוגה אחת. קמשמע לן
 בר דמין ירקות ניהו, ונרועים. זרעים סלקא
 דעתך - היכי תספק ארבעין זרועים ניהו? הוא
 כולו תנא ירקות קרי להו. חזרת איצמריא
 ליה - לאשמועינן דנזרעת כשאר ירקות
 בערוגה עם ארבעה זרועין. לתקשות - קלה
 שלה נעשה עב. מרחיבין לו - מקום עד בית
 רובע, שלא יזרע אצלו מין אחר. בית רובע -
 מקום זריעת רובע הקנה. חזר המשכן היה
 שיעור לבית סאתים. וכל בית כור בית סאה
 ובית סאה כשנמריא - לפי אותו חשבון. לא
 שנו - זרע ש לו טעם מרור, אלא קלה.
 דמתוך שהוא עב אינו מתייבש וספדט עמו.
 אבל עליו יבשין - הדין כן בעשר נעלמא. ככלל
 דירשא קעלין - אף ספיק ותנא בוד בין לחין
 בין יבשין. כמשין - פלגראיז. כללו של דבר
 כו' - קתני מיהא דבריי מאיר. יזאין פתן
 וקבלה שלהן, בין לחין בין יבשין. ותמתין
 נמי, דמתייבש בכישים - ברנ מאיר זרע. ושמע
 מזה בעלפן נמי אמר. תריטא - לא קתני דרזני
 דבריי מאיר יבשין - אקלה קאמר. השתא מזה
 דנעשר דירה דאורייתא. ואיכא מפתסלה
 משום דאין לה חיתר מבושבת - קאמר רבי
 עקיבא דפיק, הואיל ואי משנאי פריק לה, ואת
 לה חיתר. מרור - דמעשר ירק מרור הוא.
 ומאורייתא אין ליה חיתר מבושבת.
 מביעא: כעין דאורייתא תקון - ואין לו חיתר
 מבושבת. ומרור איחשק למצה. מה מזה בעינן
 נאכלת בכל משומת - אף מרור מזה בעינן רבי
 לו חיתר. לישנא אחרינא: מזה בזמן הזה
 דאורייתא. ומרור מרורבן. בפרק ברהר (קט"א).
 הוה משומת. וקשיא לי בזמן הזה מן מסקי
 מעשר שני לירושלים? ואי לטנא דרזני דרודה
 ראשונה קדישה לשעתה לעתיד לבוא
 - בהדיא איבעי ליה לפרשי בזמן הזה. מזה
 וריר - הוקשה ידו. וכו' היכי נזמעה שי עליה
 שם מעשר שני, ולא נפיק בה - אף מרור נמי
 שיש עליה שם מעשר שני, לא נפיק בה.
משנה - חומין - ברוחחין, שאין מנזחין אותו
 להחמיץ. לא תשהה המרורן - לשהך בה בשרה,
 מפני שמחמיץ בשריותה. אבל שפה היא -
 מרורן יבש בשרה. ואף על פי שמים מפתחין
 בשרה. לא ליעום - לא יבוס. **גמרא** האפי
 לתם משנאפה. כל מה ששרודו במים אינו
 מחמיץ. ארבעשל ליה מחמו - בערוד שהמים
 פוטרין קודם שירחיצו הוא מחמיץ וברשדי

לא לתוך רוחחין ליכא לאוקמה, ודא בהדיא תני: הולוט שחלטו ברוחחין. אפי בשבולו - כלומר, אפי, אפילו הוא מבושלו לארץ אפיה - אינו מחמיץ. דלף - מן גזל אינו
 בא לדי חיסין - ששירודו הולק הנפול תמיר אינו מנזחין להחמיץ. שף להדי שף - שנופלין טיפה אחר טיפה. סמך ותבך ואין שהות בתריית. ותיקא - מאכל קטנה. מישחא ומילתא
 בקמחא שרי, ידני פירות אין מחמיצין. לא ליפחי איניש קרדא - שנעבין ובשול הקרירה על ידי שמחוקן קמח לתוכו, ואפילו בישולו בתיבשוא שתיבשולו וניקלטה בתנור.
 כשהיא לחה עשוק אותה קלי בתנור. ודא היא כאפיה - אפילו הכי לא ליעבד. דילמא לא בישל שפי' - לא נעשית קלי כל צורה כהנא, ומתמתנת בתבשיל. וכשהוא טורפה
 בקעה היא מחממת. (ועוד) שאין דרך נתינתה לתוך תבשיל רותח. לא לחלוט - ברוחחין.

פסחים. פרק שני - כל שעה דף מ עמוד א - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"

תוספות

קסט

1 הכי רבינו תנא: כל שאלו מניין על פי אבוב של קלאים הם נתבקעת - פירושו: 2 כלי שבעלי קליה עושין בו קליה והוא מנוקב, כדמצינו בפרק ד' ששמעאל (מנחות 3 סו"א); מניין בתוך אבוב של קלאים, כדי שתגמור האור כבולו, והם נתבקעת מנח האור, 4 וכן מצא רבינו יצחק בספר דין שש בעש רבינו הם. **תרינומא** אקמזים - תימה: השתא אמאי 5 תני סלותו? ויש להוסיף: דלצדדין קתני. 6 **כ'** מהפיתו כיופי הפיתו לשם מצח - ואם 7 תאמר, כיון דסבירא ליה רבעי עשבע שבע 8 היפוך, ואי הוהי מוכח מנחה ללותו? דילמא 9 לאו מצח היא, אלא דצריך שימור מתלתו ועד 10 סופו ויש לומר: דעיקר שימור כדי שלא תחמיץ, 11 וסבר רבא: לאו אי שיש שימור ממוזן בשעה 12 שהוא עוין דגן, כגון לתתה - לא היה מצריך 13 שימור בשעת כי דרי, מתחילת הדין, לא

1 תרתי חיי - רענינו חטין, אלא חרא חרא חטא. דילמא תמיא חרא ויתבה בצריא 2 הברתה - בסדק של חברתה. דיקולא דסיא - רוחת המים, צריא - סדק, כמו טיליא 3 חריא דמערב ויקי, דמסכת עבודה זרה (א.א.) אי הכי אפילו חרא - שבלותא נמי לא 4 ליתרין; דילמא נפקי סיא - מרטיט ברבורא, ובלעז חטים דאריך דרשא: הכי רשטינן. 5 ותרד ביה אביי דכל אנב מרליהו לא מהמני - 6 כל דרך פנימול לא מהמני. ונבטא ארשיטנו 7 - כד שמינטיבין מתיבא קליה בתורה. **תימא** 8 שרי - אם פו פופי למטה, שדו תהים הנפלטין 9 מן הקלי על ידי תום האור וכן ורצאן לתרין - 10 שרי. **וקיפא** - שיהא זוקף כתרבו - אסור, 11 שהמים נפלטין תחורין ונבלעין, ומדאמר ר' 12 סוסיפא שרי משום דדיככי אבראי - שמע מנה 13 חרה ביה כמנאי דאמר לעיל לא ליתרין איש 14 ותרתי שובלי, ודני נמי וידיב מיא ושרשי ונבלי, 15 ולא מבלעו באידך. נתבקעו - מתחת הניסוף 16 שמתחת המים אסורות. ודאי מהירות 17 להחמיץ, שרין בחומץ - אם רואה שנופתה 18 שרין בחומץ, וחומץ צומת - אשטרייביב 19 בלעז, ואינו מניחן להחמיץ, וכן נתבקעת 20 מאליהו - שאינו יכולת לעמוד מפני רוח הדין, 21 בירוא רבי ר' חשו - בכפר של אורח ואיש 22 נתבקעו ממש - כלומר, דאין אסורות אלא 23 נתבקעו ממש, ואותן לא מובקעת ממש היה. 24 היתרין, ואינו רבתי חסדין; בעל גפס חסדי. 25 הכי אקמר אפילו חיי - שרין קשין משערין, 26 ואין ממדירין להחמיץ, בעל גפס לא ילתות. 27 אבל דלאו ביה פשע, דלא מהמני בן פשתי 28 כולי האי. שרירין - קשים. לאבא - רבת. הכי 29 קרי ליה לשם רבנות. סאן דגמית ליה לאבא 30 יאכל ליה תרין חומץ, כלומר, לא תאכל סולתן 31 דהא רב ר' חונא לתת - כוליה רב נתמן 32 אמר. ליה אמר אסור ליתות - לכולי 33 עלמא. ורשאן - שתלוקן וז. והיראה - קרב, 34 של כפרים בחורים - לפי שאין מפקדין על 35 סולתן לעשותן נקיה כל כך, ולא לתת לחטי 36 וידהו, ונמצא שלא הוכשרו. וקאי קרי ליה 37 סולת: אלמא: אפשר לנקיה בלא ליתתה. כתר 38 דנפק - רבא מבי מדרשא אמר - רב פפא 39 נעטער בעצמה: מדוע לא מותרת להשיב לו 40 מנא דאמר רבי רמייה בר. ואי לא - ליתתה 41 דנעטשו בני שימור שלא יחמיצו, שימור למח 42 לז? לאו שימור הוא - אי לא עבד ליה שימור 43 מנקיה הכי. ואמר ר' חונא רשטינן, בנקות של 44 נים - שמכיר בתן שלא החמיצו, שאין שם לא 45 קרני הונביס ליה אכסיפס פנו, דהוא חזי סימן 46 סידוק וסימן שאור, ברלקמן. שיאכל ביה מצה 47 מאחוריה - דבדוא לא נפיק ידי חובת מצה, 48 משום של דהי לה שימור לשם מצה, ואף על 49 פי שאנו רואין שאין כאן חומץ, ומיהו, למצה של מצה - שימור לשמה בעינן, מאחוריה - היא מצות אבילות, שעם הפסח היא חובת אבילות. דכתיב קרא (שמות כב) "על מצה 50 ומרורים יאכלוהו", ופסח נאכל על השבע, כרתגן (למקום קט"ב) אין נמסרין אחר הפסח אפיקומן. בראשונה לא - כלומר, באכילה ראשונה שאכל מבעוקת של נים - לא נפיק 51 הכי רשטינן. מאן מנפא דלא עבד לה שימור, לא נרטינן; אי נטא דהוא ודאי מנפא משום הכי הוא. מאפיה ויילך - שנטעו משנתקנה לאפיה, כגון עריכתה וקושתו שלה תורתה 52 לתנור. ונפאי דילמא - לעולם שימור דשימור הוא, ואף על גב דלא איצטרך שימור מקמי הכי, והבא מאי טעמא לא נפיק - משום דמשעת נתינת מים לקמח, שזו דבר 53 המתמצת - הויה צריכה שימור, וזו לא לעשה לה שימור מהדאי עירטא נתינת לתורת שימור, והיינו מנתנת מים, ואפילו הכי - דלא אשכח רבא סייעתא למלתיה - לא הדר 54 ביה מנאי דאמר בעינן שימור קודם לשיה. **תפחי כפי** - הגמירין, וקושרין את העגורים בימות הקציר.

אבב מרליהו לא מהמני. דאמר אבוי: האי תפא דאבישא, סוסיפא - שרי, וקיפא - אסור. דבא אמר: אפילו וקיפא נמי שרי, מי פירות ניהו, ומי פירות אינן מהמנין. תנו רבנן: אין לותרין שעורין פפסה, ואם לתת, נתבקעו - אסורות, לא נתבקעו - מותרות, רבי יוסי אמר: שרין בחומץ וחומץ צומתן, אמר שמואל: אין הלכה כרבי יוסי. אמר רב חנינא אמר מר עוקבא: לא נתבקעו ממש, אלא כל שאילו מניין על פי חבית וכן נתבקעות מאליהן. ושמואל אמר: נתבקעו ממש. עבד שמואל עובדא בחדא דבי בר חשו נתבקעו ממש. אמר רבה: בעל גפס לא ילתות. מאי אריא בעל גפס? אפילו כולי עלמא נמי, דהא תניא: אין לותרין שעורין פפסה! הכי קאמר: בעל גפס - אפילו חישין דשרירין לא ילתות. אמר ליה רב נתמן: מאן דצית ליה לאבא אכיל נקמא דעופשיא. דהא בי רב הונא לתת, ובי רבא בר אבין לתת. ורבא אמר: אסור ללתות. אלא הא דתניא "אין לותרין שעורין פפסה" שעורין הוא - דלא, הא חיי - שרי? לא מביעניא קאמר, אין מביעניא חומו, כיון דאית ביה צריא ויולי בהו מניא, אכל שערי דשעי - אימא שפיר דמי, אלא משמע לן. דהר אמר רבא: מותר ללתות, ויצאין כפת נקח והתיראה, ואי אפשר נקח בלא ליתתה. איתביה: רב פפא לרבא: תתקחין ותסלתות של גוים, של כפרים - מותרים, ושל כפרין - ממוין. דכפרים מאי מעמא? לאו משום דלא לתת, וקא קרי ליה סולת! תרגומא אקמא. בתר דנפיק אמר: מאי מעמא לא אימא ליה מהא; דאמר רבי יודא אמר רב ירמיה אמר שמואל: חישין של מנחות - אין לותרתן אותם, וקא קרי ליה סולת! דהר אמר רבא: מצוה ללתות, שנאמר "שמרתם את המצות" אי לא דבעי ליתתה - שימור למאי? אי שימור דלישה - שימור דלישה לאו שימור הוא, דאמר רב הונא: בצקות של גוים אדם ממלא כפרים ממן, ובכלל שאכל ביה מצה באחרונה, פאחרונה - אין, בראשונה - לא. מאי מעמא - משום דלא עבד בהו שימור. ולעבד ליה שימור מאפיה ואולד! אלא שבע מצוה - שימור מעקרא בעינן, וכמא? דילמא שאני התם, דבעידנא דנחות לשימור - לא עבד לה שימור. אבל חיבא דבעידנא דנחות לשימור עבד לה שימור - הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור. ואפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר להו: לתנהו דמהכפי פפי: מי מתכביתו - הפיכו לשום מצוה. אלא קסבר: שימור מעיקרא - מתחלתו ועד סופו בעינן, מר בריה דרבנא

אבב מרליהו לא מהמני. דאמר אבוי: האי תפא דאבישא, סוסיפא - שרי, וקיפא - אסור. דבא אמר: אפילו וקיפא נמי שרי, מי פירות ניהו, ומי פירות אינן מהמנין. תנו רבנן: אין לותרין שעורין פפסה, ואם לתת, נתבקעו - אסורות, לא נתבקעו - מותרות, רבי יוסי אמר: שרין בחומץ וחומץ צומתן, אמר שמואל: אין הלכה כרבי יוסי. אמר רב חנינא אמר מר עוקבא: לא נתבקעו ממש, אלא כל שאילו מניין על פי חבית וכן נתבקעות מאליהן. ושמואל אמר: נתבקעו ממש. עבד שמואל עובדא בחדא דבי בר חשו נתבקעו ממש. אמר רבה: בעל גפס לא ילתות. מאי אריא בעל גפס? אפילו כולי עלמא נמי, דהא תניא: אין לותרין שעורין פפסה! הכי קאמר: בעל גפס - אפילו חישין דשרירין לא ילתות. אמר ליה רב נתמן: מאן דצית ליה לאבא אכיל נקמא דעופשיא. דהא בי רב הונא לתת, ובי רבא בר אבין לתת. ורבא אמר: אסור ללתות. אלא הא דתניא "אין לותרין שעורין פפסה" שעורין הוא - דלא, הא חיי - שרי? לא מביעניא קאמר, אין מביעניא חומו, כיון דאית ביה צריא ויולי בהו מניא, אכל שערי דשעי - אימא שפיר דמי, אלא משמע לן. דהר אמר רבא: מותר ללתות, ויצאין כפת נקח והתיראה, ואי אפשר נקח בלא ליתתה. איתביה: רב פפא לרבא: תתקחין ותסלתות של גוים, של כפרים - מותרים, ושל כפרין - ממוין. דכפרים מאי מעמא? לאו משום דלא לתת, וקא קרי ליה סולת! תרגומא אקמא. בתר דנפיק אמר: מאי מעמא לא אימא ליה מהא; דאמר רבי יודא אמר רב ירמיה אמר שמואל: חישין של מנחות - אין לותרתן אותם, וקא קרי ליה סולת! דהר אמר רבא: מצוה ללתות, שנאמר "שמרתם את המצות" אי לא דבעי ליתתה - שימור למאי? אי שימור דלישה - שימור דלישה לאו שימור הוא, דאמר רב הונא: בצקות של גוים אדם ממלא כפרים ממן, ובכלל שאכל ביה מצה באחרונה, פאחרונה - אין, בראשונה - לא. מאי מעמא - משום דלא עבד בהו שימור. ולעבד ליה שימור מאפיה ואולד! אלא שבע מצוה - שימור מעיקרא בעינן, וכמא? דילמא שאני התם, דבעידנא דנחות לשימור - לא עבד לה שימור. אבל חיבא דבעידנא דנחות לשימור עבד לה שימור - הכי נמי דשימור דלישה הוי שימור. ואפילו הכי לא הדר ביה רבא, דאמר להו: לתנהו דמהכפי פפי: מי מתכביתו - הפיכו לשום מצוה. אלא קסבר: שימור מעיקרא - מתחלתו ועד סופו בעינן, מר בריה דרבנא

מנפא

פי שאנו רואין שאין כאן חומץ, ומיהו, למצה של מצה - שימור לשמה בעינן, מאחוריה - היא מצות אבילות, שעם הפסח היא חובת אבילות. דכתיב קרא (שמות כב) "על מצה ומרורים יאכלוהו", ופסח נאכל על השבע, כרתגן (למקום קט"ב) אין נמסרין אחר הפסח אפיקומן. בראשונה לא - כלומר, באכילה ראשונה שאכל מבעוקת של נים - לא נפיק הכי רשטינן. מאן מנפא דלא עבד לה שימור, לא נרטינן; אי נטא דהוא ודאי מנפא משום הכי הוא. מאפיה ויילך - שנטעו משנתקנה לאפיה, כגון עריכתה וקושתו שלה תורתה לתנור. ונפאי דילמא - לעולם שימור דשימור הוא, ואף על גב דלא איצטרך שימור מקמי הכי, והבא מאי טעמא לא נפיק - משום דמשעת נתינת מים לקמח, שזו דבר המתמצת - הויה צריכה שימור, וזו לא לעשה לה שימור מהדאי עירטא נתינת לתורת שימור, והיינו מנתנת מים, ואפילו הכי - דלא אשכח רבא סייעתא למלתיה - לא הדר ביה מנאי דאמר בעינן שימור קודם לשיה. **תפחי כפי** - הגמירין, וקושרין את העגורים בימות הקציר.

פי שאנו רואין שאין כאן חומץ, ומיהו, למצה של מצה - שימור לשמה בעינן, מאחוריה - היא מצות אבילות, שעם הפסח היא חובת אבילות. דכתיב קרא (שמות כב) "על מצה ומרורים יאכלוהו", ופסח נאכל על השבע, כרתגן (למקום קט"ב) אין נמסרין אחר הפסח אפיקומן. בראשונה לא - כלומר, באכילה ראשונה שאכל מבעוקת של נים - לא נפיק הכי רשטינן. מאן מנפא דלא עבד לה שימור, לא נרטינן; אי נטא דהוא ודאי מנפא משום הכי הוא. מאפיה ויילך - שנטעו משנתקנה לאפיה, כגון עריכתה וקושתו שלה תורתה לתנור. ונפאי דילמא - לעולם שימור דשימור הוא, ואף על גב דלא איצטרך שימור מקמי הכי, והבא מאי טעמא לא נפיק - משום דמשעת נתינת מים לקמח, שזו דבר המתמצת - הויה צריכה שימור, וזו לא לעשה לה שימור מהדאי עירטא נתינת לתורת שימור, והיינו מנתנת מים, ואפילו הכי - דלא אשכח רבא סייעתא למלתיה - לא הדר ביה מנאי דאמר בעינן שימור קודם לשיה. **תפחי כפי** - הגמירין, וקושרין את העגורים בימות הקציר.

מנפא

תוספת

לא יעשו מרדעת לחזור - אומר רבי יצחק דרוקא בכלאים אבודים אסור לעשות מרדעת, שמה יעשו טליל על בנה, ולא יזהר נמי שלא יגע בבשרו. אבל בכלאים יודעים - שרי. כדאמרין במסכת כלאים (פ"ג ש"ט) מרדעת התמור - אין בה משום כלאים, ומותר לעשות מתוך רב וכתב, ולכליל ללא יגע בבשר. אף על גב דאמרין בפרק קמא דברעא (ד"ב, א) אפילו עשר מעטות זו על גב זו

ו אומר רבי תרין לוי נזמל על בשרו - שם אמר ר' ובסת מרדעת אין רגילין ליתר כל כל

אבל נעשה תברכין למת - ואם תאמר, הוא איבא 'לזעג לרש' וגו' בפרק 'התבלת' (מנחות מא.א.) אמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל: כלי קופסא חיבינן בעיצתא (אמר רב) מרדח שמואל אוקו קעשטאה לכבוזי ספטרדי. ודחיא שמואל דרבי רמון לזי משום 'לזעג לרש', ומדאי נעמנא נמי לא יעשה כללאי למתו ואומר רבינו רב. בעיצת קעלה כנגד כל המצות, לכך איבא 'לזעג לרש' טפי, כדאמרין ב'ירושלמי' (שם מג.ב.) 'זכרונא את כל מצות ה' - מלעז שקעלה ציצית כנגד כל המצות. הוא דאמר בפרק 'שם שמתי' (ברכות יז.א.) רבי אידי רבי יוחנן דהו שמואל אוקו ב'ירושלמי הקברות, דהו שריא תבלת דרבי יונקן, אמר ליה ר' חייא לדיה שלא יאמר למרח אבא אעילו דהוים מלעביס אהנו, ואף על גב דתמיס ימי ש' לזע ציציתו אומר רבינו רב: דמכל מקום שייך בוק לזעג, לפי שמראין עצמן במצותו במצות חן אין שריא ודמא מצוה ובעשה כלל מצוה וטענה. ומה שמריסין בזמן הזה משליתין מן מחים - וכתב אהא דהניא במסכת שבתות (פרק שנים עשר), אבא שאול בן כשתני צוה לבני: בקרדוח תחת מרגלותי של אבא, ותחירו תבלת פלמיני; ובבבא דרביס גאט סומכין על פסריס דרוביס מונחין גבורא שלנו, בדפסק בורא מרגעילא אבא - ארבינן: ראש חודש אב שריא לזוח לבת - מפסירין 'דרישכום ומעריכום' הייתי חון ישעיה, ואנן מפסירין דזשיסום כסארי, וכן הוא פסיקא. ובפרשת 'יחזק' אמר קורין תבנות בלן אף על גב דהנן במגילה (גם זה שם) שקורין תבנות בקללות דרבותא, ואנן סומכין על מסכת סופריס (פרק שבעה עשר הלכה ז).

האיכא חסדעבין שחעבין מרדעתין לא יתן לתובן תבלין - מפאן אין להדיח יעירוי כבלי שני, מלאא אישמעין רבואה שלא עירה על הקעה שחעבילין בתובן. דאורבתין וק סמיפא איבא, דקנינן אבל נתון הוא לתוך הקעה, ולא קנינן אב מרעה על הקעה שיש בה תבלין, ובראה דאפילו שמואל אדית לא 'תחאה גבר', ותניא ביכרע 'עלין' (לגמן ע"א.) כותוח - אפילו יבא מנבל תעירוי כן קליפא. דאמר דהנן, ותניא כותוחה דשמואל: חס לתוך

מנפיקא ליה אידיה - חשינן מתחלה קעיר לצורך הפסח, ועבדא לזו שימור מעיקרא, מאיכי - מלא שריבה או עריבת הרבה, ומציעתין לבזים לצורך הפסח. הישתא - שם הנהר, טבעה קודם הפסח, והזו בה חשינן. שאבדי בו כלאים - שנארג בו חוט של כלאים, והזו ניבך. ור' זיא ו' יפכרע לניו - דרדואל ואין כלאים שבו ניכרים, אמי לבזותי היא ניו יעשנא ולביש לזו ישראל ולא אדעתה. ולא יעשנא מרדעת לחזור - ר' דלמא אדר שקיל ליה תרומה, ותופרי בואדו מנבזי. אבל קעושה אותו תברכין למת - ודמתהו תו לא שקיל ליה, דרביי דמת אסורין בהנאה. ומת אין מצות נהגות בו, דכתבי: 'במתים חפשי' - שכן נתן אדם נעשה חפשי מן המצות (שבת לא.) והני חשי, כיון דלא מנבר דחשינן דידו - וכן שבת שם ניו ודרר מנבן לזי לישראל. קבא - קב לזה וקב לזה, ולא דרבה לאיש אחד. מולין - בקמא קרי מליה שבוטותן קמח בתבשיל. ואחר כך נתן את החומץ - דאין החומץ מנודח לתחמיק, לפי שמבשלו. ויש אויביס אף נתון חומץ תולה - דאף על גב דתבמין בכר מטערב בתבשיל - הוא מנשל את יציתן בתוכו. שחעבילי לתת האור - מרדעתין, עיר שב שבת שם חשיבה. לא יתן לתובן תבלין - דכלי ראשון מבשל, ומצא מבשל תבלין בשבת. לתוך הקעה - דכלי שני אינו מבשל. לכל הוא נתון - לכל מיני מאכל הוא נתון תבלין בכלי שני, חוץ מדבר שיש בו חומץ רב, שהחומץ מבשלו, ואף על גב ששם יתן מילי בעניה - שהחומץ פעיל, אבל כשהוא מבוטל בתבשיל תולה חן חומץ סתם. אסור. לבורדא - דתבמין, בתבשיל - מוקשא דאבשחא. בריבואה דשביחי קבין - כגון בן דרש לזמא, שתבשילין מולוין רבירב איסור יזתר ויזתר. **משנה** ארבעה עשר ביום יאירדס, עיר בו חומץ, ועשו לטבל בו בשר, ורגילים לתת בו קמח וכל קמח שנקמה את טעמו. מבשיל לאור וזמן חומץ ודקדק את הטעם. אין מנפיקא ליה אלא שני (שמות יב.) 'אל תבאזו ממנו ואבשל מבושיל' וגו'. לא בששקין - אף על גב דכתבי: 'במים', וטעמא פורש בגמרא. סבין - בשעת צליחה, ומשבילין - בשעת אכילתו. מי שמיששו של נתום - שמענן בו ידיו בשעה שהוא עורך ומקשה את המצה - ישפכו. **גמרא** מחלוקת ר' זשוריא ור' תנא, קמא לאבולו מיד - בנתון לתוך הדרדל, לפי שזאת חוק, ואין מניחה מדר לחמץ.

יחזקת אחרות

ענין - קולק, ענין לתוך עונן - מדיה, ואם עירו ורחוק על התרגולה - צריך קליפת. וכלי שנשמטו בכלי ראשון לא יוכל להעגילו על ידי עירוי - דאין מבשל אלא כרי קליפה, הוא כלי יחזק מנבד קליפה, את ארבעת בפרק יכירה (שם מב.ב.) ושרי חס לתוך עונן - ר' לומר: כיון שאינו מבשל אלא כרי קליפה, הואיל החצוץ על הטמ מים שהוא דבר המתערב - אינו יכול להתבשל מתחת עונת המים, אבל דבר שאינו מתערב - לא. ובשולמי עמוד ורה (ע"א.) אמר ר' מנא מני ווארדו ליה רנפא וכו', ומסיק: בבלוש כן פולטו. מה מביש בנימצות - אין פולטו בנימצות ואי עירוי בכלי ראשון הוא, ואי אידיא מביש דבלע בנימצות אפילו בלע בליעה נזדה מני ווארדו פליט בנימצות. דהיינו עירוי אלא דאי לא בשיל אלא כרי קליפה, הוא דהנן בפרק 'יחזק' (שבת קמ"ב.) כל שלא בא בתוכן לפני השבת, מרחיק אותו בתוכן בשבת וכו' - צריך לאוקמא כבלי שני, דבכלי ראשון אפילו הודח אסורה, וקשה דקניי דוקא מדיחין, אבל שרוין - לא. והאב בני תבלין קניי: אבל נתון לתוך הקעה או לתוך התבוי - דהיינו אפילו שרוין! ואומר רבי יצחק: דלמה מיידי במידי דבר כישול, וכושכשוין אותו אפילו בכלי שני - מיתו ונבשלו. אבל תבלין עשויין למתק הקיירה. ולא יתווי מנבשלו. וברישלמי בפרק יכירה (שם) כתיב: מניו לתון תבלין מלשה ולערות עליתן מלמעלה? ר' יונה אומר: אסור, דעירוי בכלי ראשון הוא, וליה ר' יונה נתן חן ורה: 'ובלי ריש אשר כבשלו בו ישבר' - אחר כשילשו בו ואחר שעיריה לתובן ורחה, וחד ר' אסי נתן: כל כרי טבל - תבלין אינו מבשל. הייב ר' בון, והיינו אין בכלי נחשת כן. אין לך לתימר כלי נחשת בלע? בתמיא. **גמרא** מוח ליה קידרא בחסיס - פירש הקונטרס: קימחא דאבשחא. והא

תוספת

1 לא שמעו כי כלומר לא סבירא לי - אף על גב דהניא כוונתה, קסבר מתניתין פליגא.
 2 **מדאמר** שמואל אין הלכה כרבי יוסי - תשרא דמני דומין דתרוסא, ועל כן ראה
 3 לרבינו יעקב דעיקר דעירא דאבא לעיל בן כן ובין כך ופירש - משום כך אין אמרין מורא סוחר
 4 סוחר לברטא לא תקרב - פליג ארוב כהנא. דרוב בר כהנא דאמר לן אהל חרות לדברי
 5 הבל שרף, ולעיל לא אמר לאל משום כך קשה
 6 **במילא** לא מולא ממנת מחמע - קשה
 7 לרבינו יעקב, דלעיל קאמר: שומרים אבן נון
 8 את הדימין, ואחר כך וכו'. ופירי: ולקמא כר
 9 יוסי, דאמר שרין בחומין דומין דומין, משמע
 10 דהנא קמא דרש אומרים - היינו תנא קמא ר' יוסי,
 11 דליה ליה דומין דומין דומין, ואפילו הכי קאמר
 12 שרין קמא ואחר כך נון את הדימין, אלא
 13 כן ועל גב דלא צמית - תומעו נמי לי
 14 מחמעו ואומר רבינו יעקב דלעיל איירי לפי
 15 המסקנא דרבא.

16 **אין** מבשילת את הפסח לא מבשילת וכו' -
 17 תמה: למה שנוא כאן? אי משה דהנא
 18 ירקת שלוקות מבשילת - אם כן מיד היה לו
 19 לשנות בסמוך אחריו. **איכא** ביחוד עילי קוד
 20 פירוש: אי לוקח עליו אי לא, אבל לכוזל עלמא
 21 פסול היה, ועשה נמי אתה חבא דרעלי מחמת דבר
 22 אחר הוא, כדאמרין בריש "כיצד עזיק" ולקמן
 23 ע"ה.א. נפק מרוביט על תריסו דתי - עליו - טול
 24 את מקומו, נגד בחרושי על תנו - ילקוח את
 25 מקומו, וכן שאר משקין לא אימריך למילתא אלא
 26 לענין מלקות, אבל פשיטא ללכת לפחות אית
 27 עשה דכי אם עלי אש", ואם תאמר, היכי ליה
 28 שאר משקין מקל וחומרין הוא מדימין כן
 29 הדין שם לומר: דהאי קל וחומר אין אלא מנלה
 30 דבישול דקרא איירי אף בשאר משקין.

31 **אמר** רב כהנא את מני ר' יוסי היא - תמה:
 32 רב כהנא דעוק ליה כרבי יוסי, לרבנן
 33 האי "בשל מבשיל" מאי עביר ליה? וצלאו וצלאו
 34 כרבי בשול - לא צריך קרא, ומסביר דיעין
 35 דבישול מבטל הצליה, כדאמר רבי יוסי גבי מצה.
 36 ועל שום רב, רב כהנא סבר דרבי יוסי ליה מבשיל
 37 מבשיל דבישול מבטל אפיה.

38 **אבל** לא מבשיל - פירש הקונטרס, דבישול
 39 מבטל ליה מתורתו לכל, ולפירוש מיידי
 40 בבבליהו רבה, דבבליהו עבה לא נפיק מתורתו
 41 לתם, כדפירש לעיל, ורבינו יעקב מפרש: ומיירי
 42 בבבליהו עבה, ופסולתה משום מצה עשירה, ומייתי
 43 דכי היכי דרבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורתו
 44 דכי היכי דרבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורתו
 45 דכי היכי דרבי יוסי דבישול מפיק ליה מתורתו
 46 **עולא** אמר אפילו תימא ר' מאיר וכו' - הבא
 47 מנימי פסח לבישול מצה, והיינו דלא
 48 כמסקנא דרבינו מנשיך (ברכות לה.א) קאמר
 49 הוה עלילא משמיה דר' יוחנן, שלקות מרבין
 50 עליהם "שהכל", לרבי יוסי דאית ליה הבא בני
 51 מצה דבישול מבטל אפיה - הכי נמי בישול
 52 מבטל בהם על יד יד, ורד"ע נאן לא קאמר רבי
 53 יוסי אלא דבעין טעם מצה, ועילא לשמיה, דלא
 54 בני דהדין הבא טעמא דרבי יוסי דבעין טעם
 55 מצה, ורבינו יעקב דלרבי יוסי מנשיך "שהכל",
 56 **אבל** ביתא נא לוקח שתיים - משום נא ומשום כי אם עלי אש דהוי כאילו כתיב אל תאכלו כי אם עלי אש - דקשה דרב רבינו יעקב דארילינשי: אמאי חשיבין בריש "אלו ערות" (כתובות לה.א) בשלה לכתן גרול בשעה בריא רבי אם בתולה עמיתו חביב, את כי היכי דחשיבין הבא כי אם עלי אש בלאו - הכי נמי היה ליה לארשובי בעתה לכתן גרול בלאו, דרבי
 57 כאלו כתיב לא יקח כי אם בתולה" ורש לומר רבי אם בתולה אל חשיב לאו - משום דסיפא דקרא מוכח עליו דרדי עשה, דכתיב: "כי אם בתולה עמיתו כתיב לא יקח",
 58

1 אחרות קאמר - מי אית קל דרבנן נמי אחרות פליג. לא סבירא לי - אלא בהדרת
 2 נמי שר, והואל עומין, בורות ריה כהנא מסבירא - דאמר רבנן אחרות לא פליג,
 3 וכו וכו שנואל הלכה בחבמים - אחרול קאמר, אין הלכה כרבי יוסי - דאמר לעיל
 4 חומין דומין, **מאי** לאו - מולא צמית חטין שהתחילו לינפח כבר, אלאמא כשאר משקין
 5 הוא - דאומרים נמי מחמע את היתין מתחלה
 6 לתוכו, כדבר כהנא. אמנתא שנואל רבר כהנא
 7 סבירא ויהי, ר' קאמר שנואל הלכה בחבמים
 8 - אחרול קאמר, ולא אחרות, לא ציפת
 9 צמית - את שהתחיל להחמין, ולא מחמע נמי
 10 את היתין לתוכו, דלא הוי במים, במים -
 11 ובעל מבשיל במים, שפפין טעפן - שנתנין
 12 בו טעם שלחן, וגשל מבשיל - רביא הוא -
 13 דרחה ליה להמיתב "א ומבשיל", צלי קוד -
 14 שמבשיל אותו בקריה בלא מים ובלא שום
 15 משקה, אלא מים ונפולין משמנו, למאן דליף
 16 לה מיק - לא שרי, רבוי דליף מרוביה
 17 האי נמי "בישל מבשיל" הוא, חייב - מלקוח על
 18 אכילה, רבי יוסי היא - דאמר: בישול לאור
 19 אפיה - בישול הוא, ויזאן - ר' יודית מנה
 20 בריק השריף בחבשיל לאור אפיהו, ואף על פי
 21 שהמטעם - לתם הוא, לא נמן שרוא קים,
 22 שלא נימח לחרים, וכן מבשיל, אבל לא
 23 מבשיל - דלאו ליה קרינא בית, ואף על פי
 24 שבכ נאפה בתנא - דהואל חזו היבשלו -
 25 ביטלו מתורת לתם, שאני תנא דרביה קרא -
 26 "ובשל מבשיל", דהוי ליה לכתבא ומבשיל
 27 וגזירת הכתוב הוא בפסח, יבול צלאו כל צורבו
 28 ואחר כך בשול את חיביה ותיא הוא את
 29 דאמר לעיל: צלאו ואחר כך בישול - חייב -
 30 לשנא אחרניא: יבול צלאו כל צורבו, דשריא
 31 חרובא, כדפירש, ויה חיביה דלאו עלי אש
 32 אינו כלום, דאמר תנא, כיון קרא דרבי יוסי
 33 ואחר כך בישול, מה לי שיה חרובא מה לי לא
 34 שיהי? חרובא - שרוף, חי - לגמרי, לא
 35 נעלה כלל, לא - עלי ואני בית, חייב אחר
 36 - לאבל מננה דה לכתולה, דאדלוי אסורא
 37 נמי ליבא, תלמוד לומר: "אל תאכלו מננו וא
 38 כי אם עלי אש", ולא הוי שאניו כל, והייא לאו
 39 שכללות, והאי תנא סבר, אין לוקח על לאו
 40 שכללות, כדאמר פיראי אבתיים - אהיה
 41 עליה שכלשן, פיראי קריה אבתיים, בלשן
 42 הקודש קרי אמ, חמי בנימא - מעינת ורותין,
 43 פסח שבשילו בחמי בנימא חייב - על אכילה,
 44 וקא סלקא דעתך מנא תאכל מבשיל,
 45 דלאו דבישול, ותיא חייב - הלכ לאו בישול
 46 הוא, דלדידי חייב משום נא מלאכה, משום עלי
 47 אש - לאו דלא תאכל כי אם עלי אש איבא,
 48 ולא לאו דבישול, וסבר לוקח על לאו
 49 שכללות, בחייא - דהייב רב וסדרא משום
 50 צלי אש, ולא משום בישול.

1 **אחרות** קאמר - מי אית קל דרבנן נמי אחרות פליג. לא סבירא לי - אלא בהדרת
 2 נמי שר, והואל עומין, בורות ריה כהנא מסבירא - דאמר רבנן אחרות לא פליג,
 3 וכו וכו שנואל הלכה בחבמים - אחרול קאמר, אין הלכה כרבי יוסי - דאמר לעיל
 4 חומין דומין, **מאי** לאו - מולא צמית חטין שהתחילו לינפח כבר, אלאמא כשאר משקין
 5 הוא - דאומרים נמי מחמע את היתין מתחלה
 6 לתוכו, כדבר כהנא. אמנתא שנואל רבר כהנא
 7 סבירא ויהי, ר' קאמר שנואל הלכה בחבמים
 8 - אחרול קאמר, ולא אחרות, לא ציפת
 9 צמית - את שהתחיל להחמין, ולא מחמע נמי
 10 את היתין לתוכו, דלא הוי במים, במים -
 11 ובעל מבשיל במים, שפפין טעפן - שנתנין
 12 בו טעם שלחן, וגשל מבשיל - רביא הוא -
 13 דרחה ליה להמיתב "א ומבשיל", צלי קוד -
 14 שמבשיל אותו בקריה בלא מים ובלא שום
 15 משקה, אלא מים ונפולין משמנו, למאן דליף
 16 לה מיק - לא שרי, רבוי דליף מרוביה
 17 האי נמי "בישל מבשיל" הוא, חייב - מלקוח על
 18 אכילה, רבי יוסי היא - דאמר: בישול לאור
 19 אפיה - בישול הוא, ויזאן - ר' יודית מנה
 20 בריק השריף בחבשיל לאור אפיהו, ואף על פי
 21 שהמטעם - לתם הוא, לא נמן שרוא קים,
 22 שלא נימח לחרים, וכן מבשיל, אבל לא
 23 מבשיל - דלאו ליה קרינא בית, ואף על פי
 24 שבכ נאפה בתנא - דהואל חזו היבשלו -
 25 ביטלו מתורת לתם, שאני תנא דרביה קרא -
 26 "ובשל מבשיל", דהוי ליה לכתבא ומבשיל
 27 וגזירת הכתוב הוא בפסח, יבול צלאו כל צורבו
 28 ואחר כך בשול את חיביה ותיא הוא את
 29 דאמר לעיל: צלאו ואחר כך בישול - חייב -
 30 לשנא אחרניא: יבול צלאו כל צורבו, דשריא
 31 חרובא, כדפירש, ויה חיביה דלאו עלי אש
 32 אינו כלום, דאמר תנא, כיון קרא דרבי יוסי
 33 ואחר כך בישול, מה לי שיה חרובא מה לי לא
 34 שיהי? חרובא - שרוף, חי - לגמרי, לא
 35 נעלה כלל, לא - עלי ואני בית, חייב אחר
 36 - לאבל מננה דה לכתולה, דאדלוי אסורא
 37 נמי ליבא, תלמוד לומר: "אל תאכלו מננו וא
 38 כי אם עלי אש", ולא הוי שאניו כל, והייא לאו
 39 שכללות, והאי תנא סבר, אין לוקח על לאו
 40 שכללות, כדאמר פיראי אבתיים - אהיה
 41 עליה שכלשן, פיראי קריה אבתיים, בלשן
 42 הקודש קרי אמ, חמי בנימא - מעינת ורותין,
 43 פסח שבשילו בחמי בנימא חייב - על אכילה,
 44 וקא סלקא דעתך מנא תאכל מבשיל,
 45 דלאו דבישול, ותיא חייב - הלכ לאו בישול
 46 הוא, דלדידי חייב משום נא מלאכה, משום עלי
 47 אש - לאו דלא תאכל כי אם עלי אש איבא,
 48 ולא לאו דבישול, וסבר לוקח על לאו
 49 שכללות, בחייא - דהייב רב וסדרא משום
 50 צלי אש, ולא משום בישול.

38 **נתן** מתני ליה לתא דרב חסדא בהריא, אמר רב חסדא: המבשיל בתמי מרבויא בשפת
 39 פטור, ופסח שבשילו בתמי מרבויא, חייב, שעקר משום "צלי אש", אמר רבא: אכלו
 לוקח

מסחים. פרק שני - כל שעה דף מאז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"

רש"י

1 לוקח שתיים - משום 'לא תאכל נא', ומשום 'לא תאכלו כי עם עלי אש', ד"כ אם עלי
 2 אשר נמי עאלא ד'לא תאכלו' קאי. מבטול לוקח שתיים - משום מבטול. ומשום 'לא
 3 תאכלו כי עם עלי אש'. לאו שבכללות הוא - דכולל בו מני בעשילים שאינן עליה
 4 לאסור. דאמר ר'תנן הוא דלא לקי - כיון שהיה לוקח משום נא ונא משום

מבטול - דן לא לקי משום כלל ד"כ אם עלי
 5 אשר. אבל חזיא מיתא לוקי - בנזון ומבטול בחמי
 6 בטריא ואבולו. דאין כן מלקות דביטול, ולא
 7 מלקות של נא - לוקח משום 'כי עם עלי אש'.
 8 ואיכא דאמר חזיא נמי לא לקי - משום 'כי עם
 9 עלי אש', דלא מיוחד לאויה דרידה כלאו
 10 דחסימה, שהוא מפרש אסורו, וסמיכא ליה
 11 פירוש מלקות לעיל מנייה. אבל זג לוקח שתיים
 12 נדר שבטול, משום 'זג לא יאכל', ומשום
 13 'מכל אשר יעשה מנזן היין מרומים ונר',
 14 ד'לא יאכל' קאי אמי 'מכל אשר יעשה'. לאו
 15 שבכללות - אין לוקח על 'מכל אשר יעשה' -
 16 דלא שבכללות הוא, שכולל חרובים וזנים
 17 וענבים לחים ויבשים ועלים ולולבין. רתתי לא
 18 לקי - האיבא דאבל זג או חרצן ולקי לעלויה -
 19 דלא לקי חרובים 'מכל אשר יעשה'. ומודה
 20 אביי דאם אבל זג וחרצן - לוקח שתיים, דכיון
 21 ומפרש של אחר לעצמו - קאי נמי אלאו דלא
 22 יאכל. ודני במנאן דרבנא אבול דאז חרובי.
 23 מוכח במסכת נזיר, דלא פליג אביי אלא
 24 אמלקות ד'מכל אשר יעשה'. והוא מראה לקי
 25 - אם אבל עליו ולולבין, דאין כאן מלקות דזג
 26 וחרצן - לא משום לאו ד'תאכל אשר יעשה'.
 27 אבל ביתא נא מבקעו זים פסור - טעמא פפרש
 28 לקמיה מרקאן. לא פסל את עצמו מבני בחרה
 29 דאחריתן קטן (פסוקא) - אינו בכל התאכל נא.
 30 בשתי בחרות כאזה, ואין התאכל אוכל בשני
 31 ממונות. ונפקא לן מביבת אחר יאכלי,
 32 ומתרגמין: בחבורא חזיא יתאכל. ואביה
 33 דמבעת זים לאו אביהה היא, ומותר לאכול
 34 משתחשך שני בני בחרה שנענה עמקו. בית
 35 צלי שחשיב - מפסח שנענה עליו. פסל
 36 עצמו מבני בחרה - כדפרשיהו, שאין האוכל
 37 מותר לאכול הימנו בשני ממונות. בשעה שאינו
 38 בקום אבול צלי - דאין לו היתרא אביהה צלי.
 39 אינו רין שישנו בלאו דלא תאכל נא, לא - לא
 40 או לא נאמר, כן. אלא בענין אחר: בשעה שישנו
 41 בקום אבול צלי, רדיניה בלילה, דכתיב: 'זאכלו
 42 את הברש בלילה הזה' - אינו בכל התאכל נא.
 43 ואל תחמה שהיה הותר מכללו אצל צלי - דהא
 44 אפילו צלי היה אסור לאכול בו, דכתיב:
 45 'זאכלו את הברש בלילה הזה' - אינו בכל התאכל נא.
 46 וכשחשכה הותר מכלל אסור עשה דצלי,
 47 נמצא נמי נדר רלא הותר למתחלה אצל נא -
 48 דהא נדר לא לזויב עליה אם אבול. שאין תלמוד
 49 לזויב כי אם צלי אש - דהא כתיב בעל מפה

1 רבי
 2 "עלי זמנות" וגו'. אקרא אני בשל - דייך הוה ליה בקריאת בשל. אין לי - שיתחייב על אבילת בשר אלא אם כן ביטלו משחשיב, שהוא עיקר ונזון. ביטלו מבקעו זים -
 3 ואבולו משתחשך, מנא? והא אפקיה - רבי עופה דרשיה לעיל לשאר משקין ולצלי קדר. בשל מבטול - מרשני ברוריה דרשי ביה דרשה אחריתו נמי. כותי צלי מבטול זים חייב
 4 מפרש ליה לקמיה. קתי - רבי עובא דצלי דמבעת זים. ודמיא דחובא נאז משחשיב.

1 איכא דאמר חזיא מיתא לקי - פירש הקונטרס: בדי חזמי טרייא - חייב משום כי אם
 2 עלי אש. וקשה לרבינו: מהו אם כן בין לאביי בין לרביא תקישו לחזי ברייתא דלעיל,
 3 דתניא: אמי ומבטול אמרתי לקי, ולא חזי. אמלא לא לקי על חזי ועוד. דאמר ברפי' 'אמלק' (כבא
 4 מצמיצת קטוב) אפלוגאז דרבי ורבי יודנה בחובל ריחים ורוב, דרב יודנה אמר:

5 לוקח שתיים, ומבטול - לוקח שתיים, נא ומבטול -
 6 לוקח שלש. אביי אמר: אין לוקין על לאו שבכללות.
 7 איכא דאמר: תרתי הוא דלא לקי - תרא מיתה לקי.
 8 איכא דאמר: תרא נמי לא לקי, דלא מיוחד לאויה
 9 בלאו דחסימה. רבא אמר: אבל זג - לוקח שתיים,
 10 חרצן - לוקח שתיים, זג וחרצן - לוקח שלש. אביי
 11 אמר: אין לוקין על לאו שבכללות. איכא דאמר:
 12 תרתי הוא דלא לקי - תרא מיתה לקי. איכא דאמר:
 13 תרא נמי לא לקי, דלא מיוחד לאויה בלאו דחסימה.
 14 תנו רבנן: אבל פזית נא מבקעו זים - פסור, פזית נא
 15 משחשיב - אבל פזית צלי מבקעו זים - לא
 16 פסל עצמו מבני בחרה, פזית צלי משחשיב - פסל
 17 עצמו מבני החבורה. תניא אידך: יכול אבל פזית נא
 18 מבקעו זים והא חייב, ודין הוא: ומה בשעה שישנו
 19 בקום אבול צלי - ישנו בכל התאכל נא, בשעה שאינו
 20 בקום אבול צלי - אינו רין שישנו בכל התאכל נא? או
 21 לא: בשעה שאינו בקום אבול צלי - ישנו בכל התאכל
 22 נא. בשעה שישנו בקום אבול צלי - אינו בכל התאכל
 23 נא. ואל תחמה, שהיה הותר מכללו אצל צלי. תלמוד
 24 לומר: "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבטול במים כי אם
 25 צלי אש", שאין תלמוד לומר "כי אם צלי אש" ומה
 26 תלמוד לומר "כי אם צלי אש" - לומר קדי: בשעה
 27 שישנו בקום אבול צלי - ישנו בכל התאכל נא, בשעה
 28 שאינו בקום אבול צלי - אינו בכל התאכל נא. רבי
 29 אומר: אקרא אני 'בשל' מה תלמוד לומר 'מבטול' -
 30 שישל או לי אלא שביטלו משחשיב, בשלו מבקעו
 31 זים מנין - תלמוד לומר: 'בשל מבטול' - מבקעו זים.
 32 תני רבא: 'בשל מבטול' אפקיה רבי לצלי קדר ולשאר
 33 משקין! אם כן לימא קרא או 'בשל בשל' או 'מבטול
 34 מבטול', מאי בשל מבטול - שמענת מיהה תרתי.
 35 תנו רבנן: אבל צלי מבקעו זים - חייב, וכזית נא
 36 משחשיב - חייב. קתי צלי דומיא דנא, מה נא בלאו
 37 אף צלי בלאו. בשלמא נא - תרתי: "אל התאכלו
 38 ממנו נא" אלא צלי מנלן? דכתיב: 'ואכלו את הבשר בלילה הזה' בלילה - אין, פזים - לא.
 39 היא לאו הפא מבטול עשה הוא, וכל לאו הפא מבטול עשה - עשהו אמר רב חלדאי: הא מני

1 רבות במנרא.
 2 שאין תלמוד לומר כי אם צלי אש - אף על גב
 3 דאיצטרך להלקות עליו משום כי אם
 4 צלי אש - היינו נמי משום דסמיכא לאו ומבטול
 5 אם כן לימא קרא בשל בלאו או מבטול מבטול
 6 - הכא משמע דאדריה דקרא לכפול חיבה אוח
 7 בענין אחר שני מבטול ענינים, וכן במרובה
 8 (כבא קטא סה) גבי 'דמינא מנרא', ובידחבלי:
 9 (שם פהב) גבי 'ורפא ירפא'. וקשה לרבי, שחזי
 10 בודקין (סנהדרין 20) אקמיה מדודי ליה לזכיבת
 11 דרש' תרדשו' או 'חקור חקור', וכתיב 'הישיב'
 12 - שמע מניה לאפניו. משמע דאי הוה כתב הכי
 13 - לא הוה מנפניה ושמא דתם לא חש לדקיק
 14 ברעו, קד לזוכיב ותופנה.
 15 לאמר

1 רבי
 2 "עלי זמנות" וגו'. אקרא אני בשל - דייך הוה ליה בקריאת בשל. אין לי - שיתחייב על אבילת בשר אלא אם כן ביטלו משחשיב, שהוא עיקר ונזון. ביטלו מבקעו זים -
 3 ואבולו משתחשך, מנא? והא אפקיה - רבי עופה דרשיה לעיל לשאר משקין ולצלי קדר. בשל מבטול - מרשני ברוריה דרשי ביה דרשה אחריתו נמי. כותי צלי מבטול זים חייב
 4 מפרש ליה לקמיה. קתי - רבי עובא דצלי דמבעת זים. ודמיא דחובא נאז משחשיב.

1 רבי יהודה היא - דאמר: לא הבא מכלל "לאמור" - לאו הוא. שרע - היא שאות מעיני גדולה ואחת קטנה. וכן שאר אמרים. קלוש - שפרסותיו קלושות. נביח תעשה אותו -
 2 למוני, הקדושהו ברית הבית. ולגוד - להחליט קרבן - לא ידעה. וכתב 'אומר' - אותו בעל מום אחד מתפיש לקדושת ברק הבית. ואין אחד מתפיש מעיניו דראיין למונח לבדק
 3 הבית. וידבר 'וגי' - בתחלת הפרשה כתיב. לא נאמר כדברים - נטריקין 'לאמור'. לא אמור - אמור לון שיש איסור לאו כדברים. והבא נביח גמי כתיב בתחלת הפרשה
 4 'ואמר ד' אל משה ולא אדרן לאמר'. 'האיסורין' - לשון שבידה. שמשטר הרקיע. ויש בקיעים שהמים נאספין ושהיו בתוכן, ואין נבלעין, ומחמיצין. הכי רש"י: ותי' דאיש רשון
 5 הא רלא נפשי ללא קוי - כשחן מרובת הן

1 לְאִמְרָא לִימַר עַל כֵּל הַמְעִיט שְׂחָא בְּלֵאוּ -
 2 נְרָחָא לִרְבִּיעֵי יַמְשָׁחָא דְּהִיטוּ דְּזָקָא בְּחָךְ
 3 דְּבִרִים דְּאִית בְּהוּ לֵאוּ הִבָּא מְכַלל עֵשָׂה, אֲבָל
 4 שְׂאָר דְּבִרִים לֵא.

הדרן עלך כל שעה

5 ואלו עוברין בפסח - פירש הקונטרס: לעבור
 6 עליון בכל יראה ובכל מיצא. וגם רבינו
 7 יצחק בן אשר מדקדק מלשון 'עוברים' דמשמע
 8 עוברין מן העולם. ואין נראה לרבינו דמשמע
 9 דכל הך מרובין מיכל ממונת לא האבאל
 10 ואפילו באבילה לא היה מחייב 'א לא דרביאי
 11 ק'א. ומהכי תיחי כל יראה וכל מיצא: ונראה
 12 לרבינו דהו' ד'אלו עוברין' פירושו: האבאלין
 13 ועוברין. היינו מעל השולחן. דלאו בני מיכל נהו,
 14 אבל כל יראה ליכא.
 15 רבי אליעזר אומר אף הכשיתי גשים - היינו
 16 חמץ נוקשה. ואפילו היו חמץ דגו גמור על
 17 ידי תרבויות, מכל מקום מדקאמר אף - משמע
 18 דמודה לתנא קמא. ובגמרא אמרינן: דרבי אליעזר
 19 סבר נוקשה בעיניה בלא כלום. לכך נראה דרס
 20 רבי אלעזר בחי מעיניה. אף במתניין אף בגמרא.
 21 הא

רְבִי יְהוּדָה הוּא, הִתְנֵיא: שׁוּר וְשָׂה שְׂרָעוּ וְקָלוּטוּ נְרָחָה
 תַּעֲשֶׂה אֲתוּ" - אֲתוּ אֲתָה מְתַפֵּישׁ לְבָדֵק הַבַּיִת, וְאֵי
 אֲתָה מְתַפֵּישׁ תְּמִימִים לְבָדֵק הַבַּיִת. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל
 הַמְתַפֵּישׁ הַתְּמִימִים לְבָדֵק הַבַּיִת - עוֹבֵר בְּעֵשָׂה. אֵין לִי
 אֵלָא בְּעֵשָׂה, בְּלֵא תַעֲשֶׂה מִנֵּן - תִּלְמַדוּ לֹאמַר: 'וְיִדְבַר
 ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר" - לִימַר עַל כָּל הַתְּפִישָׁה פֹּהָה
 שְׂחָא בְּלֵא תַעֲשֶׂה, דְּבָרֵי רְבִי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רְבִי
 לָבַר קִפְרָא: מַאי מְשַׁמְעוּ? אָמַר לוֹ: דְּרַחֲבִין "לֵאמֹר" -
 "לֵא" נֵאמַר בְּדָרְבָרֵים. בִּי רַב אָמְרִין: לֵאמֹר - לֵאוּ אָמַר.
 "מִי תְשַׁמְעִינוּ שֶׁל נַחְתוּם וכו'" תֵּיגֵד הָדָא: שׁוֹפְכֵין
 בְּמִקְוִים מְדוּרִין, וְאֵין שׁוֹפְכֵין בְּמִקְוִים הַאֲשִׁיבוּרִין. וְתֵיגֵד
 אֵיךְ: שׁוֹפְכֵין בְּמִקְוִים הַאֲשִׁבוּרִין! לֵא קָשְׁיָא: הָא - וְתֵיגֵד
 דְּנִפְשֵׁי דְקוּוּ. הָא - דְלֵא נִפְשֵׁי, דְלֵא קוּו. אָמַר רַב
 יְהוּדָה: אִשָּׁה לֹא תִלְוֵשׁ אֵלָא בְּמִים שְׁלֵנוּ. דְרִשָּׁה רַב
 מְתַנָּה בְּפָפֻזָּא. לְמַחַר אֵיתוּ בְּפוּלֵי עֲלֵמָא הַצְּבִירוּ וְאֲתוּ
 לְבִישָׁה, וְאָמְרוּ לֵיה: הֵב לָן מִיָּא! אָמַר לְהוּ: אֵינָא בְּמִיא
 דְּבִיתוּ אָמְרִי. דְרִשׁ רַבָּא: אִשָּׁה לֹא תִלְוֵשׁ בְּתַמָּה, וְלֹא
 בְּתַמָּה תַמָּה, וְלֹא בְּמִים הַרְפוּרִין מִן הַמְעוּלָרִי, וְלֹא תַנְבִּיהַ
 רְדֵה מִן הַתַּנְדוּר עַד שְׁתַּנְמֹר אֵת כָּל הַתַּת. וְצִרְדָּה שְׁנֵי
 כְּלִים, אֲחַד שְׁמַקְטֵפָה בּוּ וְאֲחַד שְׁמֻעַנְתָּ בּוּ אֵת דְרִיָּה.
 מִן וְזִמְרָא אָמְרִי: מוֹתֵר, רַב אִשֵּׁי אָמַר: אֶסוּר. אָמַר מִר וְזִמְרָא: מִנָּא אָמְנָא לֵה - דְּתַנְיָא:
 אֵין לִזְתַּחֲנוּ שְׂעוּרִין בְּפֶסַח. וְאֵם לְתַת, תַּנְפַּקְעוּ - אֶסוּרִים, לֹא תַתְּקַעוּ - מוֹתְרִין. וְרַב אִשֵּׁי
 אָמַר: אֲמַר פּוֹלְחֵה דְרָא מְחִיתָא מְחִיתָיְהוּ? הִיאָ דְאִתְּמַר - אִתְּמַר, וְהִיאָ דְלֵא אִתְּמַר
 - לֵא אִתְּמַר.

הדרן עלך כל שעה

1 משנת ואלו עוברין בפסח: פותח הכבלי, ושכר המדי, וחמץ האדומי, ויתום המצרי,
 2 וחמץ של צבעים, ועמילן של מנחים, וקולן של סופרים. רבי אליעזר אומר: אף
 3 תכשיתי נשים. זה הכלל: כל שהוא ממוין דגן - הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באוהרה,
 4 ואין בהן משום פרה. גמרא: תנו רבנן, שלשה דברים נאמרים בפתחת הכבלי: ממממם את
 5 הלב, ומסמא את העינים, ומכחיש את הגוף. ממממם את הלב - משום נסיובי דחלבא,
 6 ומסמא את העינים - משום מיליא, ומכחיש את הגוף - משום קומינתא דאוקא. תנו רבנן:
 7 שלשה דברים מרבין הובל, ובפסין את הקומה ונמלין אחד מחמש מאות ממאור עיניו של
 8 אדם. אלו הן: פת קיפר, ושכר חדש, ודך חי. תנו רבנן: שלשה דברים ממאור את הובל,
 9 וזקפין את הקומה, ומאיוין את העינים. אלו הן: פת נקיה בשרי שמן, ויון ימן. פת נקיה
 10 רסמדיא

25 משנת ואלו עוברין בפסח: פותח הכבלי, ושכר המדי, וחמץ האדומי, ויתום המצרי,
 26 וחמץ של צבעים, ועמילן של מנחים, וקולן של סופרים. רבי אליעזר אומר: אף
 27 תכשיתי נשים. זה הכלל: כל שהוא ממוין דגן - הרי זה עובר בפסח. הרי אלו באוהרה,
 28 ואין בהן משום פרה. גמרא: תנו רבנן, שלשה דברים נאמרים בפתחת הכבלי: ממממם את
 29 הלב, ומסמא את העינים, ומכחיש את הגוף. ממממם את הלב - משום נסיובי דחלבא,
 30 ומסמא את העינים - משום מיליא, ומכחיש את הגוף - משום קומינתא דאוקא. תנו רבנן:
 31 שלשה דברים מרבין הובל, ובפסין את הקומה ונמלין אחד מחמש מאות ממאור עיניו של
 32 אדם. אלו הן: פת קיפר, ושכר חדש, ודך חי. תנו רבנן: שלשה דברים ממאור את הובל,
 33 וזקפין את הקומה, ומאיוין את העינים. אלו הן: פת נקיה בשרי שמן, ויון ימן. פת נקיה
 רסמדיא

50 משנת: קומינתא דאוקא - עיפושא. פת שמשפעת לאחר זמן בתוך הכותל. ובפסין את הקומה - כלומר, מתישין כותל. ייק חי' - כגון כירשין ובעלים וחורין, כשאוכל מן
 51 הרבה תמיד.

1 **הא** בדרוקא והא בדפורצני - והא דאמרין שחוקנו מן התמד - היינו תומדי דפורצני,
 2 אבל הרוקני - טוב מאד, ואינם נעשים לעולם חומץ. ו**רס"מנ"ך** סיסני - ביבמה
 3 אשה יצאה (שבת ס"א) בני הקיטע יוצא בקב שלו - רבי יוסי אורס, גרסינן וסמינך סמ"ך
 4 סמ"ך - הוא סימן טוב יותר. והבא לא מצי למימר הכי - משום דשרי בשרין בתיב.

5 **מיפולן** של בנות עשירים - ואם תאמר, אם
 6 היה תכשיט נשים ותיקין דרב
 7 רבנו יעקב דארלינ"ש. והבא מיירי בפנים של
 8 מעלה, ולא מאיס כל כך כשטופלים על פניהם.
 9 ותכשיט נשים - היינו בפנים של מטה, שטופלים
 10 להסיר השער ונתאים טפח.
 11 למה

6 **מילי המעלי להאי קשה להאי, והקשה להאי מעלי להאי, בר מונגבילא רטיבא, ופולפלי**
 7 **אריקתא, ופת נקיה, ובשר שמן, ויון יטן - המעלי לכליל גופיה. "שכר הפוד" - דרמו ביה מי**
 8 **שערי. "הומוין האדומי." דישו ביה שערי. אמר רב נחמן בר יצחק: בתחלה, קשהו מביאין**
 9 **נסכים מיהודה - לא היה יינם של יהודה מהמין עד שזאתין לתוכן שעורין, והיו קוין אותו**
 10 **הומין סתם. ועכשו אין יינם של אדומים מהמין עד שזאתין לתוכן שעורין, וקוין אותו**
 11 **הומין האדומי, לקיים מה שצאמר: "אמלחא הירבה" אם מלאה זו - תרבה זו, ואם מלאה**
 12 **זו - תרבה זו. רב נחמן בר יצחק אמר, מהכא: "אלאם מלאם יאמין". תניא, אמר רבי יהודה:**
 13 **ביהודה, בראשונה תלוקין הומין מעם הארץ - אינו צריך לעשר, מפני שחוקה אינו בא אלא**
 14 **מן התמד. ועכשו, תלוקין הומין מעם הארץ - צריך לעשר, שחוקתו אינו בא אלא מן תינו.**
 15 **וסבר רבי יהודה תמד לאו בר שעורין הוא? והא תניא: התמד ונתן מים בפודו, ומצא**
 16 **כדי מרתו - פטור, ורבי יהודה מתיב! הכי קאמר: לא תשדו עמי הארץ על התמד. אי**
 17 **בעית אימא: תשדו. ולא קשיא: הא - בדרוקא, הא - בדפורצני. "ויתום המצרי וכו'".**
 18 **מאי ויתום המצרי? תנא רב יוסף: תלתא שערי, תלתא קורטמין, ותלתא מלאה. רב**
 19 **פפא מפיך שערי ומעיל חיטין וסמינך סיסני. תרו להו, וקלו להו, וטחני להו, ושדו**
 20 **להו מדיבא ועד עצרתא. דקמיין, מרפי ליה, ודרפי - מקמיט ליה. לחולה ולאשת עופרה**
 21 **- ספנתא. "ויומן של צבעים וכו'". הכא תרגימו מיא דחיוור דצבעי ברו לבא. "ועמילן של**
 22 **מקחים וכו' - פת הבואה שלא הביאה שלישי, שפניחה על פי קדירה ושואבת הוהקמא.**
 23 **"וקולן של סופרים וכו'". הכא תרגומא: פרויא דאושכפי. רב שימו מחוזגא אמר: זה מיפולן**
 24 **של בנות עשירים שמששירות אותו לבנות עניים. איני?! והא תנא רבי הירא: ארבעה מיני**
 25 **מדינה, ושלשה מיני אמונות. ואי אקרת מיפולן של בנות עשירים - מאי מיני אמונות איכא?**
 26 **ואלא מאי - פרויא דאושכפי, אפאי קרי ליה האי קולן של סופרים? קולן של רצענין**
 27 **מכבעא ליה! אמר רב אשעאי: לעולם פרויא דאושכפי, ומאי קרי ליה קולן של סופרים -**
 28 **דסופרים נמי מרבין בהו ייורוהו, "רבי אלעזר אומר אף תכשיט נשים וכו'". תכשיטי**
 29 **נשים סלקא מדיבא? אלא אימא: אי סופלי נשים, דאמר רב יהודה אמר רב: בנות ישראל**
 30 **שהניעו**

1 **דספרא** - סולת. **דציפרא** ולא **אפתח** - עו שלא ילדה. **עתיק עתיק** - ישן של שלש
 2 שנים. כל **רפעלי** - לחולי זה - קשה לזה. **המוניע** ללב קשה לעינים. או לאחר
 3 מתחלואי שאר דאברים. **ונבילא** - ויצוברה. **ומעילן** שערין - לפי שמתילן לחוכו מי
 4 שערין, כגון שער שלנו. **ותושין** אותו **במדי**. **שבר המדי** - לפי שבאוקן שומין אין נתנין
 5 לעשות שבר אלא מתמרים, ובמדי עושין שבר

6 **מדי** מעורין כעין אותן שלנו. קרי קילי שבר
 7 **במדי**. **דשני ביה שערי** - כיון שנתנין שערין
 8 שלמים כדי להחמיצו. **לפי שיינם טוב**, ואינו בא
 9 **לידי חומץ** עד שנתנין לתוכו שערין. **בתחילה**
 10 **-** כשבת המקדש קיים, **היו מביאין נסכים**
 11 **מיהודה**, ובכותב הנסכים היה טעם בינם ולא
 12 **היה ממזיגין בו**, אבלאף התיבה - **ירשא דקרא**
 13 **יען אמרה** צור לירושלם האחד וגו' - **אתמלא**
 14 **מן חרבנה** של ירושלים. **וצור** מאוהב היא.
 15 **ולאם מלאם יאמין** - כשעשה גבור - **יעקב**
 16 **חלש**. אין מלכות עינכם מוקיים דודי - **תמד** -
 17 **בופריס**. **לפי שחיון היה טוב ואינו ממזיגין**. וסחם
 18 **חומץ** שלהם מן תמד היה בא. **ועכשיו** - בטל
 19 **טעם היה**, וממחר להמזיגין. **פטור** - מלעשר,
 20 **שהיו אין כאן אלא מים**. **שלא מצי אלב** כדי
 21 **מדתו**. ואף על גב דחותיה וטעמא חמרא -
 22 **קודא** דפירא בעלמא הוא דיעיל ביה. **ורבי**
 23 **יהודה מתיב** - דאול בתר חזרתא וטעמא. **הכי**
 24 **קאמר** - מתנינא קמיה: **ואי תנשדו** ממי
 25 **הארץ** מלעשר את התמד - **לפי שאינו חשוב**
 26 **בעיניכם**, לסיכך הלווקו ממנו - **פטור** מן
 27 **הדומאי**. **ואי בעית אימא תנשדו** - ורבי יהודה
 28 **במתנינא קמיהא** - טעמיה משום דפטור
 29 **אפילו ממעשר דהאי**. ובתמד דפורצני קאמר,
 30 **שנתנין מים** בהרצען והוא ממזיג ומרתח
 31 **לאחר זמן כיון הווסס**. והיינו תמד, ולית ביה
 32 **אלא קודא** דפירא. **והא קדמתי רבי יהודה**
 33 **מתיב** - בדרוקא, שנתנין בשמרים מים. **והוא**
 34 **נמי תמד**. בדחוא מתיב רבי יהודה אף על גב
 35 **דלא מצא אלב** כדי מרתו, **לפי שדיקן** של
 36 **שמרים** מעורב בו, ומן המים נשאר בשמרים.
 37 **קורפני** - מורקיא. **רס"מנ"ך** - וסמינך - שלם
 38 **טעמיה** מאן אמר חזיו ומאן אמר טערי. **סמ"ך**
 39 **סמ"ך** - רב יוסף שיש סמ"ך בשמו אמר טערי.
 40 **לישאנא אורחיא**: וסמינך סיסני - כלל ששמו כן,
 41 **בדאמרין** (בכתובות) (בבא מציעא ס"ב), **ואי**
 42 **אביתו** סיסני - קנה. **ושם כלי** זה הוא סימן
 43 **לניסא** זו, **רב יוסף אמר** שערי - שיש סמ"ך
 44 **יחד**. **תרי** לוו - שורין אותו יחד. **מדיבא ועד עצרתא** - מפסח ועד עצרת. **דקמיין** - עצור מנקיבו. **מרפי ליה** - משלשלו. **ורדפי קמיט ליה** - למי שיש לו שילושל מעצרו. **ספנתא**
 45 **-** שמשלשל יותר מדיא. - **מי סוכין**, **רצענין** בחי לבא - סריכא. **פרויה דאושכפי** - גלדו, **הרצענים** מדיבין בו את העור שמתחלק לשתים, או מדבקין שתי עורות
 46 **יחד** לעשות עבה. **ודרבן** לוח בה קמח של שיפן. **ולקמיה** מפרש מאי של סופרים. **מיפולן** של בנות עשירים - שחיתא של סולת, משיירות משיירות לבנות סופרים - מלביד חיתוקא,
 47 **שוק עניים**. ומתפולן של בנות עניים לא מצי למימר - **העניות** אין להן סולת אלא סיד. **טיפול** - לשון מטפל ומדיק אותו דבר, או סיד או סולת על בשרן להסיר השער. **והא תני**
 48 **רב חיאי** - **ויהיב** סימנא בזני דמתניתין, ואמר: **ארבע מיני מדינה** שנית בהם. **הצריכין** לכל אדם, בין לאומן בין לא אומן. **שדרי** למנאכל או לפוחא שעורין. **כותת** שבר, **דחומץ**, **ויתום**.
 49 **אבל זמן** אינו רואי אלא לבעבע, וקולן של סופרים, ונמילן של נחומין - **נייר** עשוי מעשבים על ידי דבק שקרין גלדו. **תכשיט נשים** - הוא כולל ודק, ובשמים שחולתו בצורארוך
 50 **לחריה**, ומאי חמץ איכא?

יוחנן ורשב"ל. ר' יוחנן אמר הוא אינו חייב על החלוצה והאחין חייבין על החלוצה בין הוא ובין אחים חייבין על הצרה. רשב"ל אמר בין הוא בין אחין אינן חייבין לא על החלוצה ולא על הצרה. רבי אמי מחליף שמועתא אמר רבי זעירא קומי רבי יסא והא רבי אמי מחליף שמועתא אלא דעון דעון אית לרבי יוחנן ואפילו תאמר דעון דעון אית לר' יוחנן דעון דעון אית לר"ש בן לקיש. מילתיה דיצחק בר איסמייא מסייעא לרבי אמי. ומיליהון דרבנן מסייעין לרבי יסא. דאמר רבי ירמיה רבי בא תריהון בשם רבי חייה בר בא

[דף ד' ע"א]

הכל מודין בצרה שהוא חייב. מה פליגינן בחלוצה ר' יוחנן אמר הוא אינו חייב על החלוצה והאחין חייבין על החלוצה מיליהון דרבנן אמרי חליצה פטור שמעון בר בא בעא קומי רבי יוחנן מה בין חולץ ומה בין מגרש. א"ל את סבור חליצה קניין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ אבל חייבין עליה משום אשתו של מת ר' יודן בעא כמה דאמר בין הוא בין אחין אינן חייבין על החלוצה אבל חייבין על הצרה.

[דף ד' ע"ב]

ניחא הוא אינו חייב על החלוצה שכבר נראה לפטור בה. וחייב על הצרה שלא נראה לפטור בה. אחין מה בין חלוצה אצלו. מה בין צרה אצלו. חזר ואמר אין את יודע משם מה את מחייבו אין משום אשתו של חולץ אי משום אשתו של מת. אמר ר' יוסי מה את סבור חליצה קניין אינה אלא פטור אין האחין חייבין עליה משום אשתו של חולץ. אבל חייבין עליה משום אשתו של מת. ר' יודן בעי כמהן דאמר הכל מודין בצרה שהוא חייב. קידש אחד מן השוק את אחת מהן ובא היבם וחליץ לה ובא עליה נפקעו ממנה קידושין חליץ לחבירתה ובא עליה למפריעה חלו עליה קידושין אמר ר' שמי לא כן אמר ר' ינאי נמנו שלשים וכמה זקנים. מניין שאין קידושין תופסין ביבמה תלמוד לומר (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר שלא יהא לה הוייה אצל אחר. אמר ליה ר' יוחנן ולא מתניתא היא או לאהר שיחלוץ לך יבמוך אינה מקודשת

[דף ה' ע"א]

והיה ר' יוחנן מקלם לה (ישעיהו מו) הזלים זהב מכים (משלי ג) בני אל יליוזו מעיניך (משלי כז) חכם בני ושמוח לבי (משלי ט) תן לחכם ויחכם עוד (משלי א) ישמע חכם ויוסף לקח. אמר ר' שמעון בן לקיש בתר כל אילין קילוסייא יכול הוא אנא פתר לה בר' עקיבה דר' עקיבה אומר יש ממזר ביבמה.

אלא תמן יבמה אחת. והכא שתי יבמות. שנייא היא איסור יבמה אחת. שנייא היא איסור שתי יבמות. ר' יודן בעא כמאן דאמר הוא אינו חייב על החלוצה אבל חייב הוא על הצרה חליצה פטור ביאה פטור כמה דתימר חליץ לה נאסרה לאחין. ודכוותה בא עליה נאסרה לאחין. תני ר' חייה מת הראשון ייבם השני. מת השני ייבם השלישי. אמר ר' יוסי מה את סבר היא חליצה היא ביאה. כיון שחליץ לה נעקרה הימניה זיקת הכת למפריעה. למפריעה חל עליה איסורו של מת אצל האחין. אבל אם בא עליה אשתו היא. ותני רבי חייא מת הראשון ייבם השני. מת השני ייבם השלישי. אהותו מאמו נשואה לאחיו מאביו. אהות אמו. גבר ובריה נסבין תרתין אחוון. אהות אשתו תרין אחין מסיבין לתרתין אחוון. ואשת אחיו מאמו. נאמר כאן אהוה ונאמר להלן (בראשית מב) שנים עשר עבדיך אחים אנחנו. מה אחים שנאמר להלן באחים מן האב הכתוב מדבר אף אחים שנאמר כאן באחים מן האב הכתוב מדבר.

[דף ה' ע"ב]

אמר רבי יונתן נאמר כאן ישיבה ונאמר להלן ישיבה (דברים יז) וירשתה וישבת בה. מה ישיבה שנאמר להלן ישיבה שיש עמה ירושה. אף ישיבה שנאמר כאן ישיבה שיש עמה ירושה. ר' אבון בר ביסנא בשם ר' יונתן דבית גוברין ישבו את שישבתן בבית אחד. יצאו אחים מן האם שזה הולך לבית אביו וזה הולך לבית אביו. יהדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. ר' בון בר חייא אמר ר' בא בר ממל בעי איילונית ואשת אחיו שלא היה בעולמו היו בפרשה. מה חמית מימר איילונית צרתה מותרת. ואשת אחיו שלא היה בעולמו צרתה אסורה. אמר ליה איילונית מטעם אחר הוצאתה אשר תלד יצאת זו שאינה יולדת. לא דיך שאינה מתייבמת אלא שאת מבקש לאסור צרתה. אבל אשת אחיו שלא היה בעולמו ערוה היא וערוה פותרת צרתה. אסי אמר צרת איילונית אסורה. מתניתא פליגא על אסי וכולן אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילונית צרותיהון מותרות. ר' בון בר חייה בשם ר' בא בר ממל מה דמר אסי כר' מאיר דרבי מאיר אמר כל שאין את מייבמיני אין את מייבם צרתי. וכלתו. אמר ר' יוסי ואת אומרת שמותר לאדם לישא את אשת בן אדיו:

הלכה ב משנה הרי אילו פוטרת צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן הייבום עד סוף העולם וכולם אם מתו או מיאנו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות שאין את יכול לומר בהמות ואם חמותו ואם חמיו שנמצאו איילוניות או שמיאינו:

גמרא רבי יוחנן אמר ממאנת היא ביבם לעקור זיקת המת להתיר צרה לאביה וכלה לחמיה. רב ורשב"ל תריהון אמרין אינה ממאנת ביבם לעקור זיקת המת ולהתיר צרה לאביה וכלה לחמיה.

[דף ו' ע"א]

רב ור' שמעון בן לקיש כבית שמאי דבית שמאי אומרים בבעל. מזה אנן קיימין אם באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך כל עמא מודיי שהיא עוקרת. אלא כן אנן קיימין באומרת איפשי בנישואין. רבי יוחנן אמר באומרת אי איפשי לא בנישואיך ולא בנישואי אחיך. רב ורשב"ל תריהון אמרין באומרת אי איפשי בנישואיך אבל בנישואי אחיך רוצה אני. מתניתא פליגא על רבי יוחנן וכולן אם מתו או מיאינו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות. נתגרשו ולא הימינו. ודכותה מיאינו הימינו. תני ר' חיה כן אם מיאינו או נתגרשו בחיי הבעל צרותיהן מותרות לאחר מיתת הבעל צרותיהן חולצות ולא מייתבמות. אמר ר' יודן אביו דרבי מתניתא תיפתר שמתו ולא מיאינו דמתניתא כל היכולה למאן ולא מיאינה צרתה חולצת ולא מתייבמת. כן מתניתא כל היכולה למאן ולא מיאינה ומתה צרתה חולצת ולא מתייבמת. אמר ר' אבא מרי אפי' תימר בקיימת תיפתר שאין שם יבם אחר אלא אביה. ר' יונה אמר בלבד מן האירוסין. ר' יוסה אמר אף מן הנישואין במחזירה תנינה חזר בו רבי יוסי. אמר ליה ר' פינחס לא כן אלפן רבי מן הנישואין. אמר ליה והיא קבועה גבך כמסמרא. אמר ר' זעורה קומי ר' מנא יאות אמר ר' יוסי עד לא יחזור בה. אלו בתו מן הנישואין בלא איילוניות צרתה אסורה מפני שניתוסף לה איילוניות צרתה מותרת. אמר ליה איילוניות כמו שאינה בעולם. אלו שתי יבמות אחת איילוניות ואחת שאינה איילוניות ובא היבם וחליץ לה ובא עליה שמא פטר בחברתה כלום.

[דף ו' ע"ב]

הוי איילוניות כמו שאינה בעולם: בתו. ובתו ממאנת. ולא בנישואי תורה היא את בתי נתתי לאיש הזה. ר' חונה בשם ר' שמעון בן לקיש תיפתר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה שהיא כיתומה בחיי אביה ר' אחא ר' חנינה בשם רבי שמעון בן לקיש זאת אומרת שאין קטנה יולדת דלא כן תמתין עד שתגדיל ותמאן בבעלה ותתיר צרתה לחתנה. כלתו של רבי ישמעאל מיאינה ובנה על כתיפה. ר' חקיה בשם ר' אבהו ר' יודה ור' שמעון ורבי ישמעאל אמרו דבר אהד. תני עד אימתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות דברי רבי מאיר. רבי יודה אומר עד שירכה השחור. רבי שמעון אומר עד שתתפשט הכף. רבי זעורה ר' חייא בשם רבי שמעון בן לקיש עד שתתפשט הכף ויהא השחור רבה על הלכך. ר' אבהו ר' לעזר בשם ר' הושעיה הלכת כרבי יודן. רבי יהושע

בן לוי אמר הלכה כרבי יודה. אתא עובדא קומי ר' יסא אמר איזלון לגבי רבי אבהו דאית ליה אולפן הלכה כרבי יודה. אנן לית לן אולפן הלכה כרבי יודה. רבי חנינה אמר הלכה כרבי יודה. רבי יוחנן אמר לציפורייתא אתון אמרין בשם רבי חנינה הלכה כרבי יודה. ולית היא כן. מאי כדון. חברייא בשם רבי חנינה מודיי רבי יהודה שאם נבעלה משהביאה שתי שערות שאין יכולה למאן. רבי זעורה בשם ר' חנינה מודיי ר' יודה שאם נתקדשה משהביאה שתי שערות שאינה יכולה למאן. על דעתיה דרבי זעורה דאמר נתקדשה משהביאה שתי שערות. הא אם נתקדשה עד שלא הביאה שתי שערות ונבעלה משהביאה שתי שערות יכולה היא למאן ניהא. על דעתין דחבריא דאינון אמרין נבעלה משהביאה שתי שערות הא אם נבעלה עד שלא הביאה שתי שערות יכולה היא למאן. וזה אימת עיברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות. וחיה היא. לא כן אמר רבי רדיפא רבי יונה בשם ר' אילא איתא עיברה וילדה עד שלא הביאה שתי שערות היא ובנה מתים. משהביאה שתי שערות היא ובנה חיים. עיברה עד שלא הביאה שתי שערות וילדה משהביאה שתי שערות היא חיה ובנה מת. מאי כדון. רבי ישמעאל <בר> רבי יהודה עד שירבה שחור כרבי שמעון על תנאי קידושי הראשון בעל. על דעתיה דרבי מאיר ורבי יודה דאמרי בסמינן הדבר תלוי ניהא. על דעתיה דרבי שמעון דו אמר לכשיוסף בה קנין אחר מעתה אפילו גדולה. אמר ר' יצחק וכיני אלא כדי שלא יתפרצו בנות ישראל בזימה.

[דף ז' ע"א]

אתייתא עובדא קומי ר' יוסי אמר יבדקו דדיה. מה כרבי יודה דרבי יודה אמר עד שירבה שחור. והוא דאמר רבי יהושע בן לוי אין בין ימות הנערות לימות הבגרות אלא ששה חדשים בלבד. ואמר ר' אבהו בשם ר' יוחנן אין עושין מעשה. הדיא דתימר בתוך הזמן. אבל לאחר הזמן עושין מעשה. ברם הכא ספק רבה שחור ספק לא רבה שחור כופו אני ליתן גמי. רבה השחור אינו נוגע בגמי:

הלכה ג משנה באי זה צד פטורות צרותיהן היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונישאת לאחיו השני ולו אשה אחרת ומת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרתה פטורה אפילו הן מאה: >היא מתניתא כל היכולות למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

הלכה ד משנה באי זה צד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות האילו נשואה לאחיו ולו אשה אחרת מתה בתו או נתגרשה ואחר כך מת אחיו צרתה מותרת וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת:

גמרא כיני מתניתא כל היכולה למאן ולא מיאנה ומתה צרתה הולצת ולא מתייבמת:

הלכה ה **משנה** שש עריות חמורות מאילו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו ואחות מאביו ואשת אחיו מאביו ואשת אחי אביו:

גמרא מה אינה חמורה הכא כרת והכא כרת הכא ממזר והכא ממזר. מהו חמורות שאינן יכולות להינשא לאחים שלא בעבירה.

[דף ז' ע"ב]

ותני ר' חייא בן וכולן אם יכולות להינשא לאחין שלא בעבירה צרותיהן פטורות מן החליצה ומן היבום. תני רבי חייא אין צרה אלה מאה בלבד. אמר ר' יוסי מתניתא אמרה כן מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות. ר' ירמיה בעי ותהא צרה מן השוק. אמר ר' יוסה לא שמיע רבי ירמיה הדא דתני רבי חייא לא שמיע למתניתין מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות. חזר ומר אין דשמיע אלא כאינש דשמיע מילה ומקשי עלה. ר' ירמיה בעי הכא על הצרה מהו שיהא חייב עליה משום אשת אח. אמר רבי יוסי אילו איפשר לצרה בלא אשת אח יאות. איפשר לאשת אח בלא צרה. איפשר לצרה בלא אשת אח. ואשת אח לא יבמתו היא. אמר רבי יוסה כי ר' בון תיפתר שהיה לה בנים מאחים:

הלכה ז **משנה** בית שמאי מתירין את הצרות לאחים וב"ה אוסרין הולצו ב"ש פוסלין מן הכהונה וב"ה מכשירין נתייבמו ב"ש מכשירין ובית הלל פוסלין אע"פ שאלו פוסלין ואלו מכשירין לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי כל המהרות והטמאות שהיו אילו מטהרין ואילו מטמאין לא נמנעו עושין טהרות אילו על גב אילו:

גמרא רבי סימון בשם ר' יוסי בשם נהוריי טעמון דבית שמאי (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר. החיצוני לא תהיה לאיש זר. אתייה דבית שמאי כאילין כותייה שהן מייבמין את הארוסות ומוציאין את הנשואות דאינון דרשין חוצה החיצונה. מה מקיימין ב"ש (שם) ובן אין לו. אמר רבי יעקב דרומיאי קומי ר' יוסי

[דף ח' ע"א]

ובן אין לו מן הנשואה החיצונה לא תהיה לאיש זר.

אמר ליה לא יחסדונן כותאי דאת מקיים דרשהון. תני רבי שמעון בן אלעזר נומיתי לסופרי כותים מי גרם לכם למטעות דלית אתון דרשין כרבי נחמיה דתני בשם רבי נחמיה כל דבר שהוא צריך למ"ד מתחילתו ולא ניתן לו. ניתן לו ה"א בסופו. כגון להוץ חוצה. לשעיר. שעירה. לסוכות סוכותה. מתיבין לרבי נחמיה והא כתיב (תהילים ט) ישוכו רשעים לשאולה. אמר רבא בר זבדא לדיומי התחתונה של שאול. תני אמר רבי יוחנן בן נורי ראה היאך הלכה זו רווחת בישראל אם לקיים דברי בית שמאי הוולד ממזר מדברי בית הלל. אם לקיים דברי בית הלל הוולד ממזר מדברי בית שמאי. בואו ונתקן שיהו הצרות חולצות ולא מתייבמות. תני לא הספיקו להתקין עד שנמרפ' השעה. אמר רבן שמעון בן גמליאל ואם כן מה נעשה לצרות הראשונות שנישאו. אמר רבי לעזר אע"פ שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות מודין היו שאין הוולד ממזר. שאין ממזר אלא מאשה שהוא אסורה עליו איסור ערוה וחיבין עליה כרת. אמר רבי טרפון תאב אני שיהא לי צרת הבת שאשיאה לכהונה. שאלו את רבי יהושע בני צרות מה הן. אמר להן הרי אתם מכניסין את ראשי בין שני ההרים הגבוהים בין דברי בית שמאי ובין דברי בית הלל בשביל שיריצו את מוחי. אבל מעיד אני על משפחת בית ענוביי מבית צבועים ועל משפחת בית נקיפי מבית קושש שהיו בני צרות והיו בני בניהם כהנים גדולים עומדין ומקריבין על גבי המזבח ר' יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי מעשה שנכנסו זקנים אצל ר' דוסא בן הרכינס לשאול לו על צרת הבת. אמרו לו את הוא שאת מתיר בצרות. אמר לון מה שמעתון דוסא בן הרכינס. אמרו לו בן הרכינס אמר לון וינתן אחי הוה בכור שטן ומתלמידי בית שמאי הוזהרו ממנו שלש מאות תשובות יש לו על צרת הבת. אזלון לגבי' שלח וכתב לי' היוזהר שהכמי ישראל נכנסין אצלך. עלון ויתיב להו קומי. הוה מסביר להון ולא סברין מיסבר להון ולא סברין. שריין מתנמנמין. אמר להון מה אתון מתנמנמין שרי מישידי עליהון צרירין. ואית דמריין בחד תרע עלון ובתלתא נפקין. שלח אמר ליה מה שלחת לי בני נש בעו מילף ואמרת לי אינון חכמי ישראל. אתו לגביה אמרון ליה את מה את אמר. אמר להן

[דף ה' ע"ב]

על המדוכה הזאת ישב הגי הנביא והעיד שלשה דברים על צרת הבת שתינשא לכהונה. ועל עמון ומואב שהן מעשרין מעשר עני בשביעית. ועל גירי תדמור שהן כשרין לבא בקהל. אמר תלון שני עיני דניהמי לחכמי ישראל. ראה את רבי יהושע וקרא עליו (ישעיהו כח) את מי יורה דעה. זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לבית הכנסת בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה. את ר"ע וקרא עליו (תהילים לד) כפירים רשו ורעבו. מכירו אני שאדם גיבור בתורה הוא. ראה את רבי לעזר בן עזריה וקרא עליו (תהילים לו) נער הייתי גם זקנתי. מכירו אני שהוא דור עשירי לעזרא. ועיניו

דמיין לדידיה. אמר רבי חנינה דציפורין אף ר' טרפון הוה עמהן וקרא עליו כהדא דרבי לעזר בן עזריה. ר"נ בר יעקב אמר מקבלין גרים מן הקרדוין ומן התדמוריים. ר' אבהו בשם ר"י מתני' אמרה כן שגירי תדמור כשירין. תמן תנינן כל הכתמין הבאין מרקס טהורין. הא גירי תדמור כשירין. ר' יעקב אמר שמועתא. רבי חנינ' ורבי יהושע בן לוי חד מכשיר וחד מקבל. מאן דמכשיר מקבל. ומאן דמקבל לא מכשיר. רבי יוסי בי ר' בון בשם ר' נחמן בר יעקב אבל ליוחסין עד נהר זרוק. רבי יוסי בי רבי בון אמר רב ושמואל חד אמר עד נהר זרוק. והורגה אמר עד נהר וואניי. רבי יהודה אמר בין הנהרות כגולה ליוחסין. ר' חנינה ברקא בשם רבי יהודה בני מישא לא חשו להו אלא משם ספק הללות. וכהנים ששם לא הקפידו על הגרושו'. תמן קריין למישא מתה. למדי חולה עילם וגווכאי גוססות. חבל ימא תכילתא דבבל שניות. עוונייא וגווכאי וצוצרייה. תכילתא דחביל ימא. אע"פ שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות ובאחיות ובגט ישן ובספק אשת איש ובמקדש בשוה פרוטה והמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי והאשה מתקדשת בדינר ובשוה דינר. לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מב"ש אלא נהגין באמת ובשלוש שנא' (זכריה ח) והאמת והשלוש אהבו.

[דף ט' ע"א]

ממזרות בנתיים ואת אמר הכין. היך עבידא קידש הראשון בשוה פרוטה והשני בדינר על דעתיה דבית שמאי מקודשת לשני והוולד ממזר מן הראשון. על דעתיה דבית הלל מקודשת לראשון והוולד ממזר מן השני. ר' יעקב בר אהא בשם ר' יוחנן מודין ב"ש לבית הלל לחומרין. מעתה בית שמאי ישאו נשים מבית הלל דאינון מודיי להון. ובית הלל לא ישאו נשים מבית שמאי דלית אינון מודיי להון. רבי הילא בשם ר' יוחנן אילו ואלו כהלכה היו עושין. אם כהלכה היו עושין בדא תנינן שלחו להן ב"ש ופחתוה שב"ש אומרים עד שיפחות את רובה. אמר רבי יוסי בי רבי בון עד שלא בא מעשה אצל בית הלל היו בית שמאי נוגעין בו. משבא מעשה אצל בית הלל לא היו בית שמאי נוגעין בו. אמר ר' אבמרי יאות מה תנינן טימאוו טהרות למפרע לא מיכן ולהבא. רבי יוסי בי רבי בון אמר רב ושמואל חד אמר אילו ואילו כהלכה היו עושין. וחד אמר אילו כהילכתן ואילו כהילכתן. ממזרות בנתיים ואת אמר הכין. המקום משמר ולא אירע מעשה מעולם. כהדא דתני כל הרוצה להחמיר על עצמו לנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל על זה נאמר (קוחלת ב) והכסיל בחושך הולך. כקולי אילו ואילו נקרא רשע אלא או דכברי בית שמאי כקוליהם וכחומריהם. או כדברי בית הלל כקוליהם וכחומריהם. הדא דתימר עד שלא יצאת בת קול. אבל משיצאת בת קול לעולם הלכה כדברי ב"ה. וכל העובר על דברי בית הלל חייב מיתה. תני יצאתה בת קול ואמרה

אילו ואלו דברי אלהים חיים הם אבל הלכה כבית הלל לעולם. באינן יצאת בת קול. רב ביבי בשם רבי יוחנן אמר ביבנה יצאת בת קול:

פרק ב

הלכה א משנה כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחין ומת אחד מהן ונולד להן אח ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו

[דף ט' ע"ב]

ומת ראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה משום צרתה. עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת:

גמרא (דברים כה) יהדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו דלא כן מה אנן אמרין מת בלא בנים תהא אשתו אסורה להינשא. שמא יוליד אביו בן ותהא אשתו זקוקה לייבום. מעתה אפילו מתה אמו תהא אשתו אסורה להינשא שמא ילך אביו וישא לו אשה אחרת ויוליד בן ותהא אשתו זקוקה לייבום. ויאמר קרייה וכן ואב אין לו. אלא כן אנן קיימין כשמת והניח את אשתו מעוברת שלא תאמר אילו מת והניח את אשתו מעוברת שמא אינה צריכה להמתין לידע אם בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא. אף הכא תהא צריכה להמתין ולידע אם בן קיימא הוא ואם אינו בן קיימא לפום כן צריך מימר יהדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו. יבמה יבא עליה. זה הביאה. ולקחה לו לאשה זה המאמר. יכול יהא כשם שהביאה גומרת בה כך יהא מאמר גומר בה. תלמוד לומר ויבמה עורה את כל הפרשה כולה לייבום. הביאה גומרת בה ואין המאמר גומר בה. אם כן מה הועיל בה מאמר. לאוסרה לאחין. רבי שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה. מה טעם דרבי שמעון יבמה יבא עליה זו הביאה. ולקחה לו לאשה זה המאמר. וכשם שהביאה גומרת בה כך המאמר גומר בה. או יבמה יבא עליה והרי היא לקוחה לו והמאמר לא הועיל בה כלום. רבי לעזר בן ערך אומר המאמר קונה קניין גמור ביבמה. מה טעם דרבי לעזר בן ערך ולקחה לו לאשה הרי היא כקידושי אשה. מה קידושי אשה קניין גמור. אף המאמר קונה קניין גמור ביבמה. אי זו היא מאמר ביבמה הרי את מקודשת לי בכסף ובשוה כסף. בין רבנין בין ר' שמעון מודיי בה כרבנין צד שקנה בה מאמר כנגדו אסור בצרה. וצד שלא קנה בה מאמר כנגדו הותר בצרה. לפיכך חולצת ולא מתייבמת. כרבי שמעון קנה מאמר שתיהן <מותרות> אסורות לא קנה מאמר

הראשונה אסורה והשנייה מותרות מספק חולצת ולא מתייבמת. מה נפיק מן ביניהון. בא על השנייה על דעתין דרבנין ביאות ערוה

[דף י"ע"א]

מפני שעשה בה מאמר. הא אם לא עשה בה מאמר מת יבמת ואין לו זיקה בה. א"ר חגי קיימתה כההוא דמר ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר שומרת יבם שמתה מותר באמה זיקה היתה לו בה כיון שמתה בטלה זיקתה והכא כיון שמת בטלה זיקתו:

הלכה ב משנה שני אחין ומת אחד מהן ויבם השני את אשת אחיו ואחר כך נולד להן אה ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו והשנייה משום צרתה עשה בה מאמר ומת שנייה חולצת ולא מתייבמת ר' שמעון אומר מייבם לאיזו שירצה או חולץ לאיזו שירצה:

גמרא ר' שמעון אומר המאמר או קונה או לא קונה ואת אמר הכין. ומייבמין לבעלת מאמר והש לומר שמה קנה מאמר ונמצא מתחייב עליה משם אשת אחיו שלא היה בעולמו. וחולצין לבעלת מאמר והש לומר שמה קנה מאמר ונמצאת השנייה זקוקה לו הווי מה דאמר רבי שמעון על רישיה. אמר רבי יוחנן מודה רבי שמעון בראשונה. אשכח תני עוד היא במחלוקת. מה בין ראשונה ומה בין שנייה. ראשונה בא ומצאה באיסור. והשנייה בא ומצאה בהיתר. רבי יוחנן בעי אשת אביו שמצאה לפני אחד מן השוק מה אמר בה רבי שמעון מפני שמצאה בהיתר מותרת. לא אמר רבי שמעון אלא על ידי אחין מן האב. רבי יעקב בר אחא אמר רבי שמעון כן לקיש בעי אשת אחיו מאמו שמצאה לפני אחד מן השוק מה אמר בה רבי שמעון. מפני שמצאה בהיתר מותרת. לא אמר רבי שמעון אלא על ידי אהים מאב. רבי יודן בעי צרת אהות אמו שמצאה לפני אחד מן השוק מפני שמצאת בהיתר מותרת. רבי אבין בעין

[דף י"ע"א]

גרשה שנעשית אלמנה את אמר מה דאמר ר' שמעון על ראשה. מה אמר רבי שמעון בבעלת מאמר. נישמעניה מן הדא רבי שמעון אומר ביאתה וחליצה של אהת מהן פומרת צרתה. ואם חלק לבעלת מאמר אף השנייה צריכה חליצה. את אמר ביאתה או חליצתה של אהת מהן פומרת צרתה. מה נפשך קנה מאמר שתיהן נשיו נפטרה בחליצת חבירתה. לא קנה מאמר אין הראשונה צריכה חליצה ואם חליץ לבעלת מאמר אף השנייה צריכה חליצה שמה לא קנה מאמר. ולא נגעה בה חליצה ויבום שמה קנה מאמר ונפטרה בחליצת חבירתה. מה נפיק מן ביניהון. חליץ לראשונה

ובא על השנייה. על דעתין דרבנן ביאת ערוה. על דעתיה דרבי שמעון אינה ביאת ערוה. בא על הראשונה ובא

[דף י"א ע"א]

על השנייה. על דעתין דרבנן הראשונה ביאת ערוה. והשנייה צריכה גמ וחליצה. על דעתיה דרבי שמעון שתייהן צריכות גמ. הראשונה צריכה גמ שמא קנה מאמר. והשנייה צריכה גמ שמא קנה ייבום שמא קנה מאמר נפטרת <מחליצת> מביאת חבירתה. רבי זעורה בשם רבי ששת תני תמן דברי רבי שמעון שתייהן אסורות וקשיא קנה מאמר שתייהן מותרות. לא קנה מאמר אלא זיקה. וקשיא קנה זיקה שתייהן מותרות. לא קנה זיקה הראשונה אסורה והשנייה מותרת שמא זיקת ר' שמעון כמאמר דרבנן. כמה דרבנן אמרו המאמר קנה ומשייר. כן אמר זיקה קונה ומשיירת. וקשיא צד שקונה זיקה כנגדו אסור בצרה. צד שלא קנה זיקה כנגדו היתר בצרה. אמר שמו וכי מה נפשך בעריות מה כדון כהיא דאמר ר' אחא בשם ר' בון בר חייה כל יבמה שאין כולה לפנים צד הקנוי שבה נידון לשם ערוה וערוה פוטרת צרתה:

[דף י"א ע"ב]

הלכה ג משנה כלל אמרו ביבמה כל שהיא אסורה איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת אחותה שהיא יבמת' או חולצת או מתייבמת:

גמרא אמר ר' זעירא עד דאנן תמן אפקינן ארבע עשרה מן דעד אחותה שהיא יבמתה מתייבמת חוץ מבתו. דסלקינן להכא שמעינן הכא דתני ר' חייה. דתני ר' חייה בתו מאנוסתו נשואה לאחיו מאביו ולו אחות מאם מאיש אחר נשואה לאחיו השני ומת בלא בנים הרי זה אסור בבתו ומותר באחותה הדא היא אחותה כשהיא יבמתה מתייבמת. פשיטא הדא מילתא. איסור מצוה ואיסור קדוש' הלץ נפטרה צרתה. ובא עליה. רבי יוסה אמר איתפלגון ר' לעזר ור' יוחנן אמר לא נפטרה צרתה. ר' שמוי מחלף שמועה מסתברא על דרבי שמוי דבכל אתר ר' לעזר סמך לרבי חייה רבה דתני ר' חייה איסור מצוה איסור קדושה הלץ לה ובא עליה נפטרה צרתה:

הלכה ד משנה איסור מצוה שניות מדברי סופרים איסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל וכת ישראל למזור ולנתין:

גמרא איסור מצוה עריות מדברי סופרים מצוה מן התורה לשמוע את דברי סופרים. ואיסור קדושה אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. (ויקרא כא) וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב

[דף י"ב ע"א]

ואית דמהלפין אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. (ויקרא כו) אלה המצוות וכל שם מצוה אחת. ואיסור קדושה עריות מדברי סופרים. אמר רבי יודה בן פזי ולמה סמך הכתוב פרשת עריות לפרשת קידושין ללמדך שכל מי שהוא פורש מן העריות נקרא קדוש. שכן שונמית אומרת לאישה (מלכים ב ד) הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא. אמר רבי יונה קדוש הוא ואין תלמידו קדוש. רבי אבין אמר שלא הביט בה. ורבנן אמרין שלא ראה טיפת קרי מימיו. אמתיה דרבי שמואל בר רב יצחק אמרה מן יומי לא חמית מילה בישא על מגזי דמרי. כתיב (שם) ויגש גיחזי להדפה. מהו להדפה אמר רבי יוסי בן חנינה שנתן ידו בהוד שביופיה בין דדיה. מניין לשניות רבי חונא אמר (ויקרא יח) האל קשות מיכן שיש למטה מהן. ואלו הן השניות אם אביו אם אמו אשת אבי אביו. ואשת אבי אמו. אשת בן בנו ואשת בן בתו. אשת אחי אמו ואשת אחי אביו מאמו. תני רבי חנין אומר כולחון אין להן הפסק חוץ מאשת אבי אמו. בר קפרא אמר כולחון יש להן הפסק דבר קפרא מוסיף אם אביו אמו ואם אביו אביו. רב אמר כלת בנו יש לה הפסק. מה פליג. כלת בנו ממקום אחר באת. רב אמר זרע היוצא ממנו אסור. אמר רבי יוסי כי רבי בון טעם דרב אברהם אסור בכל נשי ישראל. שרה אסורה בכל אנשי ישראל. רב אמר זרע היוצא ממנו אסור. אמר רבי יוסי כי רבי בון טעם דרב אברהם אסור בכל נשי ישראל. שרה אסורה בכל אנשי ישראל. רב אמר כל שאילו נקיבה מן התורה אסורה כיוצא בו זכר אשתו אסורה אחות אביו נקיבה אסורה. אחי אביו זכר אשתו אסורה. אחות אמו נקיבה אסורה. אחי אמו זכר אשתו אסורה. בת בנו נקיבה אסורה. בן בנו זכר אשתו אסורה. בת בתו נקיבה אסורה. בן בתו זכר אשתו אסורה. אמר ר' יעקב דרומיאי קומי ר' יוסי אית לך אף תרתני. אמו תורה. אם אמו שנייה לה. אסרו אם אביו מפני אם אמו. אשת בנו תורה. אשת בן בנו שנייה לה. אסרו אשת בן בתו מפני אשת בן בנו. א"ר מתנייא אית לך אף תרתני אשת אביו תורה אשת אביו שנייה לה אסרו אשת אביו מפני אשת אביו אביו. אשת אחי אביו מאביו תורה. אשת אחי אביו מאמו שנייה לה. אסרו אשת אחי אמו מאמו מפני אשת אחי אביו מאמו.

מסכת הוריות פרק שני

בא אלו דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט: פר הבא על כל המצות, ופר יום הכפורים, ועשירות האיפה. לא פורע, ולא פורם. אבל פורם מלמטה, וההדיוט מלמעלה. אין מטמא לקרובין. ומצוה על הבתולה, ומזהר על האלמנה, ומחזיר את הרוצח, ומקריב אוגן ואינו אוכל. מקריב חלק בראש, ונוטל חלק בראש. וכל עבודת יום הכפורים - אינה כשרה אלא בו. ופטור על טמאת מקדש וקדשיו. וכלן נוהגין במרבה בגדים שעבר, חוץ מפר הבא על כל המצות. כלן אינן נוהגין במשוח מלחמה - חוץ מחמשה דברים שפרש הכתוב בפרשה. לא פורע, ולא פורם, ואין מטמא לקרובין, ומצוה על הבתולה, ומזהר באלמנה, ומחזיר את הרוצח; דברי רבי יהודה. וחקמים אומרים: אין מחזיר את הרוצח:

בב איזהו נשיא? [נשיא] ישראל, ולא נשיא שבט. נשיא ישראל ונשיא בית דוד - זה מביא לעצמו, וזה מביא לעצמו:

בג איזהו משיח? משוח בשמן המשחה. אין בין משוח בשמן המשחה למרבה בכגדים, אלא שהמרבה בכגדים - צריך להביא פר; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: אינו צריך להביא פר:

בד פר משיח ופר העדה - פר משיח קדם לפר העדה בכל מעשיו, הואיל ופר משיח מכפר, והעדה מתכפרת, מוטב שיקדים המכפר למתכפר, שנאמר (ויקרא טז, ו): "וכפר בעדו ובעד ביתו" וגו'. פר הבא על כל המצות - קדם לפר ושעיר של עבודת כוכבים. ופר ושעיר של עבודת כוכבים - קדם לשעיר של נשיא. ושעיר של נשיא - קדם לשעיר של יחיד. ושעיר של יחיד - קדם לכבשה של יחיד. שתי הלחם - קודמות לכבשים. העמר - קדם לכבש הקרב עמו. זה הכלל: הבא בגין היום - קדם לבא בגין הלחם:

בה הוא ואביו ורבו עומדין בשבי - הוא קדם לרבו, ורבו קדם לאביו, ואמו קודמת לכל אדם. איזהו רבו? רבו שלמדו תורה, לא שלמדו אומנות. ואיזה? זה שפתח לו תחלה. רבי מאיר אומר: רבו שלמדו חכמה, לא רבו שלמדו תורה. רבי יהודה אומר: כל שרב תלמודו ממנו. רבי יוסי אומר: כל שהאיר עיניו במשנתו:

בו האישי - קדם לאשה, להחיותו, להשיב אבדה. ואשה - קודמת לאיש, לכסות, ולהוציא מבית השבי. בזמן ששניהן עומדין בקלקלה - האישי קדם. מעשה שהלך רבי יהושע לרומי, אמרו לו: יש כאן תינוק אחד ירושלמי יפה עינים וטוב ראי עומד לקלון, הלך רבי יהושע לבדקו, כיון שהגיע לפתח, קרא את המקרא הזה (ישעיהו מב): מי נתן למשסה יעקב וישראל לבוזים. נענה אותו תינוק ואמר (שם): הלא ה' זו חטאנו לו וגו'. באותה שעה אמר רבי יהושע: מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ שאיני זו מכאן עד שאני פודה אותו בממון הרבה. פדאו בממון הרבה, ושגרו לארץ ישראל, ועליו נאמר (איכה ד, ב): "בני ציון היקרים המסלאים בפז" וגו':

בז מנין שכל השונה פרק אחד לחברו, מעלה עליו הכתוב כאלו הוא יצרו ורקמו והביאו לעולם? שנאמר (ירמיה טו, יט): "אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה", כאותו הפה שזרק נשמה באדם הראשון, כך כל המכניס בריה אחת תחת פנפי השכינה - מעלין עליו כאלו יצרו ורקמו והביאו לעולם. יקרה - התורה, שנאמר (משלי ג, טו): "יקרה היא מפנינים". ואומר (משלי כ, טו): "יש זהב ורב פנינים וכלי יקר שפתי דעת":

בח חכם - קדם למלך ישראל. מת חכם - אין לנו כיוצא בו. מת מלך ישראל - כל ישראל ראויים למלכות. המלך - קדם לכהן גדול, שנאמר (מלכים א, לג): "ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר

הדרן עלך תוספתא סדר גזיקין

מסכת קרבנות פרק ראשון

א. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן - כשרין, אלא שלא עלו לבצלים לשם חובה, חוץ מן הפסח ומן החטאת. הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן. רבי אליעזר אומר: אף האשם, הפסח בזמנו וחטאת והאשם בכל זמן. רבי אליעזר אומר: חטאת באה על חטאת, ואשם בא על אשמה, מה חטאת פסולה שלא לשמה אף אשם פסול שלא לשמו. אמר לו רבי יהושע: לא, אם אמרת בחטאת, שדמה נתן למעלה, לפיכך אם שחטה שלא לשמה - פסולה, תאמר באשם שדמו נתן למטה, ואם שחטו שלא לשמו - כשר, אף אשם שדמו נתן למטה, אם שחטו שלא לשמו - יהא פסול. אמר לו רבי יהושע: לא, אם אמרת בפסח שיש לו זמן קבוע, ואם שחטו שלא לשמו פסול, תאמר באשם שאין לו זמן קבוע? ואם שחטו שלא לשמו - כשר, ואמר לו רבי אליעזר: חטאת תוכיח, שאין לה זמן קבוע, ואם שחטה שלא לשמה - היא פסולה, אף אשם שאין לו זמן קבוע, אם שחטו שלא לשמו - יהא פסול. אמר לו רבי יהושע: נחזור חלילה. חזר רבי אליעזר ואמר: אף חטאת היא ואשם היא, מה חטאת פסולה שלא לשמה אף אשם פסול שלא לשמו. אמר לו רבי יהושע: בחטאת הוא אומר: "ושחט אותה לחטאת" - שתהא שחיטתה לשם חטאת, בפסח הוא אומר (שמות יב, כו): "זבח פסח הוא לה" - שתהא זבחה לשם פסח, אבל אשם, אינו אומר "אשם הוא", אלא בשעת הקטר חלבים, הוא עצמו אף על פי שלא הקטיר חלבו - כשר.

ב. אשם בן שנה שהביאו בן שתיים, ובן שתיים שהביאו בן שנה, או ששחטו מחסר

לי" וגו'. בהן גדול קדם לנביא, שנאמר (שם א, לד): "ומשח אותו שם צדוק הכהן ונתן הנביא" - הקדים צדוק לנתן. ואומר (זכריה ג, ח): "שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך היושבים לפניך" וגו'. יכול בני אדם הדיוטות היו? תלמוד לומר: "כי אנשי מופת המה", אין מופת אלא נביא, שנאמר (דברים יג, ב): "ונתן אליך אות או מופת":

ב. ט. משוח בשמן המשחה - קודם למרבה בגדים. מרבה בגדים - קודם למשוח מלחמה. משוח מלחמה - קדם לסגן. סגן - קודם לראש משמר. ראש משמר - קדם לקדם לראש בית אב. ראש בית אב - קדם למרבל. קדם לגזבר. גזבר - קדם לכהן הדיוט. כהן הדיוט - קדם ללוי. לוי - קדם לישראל. ישראל - לממזר. ממזר - לנתין. נתין - לגר. גר - לעבד משחרר. אימתי? בזמן שפלן שוין, אבל אם היה ממזר תלמיד חכם, וכהן גדול עם הארץ - ממזר תלמיד חכם קדם לכהן גדול עם הארץ, שנאמר (משלי ג, ט): "יקרה היא מפנינים וכל חפציה לא ישוו בה" ! רבי שמעון בן אלעזר אומר: בדין הוא שיקדים עבד משחרר לגר, מפני שזה גדל בקדשה, וזה שלא בקדשה, אלא מפני שזה היה בכלל ארור, וזה לא היה בכלל ארור:

ב. י. מפני מה הכל קופצין לישא את הגיורת, ואין הכל קופצין לישא את המשחררת? מפני שהגיורת - היתה בחזקת משמרת, ושפחה משחררת - היתה בחזקת מפקרת. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: מפני שמצין לקללה בפי כל הבריות. מפני מה הכל נשאלין על העבד? מפני שעסקו רע עם הבריות:

ב. יא. (תהלים קלה, יט): "בית ישראל ברכו את ה', [בית אהרן ברכו את ה'], בית הלוי ברכו את ה', ויא' ה' ברכו את ה'". נמצאו: ישראל - מברכין אחת. בית אהרן - שתיים. בית הלוי - שלש. ישראל ויא' ה' - מברכין ארבע:

בימינו ובשמאלו כְּאֶחָד - פְּסוּל. רבי שמעון מכשיר. היתה שמאל מסייעת את הימין - הכל מודים שהוא כשר. היה רבי שמעון אומר: כל שְׁנָאֵמַר בו יד - טעון ימין, וְכֵל שְׁלֵא נֵאָמַר בו יד - אין טעון ימין. כל שְׁנָאֵמַר בו 'אֶצְבַּע' - טעון ימין, וְכֵל שְׁלֵא נֵאָמַר בו 'אֶצְבַּע' - אין טעון ימין. רבי אֶלְעָזָר בר רבי שמעון אומר: כל שְׁנָאֵמַר בו מִתְּנָת יד, שְׁנָה בִּמְתָנָה - פְּסוּל. בְּקִבְלָה - כְּשֵׁר. וְכֵל שְׁנָאֵמַר בו קִבְלַת יד, שְׁנָה בְּקִבְלָה - פְּסוּל. בִּמְתָנָה - כְּשֵׁר. קֵבֵל הִכְהִיז, קֵבֵל הַכְּשֵׁר, קֵבֵל בִּימִינוֹ, קֵבֵל בְּכָלִי הַקָּדֵשׁ, קֵבֵל כְּשֵׁר חִזֵּר וְקֵבֵל פְּסוּל, קֵבֵל בְּשִׂמְלָה, קֵבֵל בְּכָלִי חַל - פְּסוּל. קֵבֵל הַכְּשֵׁר וְזָרֵק הַפְּסוּל, קֵבֵל הַפְּסוּל וְזָרֵק הַכְּשֵׁר - פְּסוּל.

ו. דָּרַשׁ רבי עקיבא: מניין לקבלת הַדָּם שְׁלֵא תִּהְיֶה אֵלָּא בְּכֹהֵן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרֵת? תִּלְמוּד לומר (ויקרא ט, ט): "והקרבנו בני אהרן את הַדָּם אֵלֵינוּ"! יכול זו זריקה, כִּשְׁהוּא אומר: "וְזָרֵקוּ" - זו זריקה אֲמִירָה, הֵא אֵינוּ אומר כָּאֵן "והקרבנו" אֵלָּא זו קְבִלָה, מְקִישׁ קְבִלָה לְזָרִיקָה, מֵה זָרִיקָה בְּכֹהֵן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרֵת, אִף בְּקִבְלָה בְּכֹהֵן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרֵת. וְלֵהֲלֹץ הוּא אומר: "וּמִשְׁחַת אוֹתָם וְכִהְנוּ לִי", מֵה כֹהֵן הָאָמֹר לְהֹלֵץ בְּכֹהֵן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרֵת, אִף כֹהֵן הָאָמֹר כָּאֵן כֹהֵן תְּמִים וּבְכָלִי שְׂרֵת. אָמַר לוֹ רבי טרפון: עֲקִיבָה! עַד מָתִי אֵתָּה מְגַבֵּב וּמְבִיא עֲלֵינוּ? אֶקְפָּח אֶת בְּנֵי אִם לֹא הִפְרַשׁ שְׁמַעְתִּי בֵּין קִבְלָה לְזָרִיקָה, וְאֵתָּה הַשּׁוֹתֶה קִבְלָה לְזָרִיקָה. אָמַר לוֹ: תִּרְשָׁנִי לומר לפניך מֵה שְׁלַמְדַּתְּנִי? אָמַר לוֹ: אָמֹר! אָמַר לוֹ: קִבְלָה, לֹא עֲשֵׂה בֵּהּ מִחֻשְׁבָּה כְּמַעֲשֵׂה. זָרִיקָה, עֲשֵׂה בֵּהּ מִחֻשְׁבָּה כְּמַעֲשֵׂה. הַמְקַבֵּל בַּחוּץ - כְּשֵׁר. הַזּוֹרֵק בַּחוּץ - פְּסוּל. קִבְלוּהוּ פְּסוּלִין - אין חֵיבִין עֲלָיו. זָרְקוּהוּ - פְּסוּלִין - חֵיבִין עֲלָיו. אָמַר לוֹ: הַעֲבֹדָה! שְׁלֵא הִטִּיתָה יָמִין וּשְׂמָאל. אֲנִי שְׁמַעְתִּי וְלֹא הָיָה לִי לְפָרֵשׁ, וְאֵתָּה דוֹרֵשׁ וּמְסַכֵּים לְהִלְכָה, הֵא כֹל הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּךָ כְּפּוֹרֵשׁ מִחֵינִי.

ז. דָּם פֶּרֶת חֲטָאת, שׁוֹחֵט בִּימִינוֹ וּמְקַבֵּל בְּשִׂמְלָלוֹ, וּמִזֵּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית, וְאִם שְׁנָה -

זָמַן בְּבַעֲלִים - תִּעֲבֹר צוּרְתוֹ וַיֵּצֵא לְבֵית הַשְּׂרָפָה. עולת נזיר ועולת יולדת, ועולת מצרע ששחטן בני שנים עשר חדש יום אַחֲרֵי, או ששחטן מִחֶסֶר זָמַן בְּבַעֲלִים, וְעוֹלִין עַל גְּבֵי מִזְבֵּחַ וּטְעוּנִין נֹסְכִים, אֵלָּא שְׁלֵא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה. זֶה הוּא כָּלְלוֹ שֶׁל דָּבָר: כֹּל שְׁאִינוּ פּוֹסֵל בְּעוֹלַת נְדָבָה - אֵינוּ פּוֹסֵל בְּעוֹלָה, וְכֹל הַפּוֹסֵל בְּחֲטָאת - פּוֹסֵל בְּאֶשׁ, חוּץ מִן הָאֶשׁ שְׁשַׁחְטוּ שְׁלֵא לְשִׁמוֹ.

ג. כְּבָשִׂים שְׁשַׁחְטוּן לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְנִמְצְאוּ אֵילִים - עָלוּ לְצַבּוֹר לְשֵׁם אֵילִים. אֵילִי צַבּוֹר שְׁשַׁחְטוּן לְשֵׁם אֵילִים, וְנִמְצְאוּ כְּבָשִׂים, עָלוּ לְצַבּוֹר לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְהִשָּׂאָר יַעֲלוּ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וּטְעוּנִין נֹסְכִין.

ד. שַׁחְטוּ לְשִׁמוֹ, וּמִלְקוֹ שְׁלֵא לְשִׁמוֹ - כְּשֵׁר, שְׁכָבֵר הַכְּשֵׁר בְּשַׁחֲטָה, חוּץ לְמִקּוּמוֹ - פְּסוּל וְאֵין בוֹ כֶּרֶת, חוּץ לְזִמְנוֹ - פְּגוּל וְחֵיבִים עָלָיו כֶּרֶת. חוּץ לְמִקּוּמוֹ וְחוּץ לְזִמְנוֹ - פְּסוּל וְאֵין בוֹ כֶּרֶת, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְכַשֵּׁר בְּהַלּוּף. וְכֵן בַּחוּץ לְזִמְנוֹ וְחוּץ לְמִקּוּמוֹ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מְצָאֵנִי יוֹסֵי בְּרַבִּי בְּצִידוֹ, וְאָמַר לִי: הַלּוּף, שְׁהָיָה רַבִּי מְאִיר פּוֹסֵל בוֹ, מֵה אֵתָּה בוֹ, אֲמַרְתִּי לוֹ: מְכַשֵּׁר אֲנִי. אָמַר לִי: מְאִיזָה טַעַם? אֲמַרְתִּי לוֹ: לְפִי שְׂאִי אֶפְשֵׁר לְעַבּוּדָה שְׁלֵא שַׁחְטָה, וְשְׁלֵא קִבְלָה וְשְׁלֵא זָרְקָה, אֲבָל אֶפְשֵׁר שְׁלֵא בְּהַלּוּף. רַבִּי אֶלְעָזָר אומר: כֹּל הַלּוּף שְׁעַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ - פּוֹסֵל בְּעַבּוּדָה, וְכֹל הַלּוּף שְׂאִין עַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ - אֵינוּ פּוֹסֵל בְּעַבּוּדָה. אֵיזָהוּ הַלּוּף שְׁעַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ? שַׁחְטוּ וְקֵבֵל לֵילֵךְ, וְלִזְרֹקוֹ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, וּבִשְׁעַת הַלּוּכוֹ חֹשֵׁב עָלָיו - זֶה הַלּוּף שְׁעַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ. אֲבָל שַׁחֲטוּ, וְקֵבֵל לֵילֵךְ לְהַנִּיחוֹ בְּמִקּוּם אַחֵר, וּבִשְׁעַת הַלּוּכוֹ חֹשֵׁב עָלָיו - זֶה הוּא הַלּוּף שְׂאִין עַבּוּדָה צְרִיכָה לוֹ.

ה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר אומר: אֶפְלוּ רִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבֵי הַרְצָפָה - פְּסוּל. רִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבֵי הַרְצָפָה, וְרִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבֵי הַלְבָנָה, רִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבֵי הַרְצָפָה, וְרִגְלוֹ אַחַת עַל גְּבֵי הַכְּלִי, שְׂאֵם יִנְטֵל הַכְּלִי וְיִכּוֹל לְעַמֵּד בְּפָנָי עֲצָמוֹ - כְּשֵׁר, וְאִם לֹא - פְּסוּל. קֵבֵל

מסכת קרבנות פ"ק שני

א. השוחט הזבח לזרק דמו בחוץ, או מקצת דמו בחוץ, להקטיר אמוריו בחוץ, או כזית מאמוריו בחוץ, לאכל בשרו בחוץ, או כזית מבשרו בחוץ - פסול ואין בו כרת. וכן אתה אומר בערלים וטמאים. כיצד? השוחט את הזבח על מנת שיזרקו ערלים וטמאים בחוץ, או מקצת דמו בחוץ, על מנת שיקטירו ערלים וטמאים את אמוריו בחוץ, או כזית מאמוריו בחוץ - פסול ואין בו כרת. לזרק דמו למחר, או מקצת דמו למחר, להקטיר את אמוריו למחר, או כזית מאמוריו למחר, לאכל בשרו למחר, או כזית מבשרו למחר - פגול וחיבין עליו כרת. וכן אתה אומר בערלים וטמאים, כיצד? השוחט את הזבח, על מנת שיזרקו ערלים וטמאים את דמו למחר, או מקצת דמו למחר, על מנת שיזרקו ערלים וטמאים את דמו למחר, או כזית מאמוריו למחר, על מנת שיאכלו ערלים וטמאים את בשרו למחר, או כזית מבשרו למחר - פגול וחיבין עליו כרת.

ב. השוחט את העולה לזרק את דמה בחוץ, או מקצת דמה בחוץ, לאכול בשרה בחוץ, או כזית מבשרה בחוץ - פסולה, ואין בה כרת. וכן אתה אומר בערלים וטמאים. השוחט את הזבח לאכול כזית מעור האליה חוץ למקומה - פסול, ואין בה כרת. חוץ לזמנה - פגול וחיבין עליו כרת. רבי אלעזר בן יהודה איש אוכלים אמר משום רבי יעקב, וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר עכוס אומר משום רבי שמעון: אחד עור שתחת האליה, ואחד עור הראש של העגל הרך, ועור פרסות בהמה דקה, וכל ההצלקין בעור הבשר חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת. חוץ לזמנו - פגול, וחיבין עליו כרת. כל הזבחים ששחטן שלא לשמן, קבל והלך וזרק חוץ לזמנו, או ששחטן חוץ

פסול. רבי יהודה אומר: בימינו היה שוחט ונותן את הפסין לפניו, או לזה שעומד בצדו ומקבלו בימינו, ומערה בשמאלו, ומזה באצבע הימנית, ואם שנה - פסול. היות שברפה, הין שלא לשמן, או שאין מכוונות, או שחפר אחת מהן שטבל אחת והיה שתיים, או שטבל שתיים, והיה אחת - הרי אלו פסולות. היות שבמצרע, שהין שלא לשמן שאין מכוונות - הרי אלו כשרות. דם אשמו של מצורע - מקבל בימינו ומערה בשמאלו, ומזה באצבע הימנית. ואם שנה - פסול. פנה משמאלו לימינו, וערה לשמאלו, וחזר והיה בימינו - פסול, לא מפני ששנה - פסול, אלא שחפר הלוג טפה כל שהוא.

ח. דם כל הנתנין למעלן, שנתנן שלא כדרךן, או שאין מכוונות - הרי אלו כשרין. דם הנתנין למגען, שנתנן שלא כדרךן, או שמכון שלא כנגד היסוד - הרי אלו פסולין. דם כל הנתנין למעלן, מקצת כלי ונותן ביד, ואם נתן בכלי - פסול. לג שמן של מצרע, נוטל בימינו ומקבל בשמאלו, ומזה באצבע הימנית. ואם שנה - פסול. אכל בעוף אינו כן, אלא שבעולת העוף ממה מעצמו, ובהטאת העוף - מזה וממה מעצמו. כלן שקבלו ביד והזיה בכלי, בכלי והזיה ביד - הרי אלו פסולין. הקטר חלבין ואמורין ועצים, שנתנן על גבי האישים, בין ביד בין בכלי, בין בשמאלו בין בימינו - הרי אלו כשרין. היין שנסכו בקסוה, הקמץ והלבונה, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים שקדשו בכלי, שנתן על גבי האישים, בין ביד בין בכלי, בין בימין בין בשמאל - הרי אלו כשרין. וכלן שנסכו בקסוה ונסכו בהין - כשר. ביד ובכלי חל - פסול. אחד נסוף המים, ואחד נסוף היין, שנסכו בין בהין בין בקרקעות, בין בקסוה בין במניקות - הרי אלו כשרין.

¹ הינו להקטיר.

לְזַמְנָן, קַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק שְׁלֵא לְשַׁמְן - פִּגּוּל וְחִיבִין עָלָיו כְּרַת, וּבִלְבָד שִׁיקָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. כִּיצַד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ? שְׁחַט בְּשִׁתִּיקָה וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְזַמְנוֹ, אוֹ שְׁשַׁחַט חוּץ לְזַמְנוֹ, וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק בְּשִׁתִּיקָה, אוֹ שְׁשַׁחַט וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְזַמְנוֹ - זֶה הוּא שִׁיקָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. כִּיצַד לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ? שְׁחַט חוּץ לְמִקְוָמוֹ, וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְזַמְנוֹ, אוֹ שְׁשַׁחַט חוּץ לְזַמְנוֹ, וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְמִקְוָמוֹ וְלַזַּמְנוֹ, אוֹ שְׁשַׁחַט וְקַבֵּל הִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְמִקְוָמוֹ, בֵּין שְׁהִקְדִים מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם, וּבֵין שְׁהִקְדִים מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף בְּזֶה הַקְּדִים מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם - פִּגּוּל וְחִיבִין עָלָיו כְּרַת. הַקְּדִים מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. כִּיצַד קִדְמָה מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם? שְׁחַטוּ חוּץ לְזַמְנוֹ, קַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְמִקְוָמוֹ. כִּיצַד קִדְמָה מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן? שְׁחַט חוּץ לְמִקְוָמוֹ וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְזַמְנוֹ. הַפֶּסֶח וְהַחֲטָאִת שִׁשְׁחָטָן שְׁלֵא לְשַׁמְן, [וְקַבֵּל וְהִלֵּךְ וְזָרַק חוּץ לְזַמְנוֹ] - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת, מִפְּנֵי שְׁלֵא קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמַצּוֹתוֹ. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח, לְאָכַל בְּשָׂרוֹ לְחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו לְמַחֵר, לְאָכַל בְּשָׂרוֹ לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו לְחוּץ, בֵּין שְׁהִקְדִים מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם, וּבֵין שְׁהִקְדִים מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף בְּזֶה הַקְּדִים מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם - פִּגּוּל וְחִיבִין עָלָיו כְּרַת. הַקְּדִים מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת.

ג. כָּל הַזֶּבְחִים שִׁשְׁחָטָן חוּץ לְזַמְנוֹ, אוֹ שִׁקְבְּלוּ פְּסוּלִין אֶת הַדָּם, וְזָרְקוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אוֹ שִׁלְן הַדָּם וְזָרְקוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אוֹ שִׁיַּאֲ

הַדָּם חוּץ לְקַלְעִים, וְזָרְקוּהוּ בְּשִׁתִּיקָה, אוֹ חוּץ לְזַמְנוֹ - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית בַּחוּץ, וְכֵן כְּזֵית בְּפָנִים לְהַקְטִיר כְּזֵית מֵאֲמֹרָיו בְּפָנִים, וְכְזֵית בַּחוּץ - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית בַּחוּץ, וְכְזֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּזֵית הַיּוֹם, וְכְזֵית לְמַחֵר - פִּגּוּל וְחִיבִין עָלָיו כְּרַת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּחֻצֵי זֵית בַּחוּץ, וְכְחֻצֵי זֵית בְּפָנִים, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּחֻצֵי זֵית בַּחוּץ, וְכֵן לְמַחֵר - כָּשֶׁר. וְכֵן לְמַחֵר - כָּשֶׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח, לְאָכַל חֻצֵי זֵית מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, וְחֻצֵי זֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּחֻצֵי זֵית הַיּוֹם וְכְחֻצֵי זֵית לְמַחֵר, בֵּין שְׁהִקְדִים מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם, בֵּין שְׁהִקְדִים מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף בְּזֶה אִם הַקְּדִים מַחְשֶׁבֶת זְמַן לְמַחְשֶׁבֶת מְקוֹם - פִּגּוּל וְחִיבִין עָלָיו כְּרַת. הַקְּדִים מַחְשֶׁבֶת מְקוֹם לְמַחְשֶׁבֶת זְמַן - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח, לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּחֻצֵי זֵית בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּחֻצֵי זֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּחֻצֵי זֵית בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּחֻצֵי זֵית לְמַחֵר - כָּשֶׁר. שְׂאִין אֲכִילָה וְהַקְטֵרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל אֲכִילָה וְאֲכִילָה, הַקְטֵרָה וְהַקְטֵרָה - מִצְטָרְפוֹת זֶה עִם זֶה. כִּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּזֵית בַּחוּץ, כְּזֵית לְמַחֵר, לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּזֵית בַּחוּץ, כְּזֵית לְמַחֵר - פְּסוּל וְאִין בּוֹ כְּרַת, מִפְּנֵי שְׂאֲכִילָה וְאֲכִילָה, הַקְטֵרָה וְהַקְטֵרָה - מִצְטָרְפוֹת זֶה עִם זֶה.² הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח, לְאָכַל מִבְּשָׂרוֹ כְּחֻצֵי זֵית לְמַחֵר, וּבִשְׁעַת זְרִיקָה חָשַׁב עוֹד לְהַקְטִיר מֵאֲמֹרָיו כְּחֻצֵי זֵית לְמַחֵר - פִּגּוּל וְחִיבִין עָלָיו כְּרַת, מִפְּנֵי שִׁשְׁחָטָהּ וְזָרְקָהּ מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפָגֵל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבֶח, לְאָכַל

² פֶּרוּשׁ: שְׂאֵם לֹא הָיוּ מִצְטָרְפִין הֵיָה כָּשֶׁר (הַגֵּר"א).

מבשרו פחות מכזית, למחר - כשר, שאין פחות מכזית, מפגל ופוסל בכל מקום.

ד. השוחט את הזבח, לאכל אמוריו, ולהקטיר בשור, לאכל דבר שאין דרכו לאכל, ולהקטיר הדבר שאין דרכו להקטיר - כשר. ורבי יהודה פוסל, להניח את דמו, ואת אמוריו למחר, או להוציא לחוץ - כשר. ורבי יהודה פוסל. רבי אלעזר אומר: רבי אליעזר פוסל ורבי יהושע מכשיר. אמר להן רבי יהודה: מה אם הניח את הדם למחר - אינו פוסל. וחכמים אומרים: זה וזה כשר, אין לה שפוסל אלא מחשבת אכילה והקטרה, וזריקת דמים. אמר רבי: כשהלכתי למצות מדותי אצל רבי אליעזר בן שמוע מצאתי יוסף הבבלי יושב לפניו והיה חביב לו ביותר עד לאחת. אמר לו: רבי! השוחט את הזבח להניח מדמו למחר מהו. אמר לו: כשר. ערבית? אמר לו: כשר. שחרית? אמר לו: כשר. צהרים? אמר לו: כשר. מנחה? אמר לו: כשר, אלא שרבי אליעזר פוסל. צהבו פניו של יוסף הבבלי. אמר לו: יוסף! כמדמה אני שלא כוננו שמועתנו עד עתה. אמר לו: רבי! הן, אלא שרבי יהודה פוסל שנה לי והחזרתי על כל תלמידי ובקשתי לי חבר ולא מצאתי, עכש ששנית לי פסול החזרת לי אבדתי, זלגו עיניו של רבי אליעזר בן שמוע דמעות. אמר: אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבים עליכם ביותר, קרא עליו המקרא הזה (תהלים קיט, צז): "מה אהבתי תורתך כל היום שיחתתי וגו", מפני שרבי יהודה בנו של רבי אלעזר ורבי אלעזר תלמידו של רבי אליעזר, לפיכך שנה לו משנת רבי אליעזר.

פגול, וחיבין עליו כרת. כל הזבחים ששחטן אחד מן הפסולין - הרי אלו כשרים, לפיכך אם חשב עליו חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת. חוץ לזמנו - פגול וחיבין עליו כרת. כיצד? השוחט את הזבח על מנת שיזרקו ערלים וטמאים את דמו, על מנת שיזרקו ערלים וטמאים את אמוריו, על מנת שיאכלו ערלים וטמאים את בשור - כשר, לפיכך אם חשב עליו חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת. חוץ לזמנו - פגול וחיבין עליו כרת.

ב. קבל הכהן, קבל הכשר, קבל בימינו, קבל בכלי הקדש - כשר, לפיכך אם חשב עליו חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו - פגול וחיבין עליו כרת. חשב לתן את הנתנין למטה למעלה, ואת הנתנין למעלה למטה, את הנתנין בפנים בחוץ ואת הנתנין בחוץ בפנים - כשר, לפיכך אם חשב עליו חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו - פגול וחיבין עליו כרת. כל הזבחים שקבל דמן אחד מן הפסולין - הרי הוא פסול, לפיכך אם חשב עליו, בין חוץ למקומו בין חוץ לזמנו - אין בו משום פגול.

ג. הפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן - הרי הן פסולין, לפיכך אם חשב עליהן בין חוץ לזמנו ובין חוץ למקומן - אין בהן משום פגול. אחד הפסח וחטאת, ואחד כל הזבחים, שקבל דמן זר ואונן וטבול יום, מחסר בגדים ומחסר כפורים, ושלא רחוק ידים ורגלים, ערל, טמא, יושב ועומד על גבי כלי, על גבי בהמה, על גבי רגלי חברו - פסול, לפיכך אם חשב עליו, בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו - אין בו משום פגול.

מסכת קרבנות פרק שלישי

א. כל הזבחים ששחטן שלא לשמן - הרי אלו כשרין, לפיכך אם חשב עליו חוץ למקומו - פסול, ואין בו כרת חוץ לזמנו -

יִקְבַּל זֶר קָבַל פְּסוּל קָבַל בְּשִׂמְלָה קָבַל בְּכָלִי חוּל פְּסוּל לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לְזַמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - אֵין בּוֹ מִשׁוּם פְּגוּלָה. נָתַן אֶת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים וְאֵת הַנִּתְּנִין בַּפְּנִים בַּחוּץ - פְּסוּל. לְפִיכָף אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לְזַמְנוֹ וּבֵין חוּץ לְמִקְוֵמוֹ - אֵין בּוֹ מִשׁוּם פְּגוּלָה. זֶה הַכֹּלֶל, אֵין הַזְּבַח נִפְסַל אֲלֵא בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים - בְּשַׁחֲטָה, וּבִמְתֵן כְּלִי, וּבַהֲלוּף, וּבִזְרִיקָה, מוֹסֵף עָלֶיהֶן הַפֶּסַח וְהַחֲטָאת שֶׁשָּׁחַטְן שְׂלֵא לְשִׁמְן, וּמוֹסֵף עָלֶיהֶן הַזְּבַח שֶׁהוּא נִפְסַל בְּמַחֲשָׁבָה בְּעֶרְלִים וּבִטְמָאִים.

ד. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשָּׁחַטְן הִרְאִשׁוֹן בְּשִׁתִּיקָה וְהַשְּׂנִי חוּץ לְזַמְנוֹ, אֵף עַל פִּי שִׁזָּה שֶׁחָטַט בְּשִׁתִּיקָה וְזָרַק אֶת הַדָּם - פּוֹסֵל. הַפֶּסַח וְהַחֲטָאת שֶׁשָּׁחַטְן הִרְאִשׁוֹן לְשִׁמְן וְהַשְּׂנִי שְׂלֵא לְשִׁמְן, אֵף עַל פִּי שִׁזָּה שֶׁחָטַט לְשִׁמְן וְזָרַק אֶת הַדָּם - פְּסוּל. זֶה הוּא כְּלָלוֹ שֶׁל דְּבָר: כָּל הַנִּפְסָל בְּמַחֲשָׁבָה, בֵּין שֶׁעַל הִרְאִשׁוֹן חָשַׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חָשַׁב - פְּסוּל, אֵף עַל פִּי שִׁישׁ דָּם הַנִּפְשׁ בְּכוֹס אַחַר - פְּסוּל. כָּל הַנִּפְסָל בְּמַעֲשֵׂה, בֵּין שֶׁעַל הִרְאִשׁוֹן חָשַׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חָשַׁב - פְּסוּל, אִם יֵשׁ דָּם הַנִּפְשׁ בְּכוֹס אַחַר, יִחְזֹר וְיִקְבַּל - כָּשֶׁר. קָבַל הַזֶּר, קָבַל הַפְּסוּל, קָבַל בְּשִׂמְלָה, קָבַל בְּכָלִי חוּל - פְּסוּל. אִם יֵשׁ דָּם הַנִּפְשׁ בְּכוֹס אַחַר, יִחְזֹר וְיִקְבַּל - כָּשֶׁר. קָבַל בְּכָלִי קֹדֶשׁ וְנָתַן בְּכָלִי חוּל - יִחְזֹר וְיִקְבַּל בְּכָלִי קֹדֶשׁ. נָתַן אֶת הַנִּתְּנִין לְמִטְּוֶן לְמַעַלְוֶן, וְאֵת הַנִּתְּנִין לְמַעַלְוֶן לְמִטְּוֶן, אֵת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ, וְאֵת הַנִּתְּנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים - פְּסוּל. אִם יֵשׁ דָּם הַנִּפְשׁ בְּכוֹס אַחַר, יִחְזֹר וְיִקְבַּל - כָּשֶׁר.

ה. יֵשׁ מִהֶן מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפַגְּלִין, מִתְּפַגְּלִין וְלֹא מִפְּגָלִין, מִפְּגָלִין וּמִתְּפַגְּלִין, לֹא מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפַגְּלִין. אֵלוֹ שֶׁהֵן מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפַגְּלִין: שֶׁחֲטָה, קָבַל וְהִלוּף. כִּיצַד? שֶׁחָטַט קָבַל וְהִלוּף עַל מְנַת לְהַקְטִיר אֲמוּרִין

לְמַחֵר - הִרִי אֵלוֹ מִפְּגָלִין. כִּיצַד אֵין מִתְּפַגְּלִין? שֶׁחָטַט עַל מְנַת לְקָבַל, וְקָבַל עַל מְנַת לְהִלוּף לְמַחֵר - הִרִי אֵלוֹ אֵין מִתְּפַגְּלִין. וְאֵלוֹ שֶׁהֵן מִתְּפַגְּלִין וְלֹא מִפְּגָלִין: שִׁירֵי הַדָּם וְהַקְטִיר אֲמוּרִין וְאֲכִילַת בֶּשֶׂר. כִּיצַד? שֶׁחָטַט לְשִׁפּוּף שִׁירֵי הַדָּם, עַל מְנַת לְהַקְטִיר אֲמוּרִין וְלֹא כָּל מִן הַבֶּשֶׂר לְמַחֵר - הִרִי אֵלוֹ מִתְּפַגְּלִין. כִּיצַד אֵין מִפְּגָלִין? שִׁפּוּף שִׁירֵי הַדָּם עַל מְנַת לְהַקְטִיר אֲמוּרִין, וְהַקְטִיר אֲמוּרִין עַל מְנַת לְאָכַל מִן הַבֶּשֶׂר לְמַחֵר - הִרִי אֵלוֹ אֵין מִפְּגָלִין. זְרִיקָה מִפְּגָלַת וּמִתְּפַגְּלַת, כִּיצַד הִיא מִפְּגָלַת? שֶׁחָטַט קָבַל וְהִלוּף עַל מְנַת לְזָרַק אֶת הַדָּם לְמַחֵר - הִרִי זֶה מִפְּגָלַת. כִּיצַד מִתְּפַגְּלַת? זָרַק אֶת הַדָּם עַל מְנַת לְשִׁפּוּף שִׁירֵי הַדָּם, לְהַקְטִיר אֲמוּרִין לְאָכַל מִן הַבֶּשֶׂר לְמַחֵר - הִרִי זֶה מִתְּפַגְּלַת. אֵלוֹ לֹא מִפְּגָלִין וְלֹא מִתְּפַגְּלִין: הַעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַקְרָנִים, וְהַטְּלָפִים, וְצִמְרֵי שִׁבְרָאשִׁי כְּבָשִׂים, וְשִׁעִיר שְׁבֻזָּקוֹן הַתִּיּוֹשִׁים, וְצִמְרֵי תוֹרִין וּמִזְרָאת הָעוֹף, וְהַנוֹצָה, וְהָעוֹר, הָאֵבֶר, וְהָאֵלֶל, וְהַשְּׁלִיל, וְהַשְּׁלִיא - כָּל אֵלוֹ אֵין מִפְּגָלִין אֶת הַזְּבַח, לֹא חוּץ לְזַמְנוֹ וְלֹא חוּץ לְמִקְוֵמוֹ, וְאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסְלַת בְּהֵן מִשׁוּם פְּגוּלָה. וְהַמַּעֲלָה אוֹתָן בַּחוּץ - פְּטוּר.

מִסְכַּת קָרְבָּנוֹת פָּרָק רְבִיעִי

א. רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם אֵין דָּם - אֵין בְּשֶׁר, אִם אֵין בְּשֶׁר - אֵין דָּם. רְבִי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: דָּם אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּשֶׁר. כִּיצַד? נִטְמָא הַדָּם אוֹ שֶׁנִּשְׁפָּף, אוֹ שֶׁיֵּצֵא חוּץ לְקַלְעִים - הַבְּשֶׁר תֵּעָבֵר צוֹרְתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. נִטְמָא בְּשֶׁר אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיֵּצֵא חוּץ לְקַלְעִים. רְבִי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִזְרַק אֶת הַדָּם. רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִזְרַק, אִם יִזְרַק אֶת הַדָּם, בֵּין בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזִּיד - מוֹדָה רְבִי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהֲרָצָה. רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: הִרִי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כז): "וְעֵשִׂית עֲלֵתֶיךָ הַבְּשֶׁר וְהַדָּם". אִם אֵין דָּם - אֵין בְּשֶׁר, אִם אֵין בְּשֶׁר

³ הַגֵּר"א מוֹחֵק אֶת כָּל מֵה שֶׁבְּסוּגָרִים הַמְּרַבְּעוֹת.

בשתיקה - הכל מודים שאין מועלין בבשר קדשי קדשים, אבל מועלין באמורי קדשים קלים, וחיבין עליהן משום נותר ומשום טמא, שהציץ מרצה על הטמאים ואינו מרצה, לא על הלן ולא על היוצא.

ג. שחט בשתיקה ויצא הדים חוץ לקלעים וזרקו חוץ לזמנו, או ששחט חוץ לזמנו ויצא הדים חוץ לקלעים וזרקו חוץ לזמנו - הרי הוא כמות שהיה. מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חיבין עליו משום פגול. נטמא הדים וזרקו חוץ לזמנו - עדין מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, אבל חיבין עליו משום פגול, שהציץ מרצה על הטמא ואין מרצה לא על הלן ולא על היוצא. שחט בשתיקה ויצא בשר חוץ לקלעים, וזרק את הדים חוץ לזמנו, או ששחט חוץ לזמנו, רבי אליעזר אומר: הרי זה כמות שהיה, מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חיבין עליהם משום פגול. רבי עקיבא אומר: הרצה הציץ על היוצא, ועדין מועלין בבשר קדשי קדשים, ואין מועלין באמורי קדשים קלים וחיבין עליהם משום פגול. נטמא הבשר וזרק את הדים חוץ לזמנו - הכל מודים שעדין מועלין בבשר קדשי קדשים, ואין מועלין באמורי קדשים קלים, אבל חיבין עליהן משום פגול, שהציץ מרצה על הטמאים, ואינו מרצה לא על הלן ולא על היוצא.

ד. רבי אליעזר בן יעקב: אומר דבר אחד מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל. בית שמאי אומרים: שתי מתנות ממשירות ומפגלות בחטאת, ומתנה אחת בכל הזבחים. בית הלל אומרים: אחד חטאת ואחד כל הזבחים מתנה אחת ממשירות ומפגלות. כיצד? נתן אחת בשתיקה ונשפך הדים, בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין. שתיים בשתיקה ונשפך הדים, הכל

- אין דם. אומר לו רבי אליעזר: הרי הוא אומר (שם): "ודם זבחיך ישפך", אף על פי שאין הבשר. מה אני מקים "הבשר והדם"? מקיש בשר לדם, מה הדים בזריקה - אף הבשר בזריקה. יכול יהא זורק ודובק? תלמוד לומר (ויקרא א, יב): "ועורף הכהן אתם" - זורק ועורף ולא זורק ודובק.

ב. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתיר מהן כזית בשר וכזית חלב - זורק את הדים. כחצי זית בשר כחצי זית חלב - אין זורק את הדים. ובעולה, אם נשתיר ממנו כחצי זית בשר, כחצי זית חלב - זורק את הדים, מפני שבעולה בלה כליל. ובמנחה - אפלו כל המנחה קימת - לא יזרק. ובפסח אם יש כזית לכל אחד ואחד - יזרק. ואם לאו - לא יזרק. רבי יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה, נטל הבשר והחלבים נטל קימים - זורק את הדים על החלבים. נטל החלב והבשר קים - זורק את הדים על הבשר. אבל בפסח אינו כן, אף על פי שנטל בשר וחלב קים - אין זורק את הדים על החלב, שלא בא מתחלתו אלא לאכילה. נטמא בשר והחלב קים, אם יש כזית לכל אחד ואחד - יזרק, ואם לאו - לא יזרק. שחט בשתיקה ויצא הדים חוץ לקלעים וזרקו בשתיקה - הרי זה כמות שהיה, מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. נטמא הדים וזרקו בשתיקה - אין מועלין בבשר קדשי קדשים ומועלין באמורי קדשים קלים, וחיבין עליהן משום נותר ומשום טמא, שהציץ מרצה על הטמא, ואין מרצה לא על הלן ולא על היוצא. שחט בשתיקה ויצא הבשר חוץ לקלעים, וזרק את הדים בשתיקה. רבי אליעזר אומר: הרי זה כמות שהיה - מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. רבי עקיבא אומר: הרי זה כמות שהיה, מועלין בבשר קדשי קדשים ואין מועלין באמורי קדשים קלים, ואין חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. נטמא הדים וזרקו בשתיקה - אין מועלין בבשר קדשי קדשים אלא מועלין באמורי קדשים קלים, וחיבים עליהן משום נותר ומשום טמא. נטמא בשר וזרק את הדים

אמרתי אלא בבאין עם האשם, אמרו לו: אפשר לשנותו לאשם מצורע אחר.

ב. רבי שמעון אומר: הקטרת והלבונה אינם ראויין לאכילה, ואין חייבין עליהם משום פגול ונותר וטמא. היה רבי שמעון אומר: יפה כח המזבח מכח הכהנים, וכח הכהנים מכח המזבח. יפה כח המזבח בקטרת ובלבונה, ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ובעולת העוף, שאין לכהנים כהן כלום. יפה כח הכהנים בשתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות וחסאת, שאין למזבח כהן כלום. ויפה כח כהנים מכח ישראל וכח ישראל מכח כהנים. יפה כח הכהנים בקדשי קדשים ובככור שאין לישראל כהן כלום. יפה כח ישראל במעשר בהמה ובפסח שאין לכהנים כהן כלום.

ג. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים כיון ששחטן וזרק דמן - מועלין בהן וחיבין עליהן משום פגול; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חיבין משום פגול אלא על דבר שהוא כשלים ודמו נתן על מזבח החיצון. אמר רבי שמעון: הלכה זו אמר לי רבי עקיבה, אין חיבין משום פגול אלא על דבר שהוא כשלים ודמו נתן על מזבח החיצון. רבי אלעזר אומר משום רבי יוסי: פגל בדבר הנעשה מהן בחוץ - פגל. בדבר הנעשה מהן בפנים - לא פגל, כיצד? היה עומד בחוץ, ואמר: 'הריני שוחט על מנת להזות מדמו למחר' - לא פגל, שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים. היה עומד בפנים ואמר: 'הריני מזה על מנת להקטיר אמורין למחר ולשפך שירים למחר' - לא פגל, שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ. היה עומד בחוץ ואמר: 'הריני שוחט על מנת לשפך שירים למחר ולהקטיר אמורין למחר' - פגל, שהמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ.

ד. קדשי עכו"ם - לא נהנין ולא מועלין, ואין חיבין עליהן משום פגול ונותר וטמא. ואין עושין תמורה, ואין מביאין נסכים, אבל קרבן טעונים נסכים; דברי רבי שמעון.

מודים שהוא כשר. אחת חוץ לזמנו ונשפך הדם, בית שמאי אומרים: פסול ואין בו כרת. בית הלל אומרים: פגול וחיבין עליו כרת. שתיים חוץ לזמנו ונשפך הדם - הכל מודים שפגול. אחת חוץ לזמנו ואחת חוץ למקומו. בית שמאי אומרים: פסול ואין בו כרת. בית הלל אומרים: פגול וחיבין עליו כרת. במה דברים אמורים? בחטאת אבל בשאר כל הזבחים, נתן אחת בשתיקה ונשפך הדם, הכל מודים שהוא כשר, אחת חוץ לזמנו, ונשפך הדם, הכל מודים שהוא פגול, אחת חוץ לזמנו ואחת חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת. במה דברים אמורים? בזריקה, אבל בשחיטה בקבול ובהלוך, בין שחשב על הראשונה בין שחשב על האחרונה, אפלו על שירי הדם, חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו - פגול וחיבין עליו כרת. במה דברים אמורים? בדמים הנתנין בחוץ על מזבח החיצון, אבל דמים הנתנין בפנים על מזבח הפנימי, כגון ארבעים ושלש של יום הכפורים, ואחת עשרה של פר כהן משיח, בין בשחיטה, בין בקבול, בין בהלוך, בין שהוא חשב על הראשונה, בין שחשב על האחרונה, אפלו על אחת מהן, חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו - פגול וחיבין עליו כרת; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין פגול בפנים.

מסכת קרבנות פרק חמישי

א. נסכי בהמה - חיבין עליהן משום פגול, מפני שדם הזבח מתיירן לקרב; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חיבין עליהן משום פגול, מפני שאדם מביא זבחים היום ונסכים לאחר עשרים יום. אמר להם: אף אני לא אמרתי אלא בבאים עם הזבח. אמרו לו: אפשר לשנותו לזבח אחר. לוג שמן של מצורע חיבין עליו משום פגול, מפני שדם האשם מתירו לבהונות; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין חיבין עליו משום פגול, מפני שאדם מביא אשמו היום ולגו לאחר עשרים יום. אמר להן: אף אני לא

תוספתא

השלים

אמר רבי יוסי: בכלן אני רואה להחמיר. במה דברים אמורים? בקדשי מזבח, אבל בקדשי בדיק הבית - מודה רבי שמעון שמועלין בהן, ובדברים שאין חיבין עליהן משום פגול - חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. אי אפשר לומר בפגול ובנותר ובטמא בקדשי מזבח אלא אחר זריקה, שאין חיבין עליהן משום פגול ונותר וטמא, אלא לאחר זריקת דמים.

ה. חמר בפגול שאין בנותר ובטמא, ובנותר ובטמא שאין בפגול, שהפגול נוהג במחשבה ונוהג לפני זריקת דמים, ואם נתפגל מקצת הזבח - נתפגל כולו, מה שאין כן בנותר וטמא. חמר בנותר ובטמא, שהדברים שאין חיבין עליהן משום פגול - חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא. נותר - חיבין עליהן משום נותר ומשום טמא, מה שאין כן בפגול. חמר בפגול ובנותר שאין בטמא, חמר בטמא שאין בפגול ובנותר: שהפגול והנותר בידיעה אחת, והטמא בשתי ידיעות; פגול ונותר בקבועה וטמא בעולה ויורד; פגול ונותר לא התרו מכללן והטמא התרו מכללו. חמר בטמא, שהטמא נוהג בתרומה ונוהג לאחר זריקת דמים, ואם נטמא מקצת האבר - נטמא כולו, מה שאין כן בפגול ובנותר.

ו. חמר בטמא שאין ביוצא וביוצא שאין בטמא; שהטמא נוהג בקדשי קדשים ובקדשים קלים, ונוהג בקדשי הגבול מה שאין כן ביוצא. חמר ביוצא שהיוצא לא התרו מכללו ואין הציץ מרצה עליו, מה שאין כן בטמא. באיזה טמא אמרו? בטמא שאכל בשר טהור ובשר טמא, אבל טהור שאכל בשר טמא, והאוכל מן הקדשים לפני זריקת דמן. ומן העולה, ומן האמורין, בין לפני זריקת דמן ובין לאחר זריקת דמן - הרי זה לוקה את הארבעים. כללו של דבר: אין חיבין קרבן אלא על פגול ונותר וטמא.

ז. לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זבחה, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניוח, וחטאת ואשם לשם

החטא. אמר רבי יוסי: אף מי שלא היה בלבו לשם אחד בכל אלה כשר, שהן תנאי בית דין, שאין מחשבה הולכת אלא לאחר העובד. לעולם אין הכל הולך אלא לאחר השוחט, שהשוחט מתכונן לשם חטאת, והבעלים מתכוננין לשם עולה, או השוחט מתכונן לשם עולה והבעלים מתכוננין לשם חטאת, לעולם אין הכל הולך אלא לאחר השוחט.

מסכת קרבנות פרק שישי

א. איזהו צפון המזבח שכשר לשחיטת קדשי קדשים? מקום המזבח הצפוני ועד כתל העזרה הצפוני על פני כל המזבח הצפוני. וישנן שלשים אמה; דברי רבי יוסי בר יהודה. רבי אלעזר בן רבי שמעון מוסיף מכנגד בין האולם ולמזבח, ועד כנגד בית החליפות, וישנן עשרים ושתים אמה. ורבי מוסיף מקום דריסת רגלי הכהנים אחד עשר אמה. ומקום דריסת רגלי ישראל אחד עשר אמה, מקום הכתל הצפוני ועד כתל העזרה המזרחי. וכשם שהשחיטה בצפון כך קבול הדם בצפון.

ב. היה עומד בדרום ופשט ידו לצפון, ושחט - שחטתו כשרה. ואם קבל הדם - פסול. הכניס ראשו ורבו בצפון ושחט - כאלו נכנס כולו. פרקסה היוצאת לדרום והחזירה לצפון - כשרה. קדשים קלים - שחטתן בפנים וקבול דמן בפנים. שחט בפנים וקבל בחוץ, בחוץ וקבל בפנים - פסול, עד שישחט בפנים ויקבל בפנים. היה עומד בחוץ ופשט ידו לפנים, ושחט - כשרה, ואם קבל הדם - פסול. הכניס ראשו ורבו לפנים ושחט - פסול, כאלו לא נכנס כולו. פרקסה ויצאת לחוץ והחזירה לפנים - פסולה. וכשם שהשחיטה ביום, כך קבול הדם ביום. שחט ביום וקבל בלילה. שחט בלילה וקבל ביום - פסול, עד שישחט ביום ויקבל ביום.

ג. פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, שחטן וזרק דמן, נכנס ועמד בין מזבח הזהב

ויוצאין לנחל קדרון, ונמכרין לגננין ולזבל ומועלין בהן.

ו. עולה ותמורת עולה וזבחי שלמי צבור, ואשמות, ותודה, ואיל נזיר ושלמים, והשלמים הבאין מחמת פסח, ואחד עשר שבמעשר פסח שעבר זמנו, כיצד סדר מתן דמים שלהן? בא לו לקרן מזרחית צפונית - נותן מזרחה צפונה. מערבית דרומית - נותן מערבה דרומה. רבי נתןמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומר: בא לו לקרן מזרחית צפונית - נותן מזרחה צפונה. צפונית מערבית - נותן מערבה. רבי שמעון איש המצפה היה משנה בתמיד, בא לו לקרן מזרחית צפונית - נותן מזרחה צפונה, צפונית מערבית - נותן מערבה. דרומית - נותן דרומה. נתן על הקרן מכאן ומכאן - כשר. מן הקרן ולפנים - פסולה. שנה מתן קרנות - כשר. חסר מן המתנות או שלא נתן אלא אחת - כשר. שירי הדם - היה שופכו למטה. הבכור והמעשר והפסח - שופכן שפיקה אחת כנגד היסוד, שפכן שלא כנגד היסוד - הרי אלו פסולין.

ז. היכן היא אכילתן של כלן? חטאת ואשם, וזבחי שלמי צבור, וחטאת העוף, ואשם תלוי, ולוג שמן של מצורע, ושתי הלחם, ולחם הפנים, ושירי מנחות והעמר - כלן קדשי קדשים, ונאכלין לפנים מן הקלעים, ונאכלין לזכרי כהונה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות, ואין חיבין עליהן משום נותר, ואין מחשבה פסול בהן משום פגול, עד שיעלה עמוד השחר. אחד תמימים ואחד בעלי מומים למחלקת.

ח. הבכור, והמורס מן התודה, ואיל הנזיר - נאכלין לאנשים ולנשים ולעבדים ולשפחות. זה הכלל, כל שהוא אוכל בתרומה - אוכל באלו, וכל שאינו אוכל בתרומה - אינו אוכל באלו. השלמים והמעשר ואחד עשר שבמעשר - נאכלין לשני ימים ולילה אחד, ליום ולילו, וליום של אחריו. וכיון שחשבה - חיבין עליה משום נותר, ומחשבה פוסלת בהן משום

למנוחה, מזבח היה לפנים ממנו, טבל והיה שבע פעמים כנגד בית קדשי הקדשים, על כל הזיה טבילה, נתן על הקרן מכאן ומכאן - כשרה, מן הקרן ולפנים - פסול. שנה מתן קרנות - פסול, חסר מן המתנות אפילו אחת - פסול. יצא והיה שופך שירי הדם ליסוד מערבי של מזבח החיצון, ושל מזבח החיצון היה שופך ליסוד דרומי. רבי שמעון אומר: אלו ואלו ליסוד מערבי. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלים בהן; דברי רבי שמעון. ורבי מאיר. וחכמים אומרים: אין מעילה בדמים.

ד. חטאות הצבור והיחיד, כיצד סדר מתן דמים שלהם? היה עולה בכבש ופנה לסוכב, וכא לו לקרן דרומית מזרחית, טובל אצבעו המימנת שבאימין, נותן בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה ומחטא ויורד כנגד תדה של קרן, עד שהדם שבאצבעו כלה. נתן על הקרן מכאן ומכאן - כשר. מן הקרן ולפנים - פסול. שנה מתן קרנות - פסול. חסר מן המתנות אפילו אחת - פסולה. שירי הדם היה שופך ויורד ליסוד דרומי. רבי יוסי בן רבי יהודה ורבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: במקומו היה עומד ושופך ליסוד דרומי.

ה. היסוד היה מקיף פני כל המזבח מן הצפון למערב אמה על אמה טפח כלפי מזבח, אוכל בדרום אחת ובמזרח אמה, ובקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד, אלא חוט של סיקרא היה באמצע המזבח, ממנו ולמטה חמש אמות, ממנו ולמעלה חמש אמות, שכל הנתנין למטן - כשרין מחוט הסקרא ולמטן, וכל הנתנין למעלה - כשרין מחוט הסקרא ולמעלה; דברי רבי. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: במה דברים אמורים? בעולת העוף, אבל בחטאת בהמה לא היו נותנין אלא על גופה של קרן. היסוד היה מנקב כמין שני חוטין דקין, שבהן היו דמים יורדין ומתערבין באמה

הַשְּׁלֵם

תּוֹסֶפֶתָא

פגול, ואין שרפתן אלא ביום, ובכל מקום
היום הולך אחר הלילה, ולאכילת קדשים
הלילה הולך אחר היום.

<p>27</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>יב 12</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:02 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:00 שקיעה _____ 4:35 בבלי: פסחים לו • ירושלמי: יבמות ה • תוספתא: הוריות ב נ"ך: יהושע ה-ו • רמב"ם: שופר וסכה ולולב ה</p>
<p>28</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יג 13</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:02 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 4:36 בבלי: פסחים לו • ירושלמי: יבמות ו • תוספתא: קרבנות א נ"ך: יהושע ז-ח • רמב"ם: שופר וסכה ולולב ו</p>
<p>29</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יד 14</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 4:37 בבלי: פסחים לח • ירושלמי: יבמות ז • תוספתא: קרבנות ב נ"ך: יהושע ט-י • רמב"ם: שופר וסכה ולולב ז</p>
<p>30</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>טו 15</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 4:37 בבלי: פסחים לט • ירושלמי: יבמות ח • תוספתא: קרבנות ג נ"ך: יהושע יא-יב • רמב"ם: שופר וסכה ולולב ח</p>
<p>31</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>טז 16</p>	<p>עלות השחר _____ 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 4:38 בבלי: פסחים מ • ירושלמי: יבמות ט • תוספתא: קרבנות ד נ"ך: יהושע יג-יד • רמב"ם: שקלים א</p>
<p>1</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>יז 17</p>	<p>עלות השחר _____ 6:08 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 4:39 בבלי: פסחים מא • ירושלמי: יבמות יא • תוספתא: קרבנות ה נ"ך: יהושע טו-טז • רמב"ם: שקלים ב</p>
<p>2</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>יח 18</p>	<p>עלות השחר _____ 6:08 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 4:40 בבלי: פסחים מב • ירושלמי: יבמות יב • תוספתא: קרבנות ו נ"ך: יהושע יז-יח • רמב"ם: שקלים ג</p>

זמקת הנרות 4:22 Candle Lighting

זמן מוצש"ק 5:53 Shabbos Ends

ווען א מענטש איז מוציא זרע לבטלה, באשאפט ער מיט דעם קלפות וואס גייען אריין אין מענטשן וועלכע קריגן אויף אים און מאכן אים יסורים.

(ספר המדות אות גאוף סימן ב"ו)